

GMINNY OŚRODEK POMOCY SPOŁECZNEJ
pl. Rynek ¼
11-510 Wydminy
e-mail:gops@wydminy.pl

DIAGNOZA POTRZEB I POTENCJAŁU SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ GMINY WYDMINY W ZAKRESIE USŁUG SPOŁECZNYCH

Opracowanie:
Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wydminach

Wydminy 2023

Spis treści

<u>Wykaz najważniejszych skrótów.....</u>	<u>3</u>
<u>Wstęp.....</u>	<u>4</u>
<u>1. Metodologia i przebieg badania.....</u>	<u>6</u>
<u>1.1. Cel badania i problemy badawcze.....</u>	<u>6</u>
<u>1.2. Przebieg badania.....</u>	<u>6</u>
<u>1.3. Charakterystyka respondentów.....</u>	<u>8</u>
<u>2. Wprowadzenie do tematyki potrzeb społecznych w Gminie Wydminy.....</u>	<u>9</u>
<u>2.1. Potrzeby społeczne – definicje, implementacja.....</u>	<u>9</u>
<u>2.2. Uwarunkowania przestrzenno-środowiskowe.....</u>	<u>13</u>
<u>2.3. Uwarunkowania gospodarcze.....</u>	<u>16</u>
<u>2.3. Uwarunkowania społeczne.....</u>	<u>17</u>
<u>2.4. Założenia głównych dokumentów strategicznych gminy.....</u>	<u>19</u>
<u>3. Stan świadczonych usług społecznych w Gminie Wydminy.....</u>	<u>23</u>
<u>3.1. Polityka prorodzinna, wspieranie rodziny i piecza zastępcza.....</u>	<u>24</u>
<u>3.2. Pomoc społeczna.....</u>	<u>26</u>
<u>3.3. Promocja i ochrona zdrowia.....</u>	<u>27</u>
<u>3.4. Wsparcie osób niepełnosprawnych.....</u>	<u>28</u>
<u>3.5. Edukacja publiczna.....</u>	<u>28</u>
<u>3.6. Przeciwdziałanie bezrobociu.....</u>	<u>31</u>
<u>3.7. Kultura, kultura fizyczna i turystyka.....</u>	<u>33</u>
<u>3.8. Aktywność obywatelska.....</u>	<u>34</u>
<u>4. Prezentacja wyników badań społecznych.....</u>	<u>36</u>
<u>4.1. Potrzeby i oczekiwania mieszkańców w zakresie usług społecznych.....</u>	<u>36</u>
<u>4.2. Kondycja i potencjał organizacji pozarządowych.....</u>	<u>61</u>
<u>5. Potencjał społeczności lokalnej.....</u>	<u>63</u>
<u>6. Wnioski i rekomendacje. Nowe rozwiązania w zakresie usług społecznych.....</u>	<u>70</u>

Wykaz najważniejszych skrótów

Skrót	Pełna nazwa
BDL GUS	Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego
CUS	Centrum Usług Społecznych
GOK	Gminny Ośrodek Kultury w Wydminach
GOPS	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wydminach
KGW	Koło Gospodyń Wiejskich
NGO	Organizacje pozarządowe
OSP	Ochotnicza Straż Pożarna
UG	Urząd Gminy w Wydminach
MRIPS	Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej
LGD	Lokalna Grupa Działania
WHO	Światowa Organizacja Zdrowia
ZSO	Zespół Szkół Ogólnokształcących
GUS	Główny Urząd Statystyczny
EMES	European Reserch Network określa kryteria społeczne i kryteria ekonomiczne, którymi powinny charakteryzować się inicjatywy wpisujące się w ekonomię społeczną

Wstęp

Niniejszy raport stanowi efekt badań społecznych służących zdiagnozowaniu potrzeb i potencjału lokalnej społeczności w kierunku utworzenia Centrum Usług Społecznych. Głównym celem projektu jest „Zwiększenie dostępu do zintegrowanych usług społecznych odpowiadających na potrzeby społeczności lokalnej Gminy Wydminy przez planowanie uruchomienia Centrum Usług Społecznych”. Potrzeba jego realizacji wynika z doświadczeń w realizowaniu polityki społecznej na poziomie gminy oraz obserwowanych zmian w strukturze i funkcjonowaniu społeczeństwa, które skutkują koniecznością realizacji nie tylko usług skierowanych do osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, ale także działań o charakterze powszechnym, skierowanych do wszystkich mieszkańców. Taki wniosek można było wysnuć z przeprowadzonego na początku bieżącego roku rozeznania potrzeb i potencjału wspólnoty. Badanie ankietowe mieszkańców oraz spotkanie warsztatowe wskazały na główne obszary życia społecznego, wymagające intensyfikacji bądź wprowadzenia nowych usług społecznych.

W świetle przeprowadzonego rozeznania szczególnie istotne jest wsparcie rodzin mających trudności opiekuńczo-wychowawcze i zmagających się z innymi trudnościami, związanymi z ich sytuacją bytową, przemianami społecznymi czy kontekstem aktywności zawodowej. Zauważono przy tym ograniczone możliwości aktywnego spędzania czasu wolnego przez dzieci i młodzież, a także niedostateczne wykorzystanie świetlic wiejskich. Istotna jest również konieczność dążenia do poprawy jakości życia osób starszych i niepełnosprawnych, które doświadczają problemów zdrowotnych, finansowych, samotności i marginalizacji społecznej. Wyniki rozeznania wskazują także na dwa zagadnienia przekrojowe, tj. zdrowie fizyczne i psychiczne oraz aktywność społeczną, jako ważne czynniki warunkujące lub wpływające na stan świadczonych usług i potrzeby w tym zakresie. Wymienione obszary zostały potraktowane jako priorytetowe podczas przeprowadzania diagnozy.

Diagnoza potrzeb i potencjału wspólnoty samorządowej w zakresie usług społecznych opracowywana jest na podstawie art. 5 ust. 2 Ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych, w świetle którego przy opracowywaniu programu usług społecznych gmina bierze pod uwagę diagnozę w zakresie usług społecznych. Natomiast zgodnie z art. 21 diagnoza ta opracowywana jest na podstawie wniosków wynikających z rozeznania potrzeb i potencjału wspólnoty, na okres 5-letni i podlega aktualizacji w przypadku istotnej zmiany wniosków wynikających z rozeznania. Diagnoza powinna zawierać w szczególności informacje dotyczące potrzeb wspólnoty samorządowej w zakresie usług społecznych, a także jednostek organizacyjnych gminy, organizacji pozarządowych i podmiotów, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie oraz osób fizycznych i prawnych wykonujących usługi społeczne na obszarze działania centrum wraz ze wskazaniem wykonywanych przez nie usług. Diagnoza może być poddawana konsultacjom społecznym, następnie przekazywana wójtowi oraz radzie gminy. Regulacje ustawowe

pozostawiają dość duży zakres swobody co do sposobu przeprowadzenia badania, co wynika z założenia, że gmina powinna w jak największym stopniu bazować na własnych doświadczeniach i praktyce w zakresie realizacji usług i współpracy z innymi podmiotami.

Niniejszy dokument składa się z sześciu rozdziałów. W pierwszym rozdziale przedstawiono metodologię i przebieg badania wraz z charakterystyką osób w nim uczestniczących. W drugim rozdziale scharakteryzowano uwarunkowania przestrzenno-środowiskowe, gospodarcze i społeczne polityki społecznej oraz realizacji usług społecznych, a także założenia głównych dokumentów strategicznych gminy w obszarze polityki społecznej. Rozdział trzeci prezentuje stan usług społecznych świadczonych w Gminie Wydminy, w tym m.in. w obszarze polityki prorodzinnej, wspierania rodziny, pieczy zastępczej, pomocy społecznej, promocji i ochrony zdrowia, przeciwdziałania bezrobociu, aktywności obywatelskiej, kultury, kultury fizycznej i turystyki, edukacji publicznej oraz wsparcia osób niepełnosprawnych. W rozdziale czwartym przedstawiono wyniki badań w kontekście potrzeb społecznych zdiagnozowanych w Gminie Wydminy, natomiast w piątym zaprezentowano wyniki analizy potencjału społeczności lokalnej. Rozdział szósty zawiera główne wnioski i rekomendacje z przeprowadzonych badań oraz propozycje nowych rozwiązań w zakresie usług społecznych.

1. Metodologia i przebieg badania

1.1. Cel badania i problemy badawcze

Diagnoza została przeprowadzona w oparciu o rekomendacje zawarte w broszurze *Diagnoza potrzeb i potencjału społeczności lokalnej w zakresie usług społecznych*, wydanej przez Kancelarię Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej w ramach pakietu edukacyjnego *Jak utworzyć i prowadzić centrum usług społecznych?*. W świetle tego opracowania diagnoza powinna spełniać następujące warunki:

- 1) Wieloaspektowość
- 2) Kompleksowość
- 3) Zróżnicowanie metod badawczych
- 4) Partycypacja
- 5) Praktyczność

Autorzy opracowania podjęli wysiłek, by powyższe warunki zostały spełnione, przy jednoczesnym uwzględnieniu specyfiki gminy.

Cel badania, którego wyniki prezentuje niniejszy raport, stanowiła diagnoza potrzeb i potencjału społeczności lokalnej Gminy Wydminy w zakresie usług społecznych, w szczególności zidentyfikowanie istniejącego w środowisku lokalnym zapotrzebowania na usługi społeczne i określenie kierunków rozwoju Gminy w zakresie usług społecznych.

Postawiono następujące pytania badawcze:

- 1) Jaki jest obecny stan świadczonych usług w Gminie?
- 2) Jakie są potrzeby społeczne mieszkańców?
- 3) Jaki jest potencjał społeczności lokalnej w zakresie usług społecznych?
- 4) Jakie rozwiązania należy wprowadzić w zakresie usług społecznych?

Sformułowane wyżej pytania odnoszą się zarówno do potrzeb, jak i potencjału lokalnej społeczności w zakresie usług społecznych, co wynika z wymogów ustawowych wobec programu rozwoju usług społecznych oraz wdrażania i funkcjonowania Centrum Usług Społecznych. Koncepcja badania została opracowana z uwzględnieniem wstępnego rozeznania potrzeb i potencjału, przeprowadzonego przez pracowników GOPS w Wydminach w okresie styczeń – marzec 2023 rok.

1.2. Przebieg badania

Badanie zostało przeprowadzone za pomocą kilku, wzajemnie uzupełniających się, metod badawczych, tj. analiza danych zastanych, analiza dokumentów, monitoring lokalnych mediów, badanie ankietowe oraz wywiady bezpośrednie podczas warsztatów.

Analiza danych zastanych (desk research) – obejmowała analizę, weryfikację i kompilację danych i informacji pochodzących z ogólnodostępnych raportów i baz, a także sprawozdań

gminnych instytucji. Została przeprowadzona w oparciu o dane za lata 2019 -2022, przy założeniu wykorzystania danych rocznych najbardziej aktualnych na moment diagnozy. W przypadku niektórych aspektów (np. demograficznych) analiza objęła dane w dłuższej perspektywie czasowej z uwagi na konieczność uwypuklenia zachodzących procesów. Do głównych źródeł danych należały:

- Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego,
- Rejestr Mieszkańców,
- Raporty o stanie Gminy Wydminy za 2021 i 2022 rok,
- Ocena Zasobów Pomocy Społecznej,
- Sprawozdania MRiPS-03,
- Sprawozdania z działalności Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Wydminach,
- Sprawozdania z realizacji Gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie dla Gminy Wydminy na lata 2021-2024,
- Sprawozdania z realizacji Gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych,
- Działalności Gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie w Wydminach,
- Sprawozdania z realizacji Programu wspierania rodziny w Gminie Wydminy na lata 2021-2023,
- Sprawozdania z realizacji Programu współpracy Gminy Wydminy z organizacjami pozarządowymi.

W ramach analizy dokumentów przeanalizowano zapisy dwóch kluczowych dokumentów strategicznych na poziomie gminy, tj. Strategii Rozwoju Gminy Wydminy na lata 2017 – 2030 oraz Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Wydminy na lata 2016 - 2023, odnosząc się w szczególności do ich celów oraz planowanych kierunków działań.

Badanie ankietowe zostało przeprowadzone za pomocą kwestionariusza do samodzielnego wypełnienia oraz ankiety przygotowanej w Internecie na stronie GOPS. Przygotowano cztery odrębne kwestionariusze skierowane do osób dorosłych, młodzieży szkolnej, sołtysów oraz przedstawicieli organizacji pozarządowych funkcjonujących na terenie gminy. Kwestionariusz dla dorosłych mieszkańców składał się z 20 pytań, w tym 4 o charakterze metryczkowym, kwestionariusz dla młodzieży – z 7 pytań, w tym 1 metryczkowego, kwestionariusz dla sołtysów – z 10 pytań, w tym 1 metryczkowego, natomiast kwestionariusz dla przedstawicieli NGO – z 13 pytań, w tym 1 metryczkowego. Badanie ankietowe zostało przeprowadzone w formie „papierowej” oraz ankiety przygotowanej w Internecie na stronie GOPS z uwagi na zróżnicowanie odbiorców i doświadczenia gminy w tym zakresie. Pozwoliło to dotrzeć do większej grupy respondentów. Ankietę papierową wypełniło 178 dorosłych respondentów, oraz 92 młodych osób do 18 roku życia. Sołtysi wypełniali papierowe kwestionariusze w liczbie 15 sztuk, przedstawiciele NGO w ilości 5 sztuk.

Przeprowadzono również 3 zogniskowane ankietowe wywiady grupowe, w których wzięli udział przedstawiciele wybranych grup społecznych, tj. osób starszych (m.in. uczestnicy chóru wydmieńskiego), radnych gminy Wydminy oraz pracowników urzędu i podległych jednostek organizacyjnych w tym osoby pracujące czynnie oraz reprezentanci organizacji pozarządowych z terenu Gminy Wydminy. Wywiady koncentrowały się na zagadnieniach związanych z jakością życia w gminie, zapotrzebowaniem na usługi społeczne. Trzy wywiady przeprowadzono z reprezentantami organizacji pozarządowych, będących potencjalnymi realizatorami usług społecznych i partnerami CUS. Dotyczył z jednej strony oczekiwanego i koniecznego wsparcia tych organizacji w efektywnej realizacji usług, a z drugiej możliwości świadczenia usług i partnerskiej współpracy w tym zakresie.

1.3. Charakterystyka respondentów

W badaniu ankietowym wzięło udział ogólnie 290 osób oraz 36 osób w wywiadach bezpośrednich.

W strukturze dorosłych respondentów przeważały kobiety, które w liczbie 129 stanowiły 72,4% próby badawczej, podczas gdy liczba mężczyzn wyniosła 44, co stanowiło 24,7%. Największy odsetek stanowiły osoby w wieku 60 lat i więcej (32%), a w dalszej kolejności osoby od 30 lat do 44 lat (29,7%) oraz w przedziale wiekowym 45-59 lat (29,7%). Najmniej liczną grupę stanowiły osoby od 15 roku życia do 29 roku życia - 13 osób (7,3%).

Biorąc pod uwagę wykształcenie, w strukturze próby badawczej dominowały osoby z wykształceniem wyższym (27,7%) oraz średnim zawodowym (19,2%), następnie 17,5% stanowili mieszkańcy o wykształceniu gimnazjalnym lub niższym; 11,9% osoby o wykształceniu zasadniczym zawodowym; 10,2% o wykształceniu policealnym oraz 13,6% o wykształceniu średnim ogólnokształcącym.

Analiza sytuacji społeczno-zawodowej respondentów wskazuje na najliczniejszy udział w badaniu osób: zatrudnionych na umowę o pracę, umowę zlecenie lub inne formy zatrudnienia (38,7%), w drugiej kolejności osoby przebywające na emeryturze lub rencie (26,4%), a w trzeciej osoby pozostające bez zatrudnienia/bezrobotne (21,3%). Następnie w strukturze badanych respondentów uczestniczyli również rolnicy, którzy stanowili (5%) osób badanych, osoby prowadzące własną działalność gospodarczą stanowiły (4,4%) oraz uczniowie, studenci, którzy stanowili (1,1%).

Wśród młodzieży, która wypełniła ankietę (56,5%) stanowiły dziewczęta, a chłopcy to 43,4%.

W badaniu ankietowym wzięło udział 5 organizacji z terenu gminy oraz 15 sołtysów.

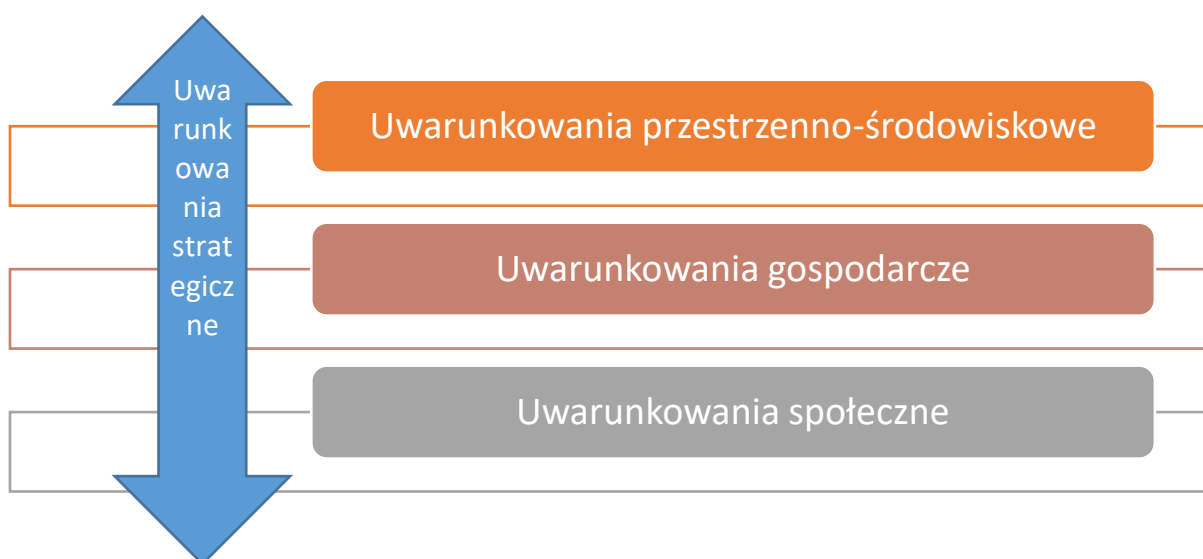
W zogniskowanych wywiadach grupowych uczestniczyło łącznie 36 osób, wśród których byli przedstawiciele środowisk seniorskich, osoby pracujące czynnie, osoby z niepełnosprawnościami oraz rodzice małoletnich dzieci oraz reprezentanci organizacji pozarządowych z terenu Gminy Wydminy. Uczestnicy zamieszkują różne miejscowości

gminy, w tym m.in. Orłowo, Wydminy, Dudka, Gawliki Małe, Siedliska, Hejbuty, Gajrowskie, Cybulki, Ranty, Siemionki, Zelki, Okrągłe, Pamry (sołtysi).

2. Wprowadzenie do tematyki potrzeb społecznych w Gminie Wydminy

Kluczowym elementem diagnozy potrzeb i potencjału społeczności lokalnej w zakresie usług społecznych w gminie jest analiza uwarunkowań, które mają istotny wpływ na jakość życia mieszkańców. Z tego względu podstawę programowania rozwoju usług społecznych w gminie stanowi analiza zewnętrznych i wewnętrznych uwarunkowań strategicznych, dokonana w kontekście mocnych i słabych stron gminy, a także szans i zagrożeń, które mogą wpływać na rozwój lokalny. Na potrzeby niniejszego opracowania wyodrębnione zostały trzy główne kategorie uwarunkowań obiektywnych: przestrzenno-środowiskowe, gospodarcze oraz społeczne, a także jedna kategoria o charakterze subiektywnym – ocena jakości życia w gminie, opierająca się na zrealizowanych badaniach społecznych, których wyniki opisano w rozdziale 4 niniejszego Raportu.

Rysunek 1. Uwarunkowania rozwoju usług społecznych w Gminie Wydminy

Ponadto, istotne jest przeanalizowanie kontekstu strategicznego rozwoju usług społecznych, który związany jest z pozostałymi uwarunkowaniami i wyraża się w celach i planowanych kierunkach działań określonych w kluczowych dokumentach strategicznych gminy.

2.1. Potrzeby społeczne – definicje, implementacja

W uzasadnieniu do projektu ustawy o CUS czytamy, że „centra usług społecznych będą tworzone w celu zaspokajania przez gminę potrzeb wspólnoty samorządowej w zakresie określonych usług społecznych oraz koordynacji tych usług. Będą one nową jednostką

organizacyjną gminy i zarazem nową instytucją lokalnej polityki społecznej, służącą rozwojowi i integracji usług społecznych, organizowanych i świadczonych na poziomie lokalnym. Dzięki działalności centrów, usługi społeczne staną się szerzej dostępne dla mieszkańców, a samorządy gminne będą w stanie trafniej i w sposób bardziej kompleksowy odpowiadać na rosnące i zmieniające się potrzeby osób, rodzin i społeczności lokalnych”¹. Adekwatne podejście odnajdujemy w samej ustawie. Jak widać, w świetle regulacji o CUS, kluczową kategorią lokalnej polityki społecznej stają się „potrzeby społeczne”, stanowiące podstawę do planowania i realizowania przez gminę programów usług społecznych.

W istocie nie jest to podejście nowe, ponieważ już w pierwotnym tekście ustawy z 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej słowo „potrzeby” pojawiało się wielokrotnie, w tym m. in. w art. 15 pkt 5 i 6, które wskazywały, że pomoc społeczna polega w szczególności na realizacji zadań wynikających z rozeznaczonych potrzeb społecznych, a także na rozwijaniu nowych form pomocy społecznej i samopomocy w ramach zidentyfikowanych potrzeb. Fundamentalne znaczenie potrzeb społecznych było również ujmowane w definiowaniu „polityki społecznej”. Według jednej z takich definicji, zakres polityki społecznej dotyczy „potrzeb związanych ze sferą bytu, sferą pozamaterialną i sferą psychospołeczną. Celem zaś tej dyscypliny jest kreowanie postępu społecznego, mierzonego poprawą poziomu i jakości życia ludności”². Podobnie w tej tematyce wypowiada się na przykład Ryszard Szarfenberg, podkreślając istotność pojęcia „potrzeb” dla rozumienia celów polityki społecznej, w której dobra publiczne i dobrobyt obywateli odgrywają pierwszoplanową rolę³.

Internetowa Encyklopedia PWN definiuje „potrzebę” w dwóch znaczeniach:

- 1) „przedmiotowym — jako zewn. wobec organizmu rzecz lub jej cecha, której wystąpienie lub brak wpływa na poprawę dobrostanu i funkcjonowania organizmu”,
- 2) „podmiotowym — jako wewn. stan organizmu, który odczuwa pewien brak lub nadmiar, powstały w wyniku zakłócenia optimum życiowego”⁴.

Encyklopedia PWN podaje też definicję słowa „potrzeby” w kontekście ekonomicznym, zwracając uwagę na „stan albo poczucie niedoboru lub braku jakichś wartości czy dóbr koniecznych do utrzymania co najmniej podstawowego standardu biologicznego, psychicznego, materialnego funkcjonowania człowieka, także w społeczeństwie”⁵.

Potrzeby człowieka mogą być w różny sposób klasyfikowane. Najbardziej bodaj znany podział przedstawił amerykański psycholog Abraham Maslow, który korzystając ze schematu piramidy uszeregował potrzeby człowieka według określonych kryteriów. Według Maslowa,

1 Przedstawiony przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej projekt ustawy o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych, Druk Sejmowy nr 3040 z 16 listopada 2018 r.

2 *Polityka społeczna. Rozważania o teorii i praktyce*, P. Grzywna, J. Lustig, M. Mitrega, N. Stępień-Lampa, B. Zasepa, Wyd. Uniwersytetu Śląskiego, Katowice 2017, s. 12.

3 R. Szarfenberg, Definicje, zakres i konteksty polityki społecznej, http://rszarf.ips.uw.edu.pl/pdf/dzk_ps.pdf (dostęp 15.02.2021).

4 <https://encyklopedia.pwn.pl/szukaj/potrzeba.html>

5 Tamże.

istnieje pięć rodzajów potrzeb (fizjologiczne, bezpieczeństwa, przynależności i miłości, uznania oraz samorealizacji), spośród których każda ma swoją hierarchię. Realizacja potrzeby z każdego kolejnego poziomu hierarchii (piętra piramidy) jest możliwa dopiero po zaspokojeniu potrzeb z poziomu niższego⁶.

Szeroką gamę potrzeb zaprezentował również psycholog Tomasz Kocowski, wyróżniając ponad 40 potrzeb uporządkowanych w pięciu grupach:

- a) egzystencji (np. pokarmowe, odzieżowe, mieszkaniowe, zdrowotne, rekreacyjne);
- b) prokreacji i rozwoju (np. dydaktyczne, rodzinne, samorealizacji),
- c) funkcjonalne (np. informacyjne, sprawnościowe, lokomocyjne),
- d) społeczne (np. przynależności, więzi emocjonalnej, akceptacji),
- e) psychiczne.

Co ciekawe, do ostatniej z wymienionych grup T. Kocowski zaliczył subiektywne potrzeby w czterech pierwszych obszarach, albowiem u różnych ludzi szczęście osobiste i zadowolenie z życia będą zależą w różnym stopniu od realizacji poszczególnych potrzeb⁷. Warto w tym kontekście wspomnieć, że z perspektywy socjologicznej, odróżnia się potrzeby normatywne, czyli identyfikowane przez ekspertów, od potrzeb odczuwanych, czyli tego, czego ludzie naprawdę chcą oraz potrzeb wyrażanych, a więc żądań w związku z którymi podejmowane jest jakieś działanie. Wymienia się ponadto potrzeby porównawcze, formułowane przez porównywanie populacji na podstawie pewnych wskaźników, na przykład osób, które korzystają z usług medycznych, edukacyjnych czy zawodowych.

Z kolei przywołany wcześniej R. Szarfenberg definiuje potrzeby społeczne jako „coś co niezbędne, aby odbiorcy lepiej funkcjonowali, więcej osiągnęli w życiu”, a także „niezbędne, aby ludzie żyli dłużej oraz aby żyli życiem jak najwyższej jakości”⁸. Z tego względu, potrzeby dzieli na te, które dotyczą długości życia i te, które dotyczą jakości życia. Działania podejmowane przez służby społeczne mogą być ukierunkowane na podnoszenie tylko jakości życia albo tylko długości życia mieszkańców, jednak najczęściej będą dotyczyły obu tych sfer jednocześnie. R. Szarfenberg nakłada na to model uwarunkowań osiągnięć życiowych, aby zwrócić uwagę, że potrzeby mogą być traktowane również jako niezbędne zasoby i możliwości. Należy zatem wnioskować, że strategie i programy realizowane przez służby społeczne powinny dążyć do zwiększania zasobów osobistych i otoczenia, minimalizowania barier w dostępie do dóbr społecznych (likwidacja stereotypów, różnych przejawów przemocy i dyskryminacji), a także do zmniejszania nierówności osiągnięć życiowych. W tym kontekście, organizacja i działanie służb społecznych (interwencja publiczna w zakresie zaspokojenia potrzeb społecznych) powinna uwzględniać cele, plany, zasoby oraz skutki

6 https://mfiles.pl/pl/index.php/Piramida_Maslowa (dostęp 15.03.2021)

7 T. Kocowski, *Potrzeby człowieka: koncepcja systemowa*, Wyd. 2, Wyd. Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wrocław 1982.

8 R. Szarfenberg, *Ewaluacja w polityce społecznej. Kryteria ewaluacji – użyteczność, trwałość, trafność*, <http://rszarf.ips.uw.edu.pl/ewalps/> (dostęp 15.03.2021)

realizacji tych planów w odniesieniu do konkretnych osób, rodzin, grup społecznych będących odbiorcą czy też adresatem działań. Szczególnego znaczenia nabiera stosunek skutków (efektów) działań do potrzeb, stwierdzonych po uprzednim zbadaniu luki pomiędzy tym, co jest a tym co być powinno⁹.

W zależności od zdiagnozowanej sytuacji danej osoby, rodziny czy szerszej zbiorowości, interwencja publiczna służb społecznych będzie dotyczyła różnych aspektów funkcjonowania związanych z:

- dostępnością tego, co jest potrzebne,
- użytkowaniem, konsumowaniem tego, co jest potrzebne,
- osiaganiem stanu zaspokojenia potrzeby przez to, co potrzebne,
- wpływem procesu zaspokajania potrzeb w przeszłości na ten proces w przyszłości,
- wpływem stanu zaspokojenia potrzeby na długość i jakość życia.

Problemem może być nie tylko niewłaściwe uświadomienie potrzeb przez klienta, np. gdy chce coś innego, niż to czego faktycznie potrzebuje, aby poprawić swoją sytuację życiową. Wyzwanie może stanowić również niska dostępność dóbr i usług, np. gdy zaspokajanie danej potrzeby jest niemożliwe bądź utrudnione ze względu na bariery finansowe, komunikacyjne, funkcjonalne, społeczne. Problemem może być ponadto niedostateczna wiedza bądź deficyt umiejętności wykorzystania dostępnych zasobów, co często ma miejsce w przypadku osób i rodzin, które nie zostały wyposażone w odpowiedni kapitał życiowy umożliwiający efektywne funkcjonowanie w środowisku rodzinnym, sąsiedzkim i zawodowym. I wreszcie, wyzwaniem może okazać się zapewnienie jakości świadczonych usług w stopniu satysfakcjonującym beneficjentów.

Trzeba zarazem brać pod uwagę, iż organizacja procesu wspierania mieszkańców gminy w zaspokajaniu potrzeb społecznych, może wiązać się z ograniczeniami finansowymi (wielość potrzeb, a ograniczone dochody budżetu samorządu lokalnego), kadrowymi (zbyt mała liczba specjalistów, osób chętnych do pracy zwłaszcza z tzw. klientem trudnym) i społecznymi (np. powielane stereotypy i uprzedzenia, niechęć do korzystania ze wsparcia niematerialnego oferowanego przez instytucje), jak również koniecznością sprostania rosnącym wymogom w zakresie ochrony środowiska, minimalizowania zużycia materiałów i energii oraz neutralności klimatycznej.

W tym kontekście, w działaniach służb społecznych istotnego znaczenie nabiera podejście holistyczne do człowieka (klienta, podopiecznego, uczestnika), które uwzględnia szerszy kontekst sprawy czy problemu, z którym osoba zgłasza się po pomoc. Pracownik zajmujący się profesjonalnym wsparciem jest zorientowany na potrzeby danej osoby, rodziny czy środowiska jako podmiotu praw i obowiązków, w celu skutecznego przezwyciężenia doświadczanych problemów czy sytuacji kryzysowej przy aktywnej współpracy

⁹ R. Szarfenberg, *Kryteria ewaluacji pomocy społecznej*, w: *Wymiary skuteczności w pomocy społecznej*, red. A. Hryniewicka, Warszawa 2011, s. 9-58.

beneficjentów. Podejmując działania z poszanowaniem godności danej osoby, powinien uwzględniać w szczególności jej stan zdrowia i sprawność organizmu, posiadane wykształcenie i kompetencje osobiste, zasoby danej osoby, sytuację rodzinną, relacje z otoczeniem. Planując zaś zakres i formy wsparcia, należy brać pod uwagę użyteczność i adekwatność proponowanych usług w stosunku do potrzeb, tak aby minimalizować ryzyko marnotrawienia zasobów w procesie pomocowym.

Co równie ważne, system polityki społecznej w gminie powinien być zorientowany na tworzenie warunków do zaspokajania potrzeb mieszkańców na poziomie społeczności lokalnej, w oparciu o miejsca świadczenia usług społecznych tworzone i działające zgodnie z zasadami „deinstytucjonalizacji”¹⁰, a więc przede wszystkim odchodzenia od placówek opieki stacjonarnej, w których pensjonariusze są odizolowani od ogółu społeczności lub zmuszeni mieszkać razem, nie mają wystarczającej kontroli nad swoim życiem i nad decyzjami, które ich dotyczą; oraz w których wymagania organizacyjne mają zazwyczaj pierwszeństwo przed indywidualnymi potrzebami mieszkańców. Integralnym elementem deinstytucjonalizacji usług jest profilaktyka, mająca zapobiegać umieszczeniu osób starszych, chorujących w opiece instytucjonalnej, a w przypadku dzieci – rozdzieleniu z rodziną naturalną i umieszczeniu w pieczy zastępczej.

2.2. Uwarunkowania przestrzenno-środowiskowe

Gmina Wydminy położona jest we wschodniej części województwa warmińsko - mazurskiego, w powiecie giżyckim. Gmina rolnicza, usytuowana w rejonie Krainy Wielkich Jezior Mazurskich. Atrakcyjna turystycznie, charakteryzuje się malowniczymi krajobrazami, dużą powierzchnią lasów, licznymi jeziorami, wśród nich Jezioro Wydmińskie, Gawlik, Białe, Czarne, Łękuk oraz urozmaiconą rzeźbą terenu. Władzę w gminie sprawuje Wójt Gminy Wydminy Radosław Król. W latach 1975–1998 gmina należała administracyjnie do województwa suwalskiego. Obecnie gmina liczy 5981 mieszkańców stałych oraz 32 osoby czasowe. Miejscowość położona jest nad Jeziorem Wydmińskim, przy drodze wojewódzkiej nr 655. Sąsiaduje z gminą Krukłanki (od północy), z gminą Świętajno (od wschodu), z gminami Stare Juchy i Orzysz (od południa) oraz z gminami Miłki i Giżycko (od zachodu). Po II wojnie światowej gmina Wydminy była częścią powiatu giżyckiego w województwie olsztyńskim. W 1954 roku dokonano reformy administracyjnej państwa i na mocy Ustawy z dnia 25 września 1954 roku o reformie podziału administracyjnego wsi i powołaniu gromadzkich rad narodowych, istniejące dotychczas gminy zastąpiono gromadami. W 1973 roku, w wyniku wprowadzenia w życie ustawy o utworzeniu gmin i zmianie ustawy o radach narodowych, przywrócono w Polsce podział państwa na gminy, a wraz z nim reaktywowano gminę Wydminy. W skład nowo utworzonej gminy weszły sołectwa: Cybulki, Czarnówka,

¹⁰ *Ogólnoeuropejskie wytyczne dotyczące przejścia od opieki instytucjonalnej do opieki świadczonej na poziomie lokalnych społeczności*, Europejska Grupa Ekspertów ds. Przejścia od Opieki Instytucjonalnej do Opieki świadczonej na poziomie Lokalnych Społeczności, listopad 2012.

Gawliki Wielkie, Grądzkie, Hejbuty, Malinka, Mazuchówka, Okrągłe, Orłowo, Pańska Wola, Radzie, Siedliska, Siemionki, Sucholaski, Szczepanki, Szczybały Orłowskie, Talki, Wężówka, Wydminy, Zelki. 1 czerwca 1975 roku, na podstawie Ustawy o dwustopniowym podziale administracyjnym państwa, przestał istnieć powiat giżycki. Gmina Wydminy została bezpośrednio częścią województwa suwalskiego. Ponowne zmiany podziału administracyjnego państwa umiejscowiły gminę Wydminy w powołanym 1 stycznia 1999 roku województwie warmińsko-mazurskim, w powiecie giżyckim. Wiodącymi kierunkami rozwoju gospodarczego gminy Wydminy jest rolnictwo. Na obszarze gminy dominuje rolnictwo indywidualne. Struktura gospodarstw charakteryzuje się dużym rozdrobnieniem. Większość z nich to gospodarstwa małe i średnie (od 1 ha do 10 ha). Na glebach III i IV klasy bonitacyjnej uprawiane są głównie zboża, ziemniaki i w niewielkich ilościach rzepak. Duże powierzchnie użytków zielonych (26,8% powierzchni gminy) sprzyjają hodowli bydła; hodowana jest też trzoda chlewna. Położenie znacznej części obszaru gminy w rejonie Wielkich Jezior Mazurskich, na terenach chronionego krajobrazu oraz występowanie dużych powierzchni leśnych ogranicza intensyfikację rolnictwa, ale stwarza konieczność i warunki dla rozwoju ekologicznej produkcji rolnej. Większość miejscowości jest niewielka, a w niektórych liczba mieszkańców kształtuje się na poziomie kilku lub kilkunastu osób. Jest to specyficzna cecha obszarów wiejskich, w szczególności o rolniczym charakterze i peryferyjnie położonych, wynikająca m.in. z kolonijnej zabudowy oraz znaczącego odsetka obszarów przeznaczonych pod uprawę roślin bądź wypas zwierząt.

Miejscowości na terenie gminy

Administracyjnie teren gminy dzieli się na 28 sołectw i obejmuje 37 wsi. Sołectwa: Berkowo, Biała Giżycka, Cybulki, Czarnówka, Dudka, Gajrowskie, Gawliki Małe, Gawliki Wielkie, Grądzkie, Hejbuty, Malinka, Mazuchówka, Okrągłe, Orłowo, Pamry, Pańska Wola, Pietrasze, Radzie, Ranty, Siedliska, Siemionki, Sucholaski, Szczepanki, Szczybały Orłowskie, Talki, Wężówka, Wydminy, Zelki.

Pozostałe miejscowości znajdujące się w gminie Wydminy: Skomack Mały, Łękuk Mały, Róg Orłowski, Pańska Wola - osada, Grodkowo, Rostki, Gębałki, Krzywe.

Rozproszenie zabudowy oraz niska gęstość zaludnienia gminy mogą powodować szereg konsekwencji. Przede wszystkim utrudniają realizację inwestycji, zarówno w sferze infrastruktury technicznej (wodociągi, kanalizacja, drogi), jak i społecznej (szkoły, ośrodki wsparcia). Dzieje się tak, ponieważ niewielka liczba mieszkańców w miejscowościach, duże odległości oraz rozszanie ludności poza obszarem zwartej zabudowy, mogą obniżyć efektywność finansową i rzeczową inwestycji, a tym samym wpływać na decyzje władz gminy o ich realizacji. Czynniki te mają istotne znaczenie również w przypadku działań integracyjnych i aktywizacyjnych skierowanych do lokalnych społeczności, utrudniają bowiem dotarcie do mieszkańców oraz organizację działań pod względem czasowym, możliwości dojazdu itp. W gminie łącznie jest 12 świetlic wiejskich w miejscowościach: Gawliki Wielkie, Malinka, Mazuchówka, Orłowo, Pańska Wola, Radzie, Siedliska, Sucholaski, Szczepanki, Szczybały Orłowskie, Talki, Zelki w których organizowane są lub potencjalnie

można organizować różne formy aktywności. W Wydminach znajduje się Centrum Aktywności Lokalnej CAL, w 6 miejscowościach tj.: Berkowo, Dudka, Gawliki Małe, Grądzkie, Hejbuty, Ranty mieszkańcy spotykają się w ciepłych miesiącach pod wiatą, a w miejscowości Siemionki znajduje się lokal z przeznaczeniem na świetlicę wiejską. Rozkład świetlic na obszarze gminy wskazuje na to, że są one znacznie oddalone od siebie, więc realizacja usług społecznych będzie wymagała organizacji transportu.

Brak możliwości dojazdu utrudnia w szczególności aktywizację i integrację osób starszych, niepełnosprawnych, a także dzieci i młodzieży. Analiza struktury wiekowej mieszkańców wskazuje na to, że liczba osób w poprodukcyjnym okresie życia (kobiety 60 lat i więcej, mężczyźni – 65 lat i więcej)¹¹ w poszczególnych miejscowościach waha się od 1¹² do 520 (Wydminy), przy czym w 12 wsiach mieszka po mniej niż 10 osób w wieku poprodukcyjnym, w tym w 7 wsiach są to po 1 lub 4 osoby. W 7 miejscowościach zamieszkuje od 10 do 20 seniorów, a w 9 – od 21 wzwyż. Dane te wskazują, że jest duża grupa mieszkańców w starszych grupach wiekowych, dla których nie będzie możliwości zorganizowania form aktywności w miejscu ich zamieszkania. Podobnie sytuacja wygląda w przypadku dzieci i młodzieży. W 11 miejscowościach mieszka mniej niż 10 dzieci, w 12 miejscowościach zamieszkuje od 10 do 20 dzieci i w 10 wsiach liczba dzieci kształtuje się w przedziale od 20 wzwyż. Najwięcej seniorów (520) oraz osób do 18 roku życia (365) zamieszkuje Wydminy.

Istotnym czynnikiem rozwoju usług społecznych jest dostępność komunikacyjna. Gmina położona jest w stosunkowo niewielkiej odległości do dwóch miast powiatowych – Giżycka (ok. 25 km) oraz Ełku (ok. 30 km). Odległość do Olsztyna – stolicy województwa – ok. 130 km. Najważniejszą drogą, która przebiega przez obszar gminy, jest droga wojewódzka nr 655 *Kqp - Wydminy - Olecko*. Dostępność komunikacyjna poszczególnych miejscowości w gminie jest dość zróżnicowana. Gmina jest organizatorem publicznego transportu zbiorowego. Wszystkie miejscowości w gminie Wydminy obsługiwane są przez prywatnego operatora. W ramach współpracy z Gminą Miłki oraz z Gminą Stare Juchy gmina Wydminy jako organizator realizuje połączenia do Ełku oraz Giżycka.

Ważną rolę w gminie wiejskiej Wydminy odgrywa turystyka. Lasy, liczne jeziora i urozmaicona rzeźba terenu zachęcają do uprawiania wielu rodzajów turystyki, zwłaszcza wodnej (kajakarstwo, żeglarstwo), pieszej, krajoznawczej, hobbystycznej (wędkarstwo). Malownicze tereny umożliwiają wędrówki piesze i wycieczki rowerowe po istniejących szlakach turystycznych. Dodatkowym atutem gminy jest bliskość takich miejscowości wypoczynkowych, jak Giżycko i Węgorzewo. Na terenie gminy funkcjonują: pensjonaty, pola namiotowe i biwakowe, gospodarstwa agroturystyczne. Gospodarstwa agroturystyczne znajdują się w miejscowościach: Biała Giżycka, Gawliki Małe, Grądzkie, Malinka, Wężówka,

11 W debacie publicznej używa się częściej sformułowania „wiek emerytalny”. Główny Urząd Statystyczny wiek poprodukcyjny definiuje jako „wiek, w którym osoby zazwyczaj kończą pracę zawodową, tj. dla mężczyzn - 65 lat i więcej, dla kobiet - 60 lat i więcej”. Zob. <https://stat.gov.pl/metainformacje/slownik-pojec/pojecia-stosowane-w-statystyce-publicznej/3947,pojcie.html>

12 Nie licząc miejscowości, w których nie ma w ogóle osób w wieku poprodukcyjnym.

Wydminy. Na obszarze gminy brak jest znaczących zakładów przetwórczych i produkcyjnych. Dobrze rozwinięta jest sieć usług o zróżnicowanej strukturze i handel.

Potencjał rozwojowy w zakresie usług społecznych może być budowany w oparciu o relacje gminy z otoczeniem, w tym m.in. z jednostkami samorządu terytorialnego, niejednokrotnie skupionymi w związkach i stowarzyszeniach o ponadlokalnym znaczeniu. Przynależność do tego typu organizacji daje możliwość nie tylko wymiany informacji i doświadczeń, ale także współpracy i podejmowania wspólnych działań na rzecz rozwoju lokalnego. Jednocześnie członkostwo w organizacjach skupiających kilka gmin zapobiega fragmentaryzacji działań, sprzyja podejmowaniu inwestycji w porozumieniu z sąsiadującymi gminami, a tym samym zapewnia partnerską koordynację działań na poziomie subregionalnym. Gmina wiejska Wydminy należy do Związku Stowarzyszeń LGD9, Stowarzyszenia Lokalna Grupa Rybacka "Wielkie Jeziora Mazurskie", Mazurskiego Związku Międzygminnego – Gospodarka Odpadami oraz Związku Stowarzyszeń na Rzecz Rozwoju Gmin Północnego Obszaru Wielkich Jezior Mazurskich.

Obszar działania Związku Stowarzyszeń LGD9 obejmuje północno-wschodnią część województwa warmińsko-mazurskiego. W jego skład wchodzi 9 gmin z 3 powiatów: giżyckiego: Giżycko, Kruklanki, Miłki i Wydminy oraz Ryn; węgorzewskiego: Budry, Pozezdrze i Węgorzewo oraz gmina Srokowo jako jedyna z powiatu kętrzyńskiego. Celem jego działania jest poprawa jakości życia mieszkańców z wykorzystaniem zasobów naturalnych i kulturowych, poprzez m.in. wdrażanie strategii, programów i projektów w zakresie ochrony zdrowia, pomocy społecznej, włączenia społecznego, wspierania rodziny, promocji zasobów kulturowych, a także mobilizowanie społeczności do aktywnego uczestnictwa w procesie rozwoju społecznego i gospodarczego.

Gmina Wydminy jest również członkiem Stowarzyszenia Lokalna Grupa Rybacka Wielkie Jeziora Mazurskie, mającego na celu zrównoważony rozwój obszarów wiejskich zależnych od rybactwa poprzez m.in. aktywizowanie społeczności lokalnych, działanie na rzecz zrównoważonego rozwoju i promocję obszarów wiejskich. Oprócz Gminy Wydminy członkami stowarzyszenia są również powiaty: Giżycki i Węgorzewski oraz gminy: Budry, Giżycko, Kruklanki, Miłki, Pozezdrze, Ryn, Węgorzewo oraz Srokowo.

Uczestnictwo w organizacjach o zasięgu subregionalnym daje Gminie Wydminy możliwości w zakresie pozyskiwania środków zewnętrznych oraz realizacji inwestycji w partnerskich projektach, a także sprzyja aktywności wspólnoty lokalnej.

2.3. Uwarunkowania gospodarcze

Rozwój gospodarczy gminy Wydminy tkwi przede wszystkim w potencjale środowiska naturalnego oraz kapitale ludzkim jaki posiada. Lokalizacja gminy w jednym z najczystszych ekologicznie regionów Polski, wśród licznych jezior i lasów, stanowi z kolei atut na rzecz rozwoju funkcji rolniczych i turystycznych. Unikalne walory przyrodnicze nie powinny jednak

kolidować także z rozwojem działalności o charakterze produkcyjnym oraz z szeroko rozumianymi usługami rynkowymi.

Gmina Wydminy stwarza dobre warunki do produkcji żywności metodami ekologicznymi na większą skalę, czy też produkcji surowców w energetyce.

Położenie gminy Wydminy peryferyjnie do dużych ośrodków miejskich na terenach o unikatowych walorach przyrodniczych, determinuje w dużym stopniu dotychczasowe oraz przyszłe kierunki rozwoju tego obszaru, stanowiąc jednocześnie wyjątkową szansę oparcia lokalnej gospodarki o branżę turystyczną.

Sektory gospodarki z największym potencjałem:

- rolnictwo
- handel
- usługi

Analizując grupy obszarowe użytków rolnych na terenie gminy Wydminy, można zauważyć bardzo duże rozdrobnienie gospodarstw. Małe gospodarstwa do 5ha stanowią 55% ogółu liczby domostw gospodarujących. Dominuje tutaj głównie hodowla bydła mlecznego i mięsnego 44%, jak również drobiu 31%. Jeśli chodzi o strukturę zasiewów to przeważają zboża, które często przeznaczone są na paszę dla zwierząt hodowlanych. Położenie znacznej części obszaru gminy w rejonie Wielkich Jezior Mazurskich, na terenach chronionego krajobrazu oraz występowanie dużych powierzchni leśnych ogranicza intensyfikację rolnictwa, ale stwarza konieczność i warunki dla rozwoju ekologicznej produkcji rolnej. Na obszarze gminy brak jest znaczących zakładów przetwórczych i produkcyjnych. Dobrze rozwinięta jest sieć usług o zróżnicowanej strukturze i handel.

2.3. Uwarunkowania społeczne

W 2022 roku teren gminy Wydminy (według danych rejestru mieszkańców gminy Wydminy) zamieszkiwało 6012 osób (w tym 3020 mężczyzn i 2992 kobiety). W porównaniu do roku 2021 liczba mieszkańców zmniejszyła się o 82 osoby. Największym skupiskiem ludności jest miejscowość Wydminy, którą na koniec 2022 roku zamieszkiwało 2148 osób.

W gminie Wydminy zawartych w 2022 roku zostało 20 małżeństw, w tym samym okresie odnotowano 18 rozwodów, wdowy/wdowcy to 23 osoby, natomiast 58 mieszkańców naszej gminy zawarło związek małżeński.

Gmina Wydminy ma ujemny przyrost naturalny wynoszący w 2022 roku - 40. W roku 2022 liczba narodzin w gminie Wydminy wynosiła 49 osób, w tym 21 dziewczynek i 28 chłopców, natomiast liczba zgonów wynosiła 89, w wyniku tego w gminie Wydminy został odnotowany ujemny przyrost naturalny.

W latach 2002-2021 liczba mieszkańców zmalała o 9,2%. Średni wiek mieszkańców wynosi 41,5 lat i jest porównywalny do średniego wieku mieszkańców województwa warmińsko-mazurskiego oraz porównywalny do średniego wieku mieszkańców całej Polski. Mieszkańcy gminy Wydminy zawarli w 2021 roku 16 małżeństw, co odpowiada 2,6 małżeństwom na

1000 mieszkańców. Jest to znacznie mniej od wartości dla województwa warmińsko-mazurskiego oraz znacznie mniej od wartości dla Polski. W tym samym okresie odnotowano 1,6 rozwodów przypadających na 1000 mieszkańców. 30,1% mieszkańców gminy Wydminy jest stanu wolnego, 51,4% żyje w małżeństwie, 8,8% mieszkańców jest po rozwodzie, a 8,9% to wdowy/wdowcy. Gminy Wydminy przyrost naturalny w 2021 roku wynosił -54. Odpowiada to przyrostowi naturalnemu -8,82 na 1000 mieszkańców gminy Wydminy. W 2021 roku urodziło się 35 dzieci, w tym 57,1% dziewczynek i 42,9% chłopców. Średnia waga noworodków to 3 358 gramów. Współczynnik dynamiki demograficznej, czyli stosunek liczby urodzeń żywych do liczby zgonów wynosi 0,50 i jest znacznie mniejszy od średniej dla województwa oraz znacznie mniejszy od współczynnika dynamiki demograficznej dla całego kraju. W 2021 roku 29,6% zgonów w gminie Wydminy spowodowanych było chorobami układu krążenia, przyczyną 17,9% zgonów w gminie Wydminy były nowotwory, a 7,2% zgonów spowodowanych było chorobami układu oddechowego. Na 1000 ludności gminy Wydminy przypada 14.54 zgonów. Jest to więcej od wartości średniej dla województwa warmińsko-mazurskiego oraz więcej od wartości średniej dla kraju. W 2021 roku zarejestrowano 46 zameldowań w ruchu wewnętrznym oraz 82 wymeldowań, w wyniku czego saldo migracji wewnętrznych wynosi dla gminy Wydminy - 36. Gmina Wydminy posiada duży kapitał ludzi chcących podjąć zatrudnienie (w wieku produkcyjnym). Struktura ludności według ekonomicznych grup wieku na terenie obszaru objętego diagnozą jest zbliżona do struktury w powiecie giżyckim. Ludność w wieku przedprodukcyjnym gminy Wydminy w 2021r. stanowiła 10,92 % ogółu populacji mieszkającej na terenie powiatu. W wieku produkcyjnym ta liczba stanowi 16,8 % populacji mieszkańców gminy Wydminy, a w wieku poprodukcyjnym stanowi 20,6 %. Analizując dane można zaobserwować wzrost liczby ludności w wieku poprodukcyjnym, co świadczy m.in. o zachodzącym na terenie gminy Wydminy procesie starzenia się społeczeństwa, które w przyszłości może mieć poważne skutki społeczno-gospodarcze. Utrzymanie się tej tendencji spowoduje, że w strukturze społeczeństwa będzie przybywać coraz więcej osób starszych oraz ubywać osób młodych. Proces ten nie przybiera jeszcze rozmiarów „katastrofalnych”, ale jest powolny i będzie się pogłębiał. Oznacza to, że obecnie już co piąty mieszkaniec gminy jest w wieku poprodukcyjnym. Jeśli do tego dodamy, że już ponad 19,64 % osób zamieszkujących gminę to osoby w wieku 60 lat i więcej, z czego 2,31 % to osoby w wieku 80+. To szczególnie ujawnia się potrzeba organizacji usług dedykowanych osobom starszym. Starzenie się społeczeństwa będzie wiązało się z poszerzeniem kręgu osób wymagających opieki i wsparcia z powodu choroby czy niesamodzielności spowodowanej podeszłym wiekiem. Dlatego też zwiększy się popyt na usługi opiekuńcze, wytchnieniowe i inne wsparcie organizowane przez samorządy gminne, administrację państwową lub podmioty prywatne. Jednocześnie osoby starsze będą zgłaszały zapotrzebowanie na nowe usługi oraz produkty. Tym samym rozwijać się będzie „srebrna gospodarka”, ukierunkowana na zaspokajanie potrzeb osób starszych. Należy nadmienić, że procesy depopulacyjne i starzenia się społeczeństwa odpowiadają tendencjom krajowym, europejskim, a nawet światowym, w tym m. in. rosnącej mobilności oraz coraz wyższej jakości życia. Niemniej jednak na poziomie gminy silnie mogą wpływać na różne aspekty jej funkcjonowania, w tym m. in. na stan gospodarki, możliwości zaspokajania potrzeb mieszkańców, środowisko naturalne, a także na wysokość i strukturę budżetu. Wśród szczególnie dotkliwych procesów należy wskazać emigrację osób młodych, w wieku produkcyjnym i o wysokich dochodach, co

w dłuższej perspektywie może powodować nie tylko pogłębianie się procesu *starzenia się* mieszkańców gminy, ale również wpłynąć na kondycję finansową jednostki samorządu. Z jednej strony bowiem zmniejszą się wpływy do budżetu gminy, natomiast z drugiej – rosnać będą potrzeby, szczególnie w zakresie pomocy społecznej.

Pomoc społeczna

Gmina Wydminy realizując zadania zlecone z zakresu administracji rządowej, kieruje się ustaleniami przekazanymi przez wojewodę. Natomiast zadania własne gminy w zakresie pomocy społecznej realizowane przez ośrodek pomocy społecznej ustalane są przez Wójta Gminy. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wydminach w obszarze pomocy społecznej realizuje zadania własne i zadania zlecone z zakresu administracji rządowej. Jest inicjatorem działań o charakterze pomocowym, aktywizującym oraz integrującym różnorodne środowiska na rzecz wsparcia grup i osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. Pomoc społeczna w myśl ustawy o pomocy społecznej jest instytucją polityki społecznej państwa i ingeruje wówczas, gdy osoba bądź rodzina nie jest w stanie własnymi siłami przezwyciężyć trudnej sytuacji życiowej. Podstawę gospodarki finansowej Ośrodka stanowi plan finansowy opracowany na każdy rok.

Łącznie w 2022 roku ze świadczeń skorzystało 436 rodzin (w tym 891 osób w rodzinach) na ogólną liczbę mieszkańców gminy, która wynosi 6013 osób. Podział świadczeń okresowych ze względu na powody przyznania pomocy kształtował się następująco:

- bezrobocie (127 rodzin),
- długotrwała lub ciężka choroba (65 rodzin),
- niepełnosprawność (73 rodziny),
- ubóstwo (152 rodziny),
- bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych (10 rodzin).

Wymienione problemy, dotyczące mieszkańców gminy, są nierzadko *wierzchołkiem góry lodowej*, pod którym mogą kryć się uzależnienia, przemoc w rodzinie bądź inne dysfunkcje, o których rodziny nie chcą lub boją się mówić. Należy jednak zwrócić uwagę, że wśród częstych powodów udzielania wsparcia, są one powiązane ze stanem zdrowia oraz potrzebą pomocy rodzinom z dziećmi. Wskazują to na istotne obszary usług społecznych, które należy rozwijać, tj. w szczególności wsparcie osób niepełnosprawnych i starszych, promocja zdrowia oraz wsparcie rodzin w procesie opieki i wychowania dzieci.

2.4. Założenia głównych dokumentów strategicznych gminy, województwa oraz kraju

Założenia głównych dokumentów strategicznych gminy są spójne z dokumentami strategicznymi i programowymi, które funkcjonują na poziomie ogólnopolskim, wojewódzkim, powiatowym i gminnym, m.in.:

dokumenty strategiczne:

Strategia Rozwoju Społeczno Gospodarczego Gminy Wydminy na lata 2017-2030, będąca podstawowym gminnym dokumentem strategicznym, określającym cele i zadania zintegrowanej polityki rozwoju na poziomie lokalnym. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Wydminy na lata 2024-2034 stanowi uszczegółowienie zapisanego w niej celu Wizji rozwoju gminy. Zapewnienie dostępności wysokiej jakości usług społecznych i zdrowotnych oraz nawiązuje do niej w szczególności w zakresie następujących celów (i powiązanych z nimi kierunków działań):

- Konkurencyjna i innowacyjna gospodarka lokalna, wykorzystująca uwarunkowania, tradycje i specjalizacje lokalne oraz przedsiębiorczość mieszkańców, wspieranie aktywności zawodowej mieszkańców;
- Komfort i bezpieczeństwo mieszkańców w wymiarze środowiskowym, przestrzennym i komunikacyjnym, ochrona i kształtowanie krajobrazu oraz funkcjonalne zarządzanie przestrzenią.

Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.), będąca obowiązującym, kluczowym dokumentem państwa polskiego w obszarze długofalowej polityki gospodarczej i społecznej. Strategia określa podstawowe uwarunkowania, cele i kierunki rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, regionalnym i przestrzennym w perspektywie roku 2030. Przedstawia nowy model rozwoju – rozwój odpowiedzialny oraz społecznie i terytorialnie zrównoważony. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Wydminy na lata 2024-2034 nawiązuje do niej w szczególności w zakresie celów i kierunków interwencji:

- Cel szczegółowy II – Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony, w tym w Obszarze Spójność społeczna:
 - o Redukcja ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz poprawa dostępu do usług świadczonych w odpowiedzi na wyzwania demograficzne,
 - o Wzrost i poprawa wykorzystania potencjału kapitału ludzkiego na rynku pracy;Spójne kierunki interwencji dotyczą takich działań, jak:
 - o 1. Aktywna polityka prorodzinna,
 - o 2. Poprawa dostępności do usług, w tym społecznych i zdrowotnych,
 - o 3. Wsparcie grup zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem oraz zapewnienie spójności działań na rzecz integracji społecznej,
 - o 4. Rynek pracy zapewniający wykorzystanie potencjału zasobów ludzkich dla rozwoju Polski;
- Cel szczegółowy III – Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu;

Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego (współdziałanie, kultura, kreatywność) 2030, która wyznacza cele polityki państwa w zakresie budowania kapitału społecznego w perspektywie do 2030 r., przez co stanowi rozwinięcie zagadnień nakreślonych w ramach jednego z tzw. obszarów wpływających na osiągnięcie celów Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju,

jakim jest „Kapitał ludzki i społeczny”. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Wydminy na lata 2024-2034 nawiązuje do niej w szczególności w zakresie:

- Cel szczegółowy I - Zwiększenie zaangażowania obywateli w życie publiczne:
 - o Usprawnienie mechanizmów wspierania i współpracy instytucji publicznych z obywatelami,
 - o Rozwój i wzmacnianie zorganizowanych form aktywności obywatelskiej,
- Cel szczegółowy II - Wzmacnianie roli kultury w budowaniu tożsamości i postaw obywatelskich:
 - o Tworzenie warunków oraz budowanie kompetencji dla wzmacniania uczestnictwa w kulturze;

Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030, stanowiąca odpowiedź na wyzwania, jakie stoją przed Polską, w zakresie lepszego wykorzystania potencjału ludzkiego i zapewnienia spójności społecznej. Zaplanowano bardzo szerokie działania, które odnoszą się do zatrudnienia i polityki społecznej oraz wpływających na nie kwestii związanych z zapewnieniem odpowiednich warunków mieszkaniowych, do edukacji i szeroko rozumianej ochrony zdrowia. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Wydminy na lata 2024-2034 nawiązuje do niej w zakresie wszystkich celów, które jednocześnie stanowią wprost nawiązanie do Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju:

- Cel główny: Wzrost kapitału ludzkiego i spójności społecznej w Polsce: podniesienie poziomu kompetencji oraz kwalifikacji obywateli, w tym cyfrowych, poprawa zdrowia obywateli oraz efektywności systemu opieki zdrowotnej, wzrost i poprawa wykorzystania potencjału kapitału ludzkiego na rynku pracy, redukcja ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz poprawa dostępu do usług świadczonych w odpowiedzi na wyzwania demograficzne;

Polityka społeczna wobec osób starszych 2030. Bezpieczeństwo – Uczestnictwo – Solidarność, uwzględniająca szczegółowe rozwiązania we wszystkich najważniejszych sferach życia osób starszych, m.in. w zakresie bezpieczeństwa, zdrowia, aktywności społecznej, zawodowej itp., a także dostosowania infrastruktury do potrzeb i możliwości takich osób. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Wydminy na lata 2024-2034 nawiązuje do niej w szczególności w obszarach:

Obszary dotyczące ogółu osób starszych:

- Uczestnictwo w życiu społecznym oraz wspieranie wszelkich form aktywności obywatelskiej, społecznej, kulturalnej, artystycznej, sportowej i religijnej,
- Tworzenie warunków umożliwiających wykorzystanie potencjału osób starszych jako aktywnych uczestników życia gospodarczego i rynku pracy, dostosowanych do ich możliwości psychofizycznych oraz sytuacji rodzinnej,
- Promocja zdrowia, profilaktyka chorób, dostęp do diagnostyki, leczenia i rehabilitacji,

- Tworzenie warunków do solidarności i integracji międzypokoleniowej,
- Działania na rzecz edukacji dla starości (kadry opiekuńcze i medyczne), do starości (całe społeczeństwo), przez starość (od najmłodszego pokolenia) oraz edukacja w starości (osoby starsze);

Obszary uwzględniające działania wobec niesamodzielnych osób starszych:

- Zapewnienie optymalnego dostępu do usług zdrowotnych, rehabilitacyjnych i opiekuńczo-pielęgnacyjnych, dostosowanych do potrzeb niesamodzielnych osób starszych,
- Sieć usług środowiskowych i instytucjonalnych udzielanych niesamodzielnym osobom starszym,
- System wsparcia nieformalnych opiekunów niesamodzielnych osób starszych przez instytucje publiczne;

Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2023 roku. Ekonomia Solidarności Społecznej, wskazujący szanse na zatrudnienie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz większą dostępność usług społecznych, jednocześnie mający za zadanie wzmocnić konkurencyjność podmiotów nastawionych na realizowanie celów społecznych. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Wydminy na lata 2024-2034 nawiązuje do niego w szczególności w zakresie celów:

- Wspieranie trwałego partnerstwa podmiotów ekonomii społecznej i solidarnej z samorządem terytorialnym w realizacji usług społecznych użyteczności publicznej oraz zadań publicznych w zakresie rozwoju lokalnego,
- Zwiększenie liczby wysokiej jakości miejsc pracy w przedsiębiorstwach społecznych dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym;

Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu. Aktualizacja 2021-2027 z perspektywą do roku 2030, głównym celem jest wsparcie osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym oraz wzrost spójności społecznej. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Wydminy na lata 2024 - 2034 nawiązuje do niego w szczególności w zakresie celów i priorytetów:

- Cel szczegółowy: zmniejszenie zagrożenia ubóstwem i wykluczeniem wśród dzieci i młodzieży,
- zwiększenie dostępu do usług społecznych świadczonych w środowisku lokalnym,
- zwiększenie integracji społecznej grup najbardziej zagrożonych wykluczeniem, w tym osób bezdomnych i migrantów,
- przeciwdziałanie bezdomności i wykluczeniu mieszkaniowemu
- usługi społeczne dla osób z niepełnosprawnościami, osób starszych i innych osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu,
- instytucje pomocy społecznej oraz podmioty ekonomii społecznej – wsparcie dla osób i rodzin;

Strategia Rozwoju Województwa Warmińsko-Mazurskiego 2030. Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego, która kładzie nacisk na zrównoważony rozwój Województwa Warmińsko-Mazurskiego w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i terytorialnym, stawiając w centrum działań i wsparcia rodzinę. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Wydminy na lata 2024-2034 nawiązuje do niej w szczególności w zakresie celów i kierunków rozwoju:

- Cel strategiczny: Rozwój społecznie wrażliwy, sprzyjający rodzinie - główny kierunek polityki rozwoju: rodzina na warmii i mazurach, opieka zdrowotna, bezpieczeństwo, sport i rekreacja;

Strategia zintegrowanego rozwoju Powiatów Wielkich Jezior Mazurskich, będąca podstawowym i najważniejszym dokumentem strategicznym, przedstawiającym cele i działania spójności terytorialnej subregionu w długiej perspektywie czasowej. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Wydminy na lata 2024-2034 nawiązuje do niej w szczególności w zakresie następujących celów (i powiązanych z nimi kierunków działań):

- Cel I. Wzrost konkurencyjności gospodarczej i atrakcyjności inwestycyjnej powiatu w tym: łagodzenie skutków bezrobocia i aktywizacja zawodowa uwzględniająca zmiany na rynku pracy, zapewnienie wysokiej jakości usług publicznych, poprawa poziomu bezpieczeństwa publicznego, zapewnienie mieszkańcom dostępu do wysokiej jakości usług publicznych: rynku pracy, aktywności, spędzania czasu wolnego, edukacyjnych, zdrowotnych, rehabilitacyjnych, opiekuńczych, pielęgnacyjnych itp., realizacja spójnej, atrakcyjnej i dostępnej oferty spędzania czasu wolnego, wzrost efektywności i jakości administracji samorządowej w powiecie, rozwój współpracy samorządowej i międzysektorowej;

3. Stan świadczonych usług społecznych w Gminie Wydminy

W świetle art. 2 ust. 1 *Ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych*, usługi społeczne obejmują działania podejmowane przez gminę w celu zaspokajania potrzeb wspólnoty samorządowej, świadczone w formie niematerialnej bezpośrednio na rzecz osób, rodzin, grup społecznych, grup mieszkańców o określonych potrzebach lub ogółu mieszkańców. Są to usługi z zakresu:

- 1) polityki prorodzinnej,
- 2) wspierania rodziny,
- 3) systemu pieczy zastępczej,
- 4) pomocy społecznej,
- 5) promocji i ochrony zdrowia,
- 6) wspierania osób niepełnosprawnych,
- 7) edukacji publicznej,

- 8) przeciwdziałania bezrobociu,
- 9) kultury,
- 10) kultury fizycznej i turystyki,
- 11) pobudzania aktywności obywatelskiej,
- 12) mieszkalnictwa,
- 13) ochrony środowiska,
- 14) reintegracji zawodowej i społecznej.

Zgodnie z przywołaną ustawą (art. 3 ust. 1 i 2) CUS może realizować usługi społeczne będące zadaniami własnymi gminy oraz zadaniami z zakresu administracji rządowej zleconymi gminie, a także usługi będące zadaniami własnymi powiatu oraz zadaniami z zakresu administracji rządowej zleconymi powiatowi, po uprzednim zawarciu porozumienia pomiędzy gminą, która utworzyła CUS, a powiatem. Zakres możliwych do realizacji usług społecznych jest dość szeroki, jednak powinien on uwzględniać wnioski wyływające z diagnozy potrzeb i potencjału społeczności.

W niniejszym opracowaniu przeanalizowano stan usług świadczonych w Gminie Wydminy, z uwzględnieniem wskazanych w ustawie i przywołanych wyżej obszarów realizacji tych usług.

3.1. Polityka prorodzinna, wspieranie rodziny i piecza zastępcza

Jak już wcześniej zasygnalizowano, liczba ludności Gminy Wydminy w ostatnich latach systematycznie ulegała zmniejszaniu, na co niewątpliwie wpływ ma corocznie ujemny przyrost naturalny. W 2021 roku urodziło się 35 dzieci, w tym 57,1% dziewczynek i 42,9% chłopców. Współczynnik dynamiki demograficznej, czyli stosunek liczby urodzeń żywych do liczby zgonów wynosi 0,50 i jest znacznie mniejszy od średniej dla województwa oraz znacznie mniejszy od współczynnika dynamiki demograficznej dla całego kraju. W roku 2022 liczba narodzin w gminie Wydminy wynosiła 49 osób, w tym 21 dziewczynek i 28 chłopców, natomiast liczba zgonów wynosiła 89, w wyniku tego w gminie Wydminy został odnotowany ujemny przyrost naturalny.

Rodziny doświadczające trudności obejmowane były wsparciem GOPS w Wydminy. W 2022 roku z pomocy społecznej z różnych świadczeń korzystało 436 rodzin, w których funkcjonowało 891 osób, co oznacza spadek w porównaniu do 2021 roku – liczby rodzin o 16%, a liczby osób w rodzinach o 17%. Grupą wymagającą szczególnego wsparcia są rodziny z dziećmi, w strukturze rodzin z dziećmi przeważają rodziny z 2 dziećmi, a w drugiej kolejności rodziny z 1 dzieckiem. Rodziny mające 3 i więcej dzieci stanowiły najmniejszy procent. Analiza powodów otrzymywania pomocy społecznej wskazuje, że z w Gminie Wydminy z tytułu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego ze wsparcia w 2022 roku korzystało 10 rodzin tj.: 40 osób w tym

14 osób dorosłych oraz 26 dzieci. Współpraca została zakończona z 4 rodzinami z powodu osiągnięcia celów, i w 2 kolejnych rodzinach z powodu rezygnacji ze współpracy z asystentem rodziny oraz wyjazdu klientki. Powodami trudnej sytuacji życiowej rodzin wspieranych pomocą asystenta rodziny są: alkoholizm, narkomania, niepełnosprawność, długotrwała ciężka choroba psychiczna, niezaradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego.

W zakresie przemocy w rodzinie, corocznie procedura wszczynana jest w kilkunastu przypadkach – w latach 2013-2022 były to łącznie 194 procedury. W związku z podjętymi działaniami członkowie grupy roboczej spotkali się około 90 razy. Zamknięto procedurę „Niebieskiej Karty” prowadzonych od 1 stycznia 2022 roku do 31 grudnia 2022 roku w 10 rodzinach.

W przypadkach, gdy rodzice nie są w stanie zapewnić swoim dzieciom opieki i wychowania, dzieci umieszczane są w systemie pieczy zastępczej. W 2022 roku w rodzinach zastępczych spokrewnionych przebywało 10 dzieci, a w placówkach opiekuńczo-wychowawczych 3 dzieci.

Od 2020 roku w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Wydminach były realizowane trzy projekty m.in.:

Klub Integracji Społecznej - Podstawa utworzenia działalności „Klubu Integracji Społecznej w Wydminach 2” jest art. 15 pkt 6 ustawy o pomocy społecznej mówiący, że pomoc społeczna polega w szczególności na rozwijaniu nowych form pomocy i samopomocy w ramach zidentyfikowanych potrzeb. Ośrodek Pomocy Społecznej w Wydminach prowadził KIS jako wyodrębnioną część jednostki, co może być uzasadnione zakresem obowiązków i kwalifikacjami pracowników zatrudnionych w tym dziale. Projekt skierowany był do 30 kobiet i 18 mężczyzn w wieku 15 – 64 lata zamieszkujących gminę Wydminy zagrożonych ryzykiem ubóstwa lub wykluczenia społecznego, w tym osób bezrobotnych, wobec których zastosowanie wyłącznie instrumentów usług rynku pracy jest niewystarczające i istnieje konieczność zastosowania w pierwszej kolejności usług aktywnej integracji o charakterze społecznym. Całkowita wartość Projektu wynosi 648 145,40 PLN, realizowany jest w okresie od 01.10.2019 r., do 31.10.2021r., wkład własny finansowy JST wynosi 33 900,00 zł.

„*Punkt Konsultacyjny ds. Przemocy w Rodzinie w Wydminach 2*” - był współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Warmińsko – Mazurskiego 2014 – 2020. Głównym celem projektu było udzielenie wsparcia psychologicznego, prawnego w rozwiązywaniu problemów opiekuńczych wychowawczych i nabycie nowych umiejętności społecznych, poprzez pracę socjalną i poradnictwo specjalistyczne dla 30 rodzin/120 osób (72K, 48M) zam. gminę Wydminy stosujących a także doświadczających przemocy domowej poprzez usługi Punktu Konsultacyjnego ds. Przemocy w Rodzinie w Wydminach do końca stycznia 2021r. Planowane efekty 120 osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych usługami społecznymi świadczonymi w interesie ogólnym w programie. Wartość projektu wyniosła 1 201 584,62 zł, w tym wkład funduszy europejskich 1 021 346,92 zł. Wsparcie rodziny znajduje swoje odzwierciedlenie we współpracy gminy z organizacjami pozarządowymi.

Stowarzyszenie Monti (Partner Wiodący) w partnerstwie z: Gminą Wydminy, w imieniu której realizatorem projektu był Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wydminach oraz Fundacją „Plan B” realizowali projekt pn.: „Pomyślny wiatr”. Celem głównym projektu była poprawa funkcjonowania społecznego 14 rodzin (53 osób) zagrożonych wykluczeniem społecznym doświadczających trudności w pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych (rodziny naturalne – ze szczególnym uwzględnieniem rodzin zagrożonych utratą możliwości opieki nad dziećmi) z Gminy Wydminy w okresie 01.09.2020-31.08.2021 poprzez zwiększenie dostępu do wysokiej jakości usług społecznych świadczonych lokalnie. Projekt „Pomyślny wiatr” zakładał komplementarne usługi pracy z rodziną, zgodnie z ustawą z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

3.2. Pomoc społeczna

Świadczenia przyznawane z pomocy społecznej mogą mieć charakter pieniężny lub niepieniężny. Do pierwszej kategorii zalicza się zasiłki: stały, okresowy i celowy. Świadczenia o charakterze niepieniężnym to m. in. praca socjalna, interwencja kryzysowa, sprawienie pogrzebu, poradnictwo specjalistyczne, schronienie, posiłek, niezbędne ubranie, usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania, ośrodkach wsparcia i rodzinnych domach pomocy; specjalistyczne usługi opiekuńcze; mieszkanie chronione, pobyt i usługi w domu pomocy społecznej oraz pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych. Rodzaj, forma i rozmiar świadczenia powinny być odpowiednie do okoliczności uzasadniających udzielenie pomocy i odpowiadać celom i możliwościom pomocy społecznej.

Struktura świadczeń przyznawanych przez GOPS w Wydminy wskazuje na przewagę liczby osób korzystających ze świadczeń pieniężnych. W 2022 roku z pomocy pieniężnej skorzystało 219 osób. Najwięcej osób (109) otrzymywało zasiłki okresowe, w dalszej kolejności zasiłki celowe (66) oraz stałe (44). Zasiłki okresowej najczęściej były przyznawane z tytułu ubóstwa i bezrobocia, następnie z tytułu niepełnosprawności.

Świadczenia niepieniężne otrzymało 296 osób z 98 rodzin, w których żyją 1204 osoby. Ważny obszar aktywności służb społecznych stanowi tu praca socjalna, czyli interdyscyplinarna działalność zawodowa mająca na celu pomoc osobom i rodzinom we wzmacnianiu lub odzyskiwaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie poprzez pełnienie odpowiednich ról społecznych oraz tworzenie warunków sprzyjających temu celowi¹³. W ramach świadczeń niepieniężnych w 2022 roku 2 osobom zapewniono schronienie, 180 osobom (dzieciom oraz osobom starszym i z niepełnosprawnościami) zapewniono posiłek, a 43 osobom świadczone usługi opiekuńcze. W 2021 roku 3 osobom zapewniono schronienie, 239 osobom (dzieciom oraz osobom starszym i niepełnosprawnym) zapewniono posiłek, a 31 osobom świadczone usługi opiekuńcze. Gmina poniosła również odpłatność za osoby przebywające w domach pomocy społecznej. W 2022 roku w dps przebywały 43 osoby, natomiast w 2021 roku w dps przebywało łącznie 47 osób.

13 Art. 6 pkt. 12 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej.

3.3. Promocja i ochrona zdrowia

Zdrowie stanowi jeden z podstawowych czynników, wpływających na jakość życia rodzin i poszczególnych osób. W świetle definicji Światowej Organizacji Zdrowia (WHO) jest bowiem ono nie tylko całkowitym brakiem choroby czy niepełnosprawności, ale także stanem pełnego, fizycznego, umysłowego oraz społecznego dobrostanu, tj. dobrego samopoczucia. Tymczasem, wśród głównych powodów ubiegania się mieszkańców Gminy Wydminy o świadczenia z pomocy społecznej jest jeden bezpośrednio związany ze zdrowiem. W 2022 roku z tytułu długotrwałej lub ciężkiej choroby ze wsparcia GOPS w Wydminach korzystało 40 rodzin. W porównaniu do 2021 roku liczba rodzin wspieranych z tego tytułu kształtowała się na nieco niższym poziomie i wynosiła 38 rodziny. W statystykach pomocy społecznej w mniejszym stopniu odzwierciedla się inny problem, związany ze zdrowiem, tj. uzależnienia. W 2022 roku ze wsparcia z powodu alkoholizmu korzystało 5 osób, w tym w rodzinach żyło 14 osób, z tytułu narkomanii w latach 2018-2022 nikt nie korzystał z pomocy społecznej. Z danych Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych wynika, że w 2019 roku skierowano na leczenie odwykowe 4 osoby, w 2020 skierowano na leczenie odwykowe 2 osoby, w 2021 roku również 2 osoby zostały skierowane na leczenie odwykowe, a w 2022 roku 5 osób. W ramach Punktu Konsultacyjnego przy UG w Wydminach osoby uzależnione korzystają z pomocy terapeuty ds uzależnień. W 2021 roku odbyło się 234 konsultacji z terapeutą ds uzależnienia i współuzależnienia, a w 2022 roku odbyło się 239 konsultacji. Poprawie jakości życia służą realizowane w gminie programy i działania profilaktyczne, m.in. spotkania w szkołach dot. tematu uzależnień, a także realizacja programu wieloletniego „Posiłek w szkole i w domu”, służącego m.in. ograniczaniu skutków niedożywienia oraz współpraca gminy ze Stowarzyszeniem Caritas w zakresie pomocy żywnościowej. W 2022 roku z posiłku w ramach programu wieloletniego „Posiłek w szkole i w domu” skorzystało 180 osób.

Na terenie gminy Wydminy funkcjonują dwie placówki pomocy medycznej, wszystkie w formie Niepublicznych Zakładów Opieki Zdrowotnej – dwa mieszczą się w Wydminach co jest dowodem na pełnienie przez gminę funkcji ośrodka administracyjnego w skali lokalnej. Gmina realizuje – sama lub we współpracy z partnerami – szereg badań i akcji profilaktycznych, które pożądane są przez dużą część społeczności lokalnej. Ofertę dla mieszkańców uzupełniają przychodnie położone w gminach ościennych oraz szpitale w Giżycku, Ełku lub Olecku. Dyżur w zakresie nocnej i świątecznej opieki medycznej pełni placówka pomocy medycznej w Giżycku – obok szpitala. W tej samej miejscowości całodobowo stacjonuje Zespół Ratownictwa Medycznego, obejmujący swoim zasięgiem gminę Wydminy. Wsparcie dla niego stanowi drugi Zespół Ratownictwa Medycznego w Olecku. Liczba działających przychodni lekarskich, jak również bliskość ościennych miejscowości, przekładają się na zadowalający dostęp do rozmaitych usług medycznych dla mieszkańców gminy, a ewentualne problemy w tym obszarze mogą być związane, podobnie jak i w skali całego kraju, głównie z ujawniającymi się coraz częściej brakami w kadrze medycznej, czy sprzęcie medycznym, kolejkami do specjalistów oraz utrudnionej dostępności

do placówek medycznych dla osób niepełnosprawnych lub starszych, nieposiadających własnego transportu. Sytuację tę dodatkowo pogłębiał trwający od 2020 roku kryzys spowodowany pandemią koronawirusa.

3.4. Wsparcie osób niepełnosprawnych

Gmina Wydminy od 1 lipca 2021 roku realizowała projekt bezpłatnej usługi transportowej door-to-door. Do 29 listopada 2021 roku wykonano 330 kursów z osobami pełnoletnimi z orzeczeniem o stopniu niepełnosprawności lub ograniczoną mobilnością. Celem projektu było ułatwienie integracji społeczno-zawodowej osób z potrzebami wsparcia w zakresie mobilności poprzez wprowadzenie nowej jakości usług transportowych na terenie Gminy Wydminy. Potrzebujący mieszkańcy po zgłoszeniu w Urzędzie Gminy mogli pojechać do lekarza, urzędu, sklepu a nawet do domu kultury na spektakl lub koncert. Gmina Wydminy realizowała umowę grantową „Usługi indywidualnego transportu door-to-door oraz poprawa dostępności architektonicznej wielorodzinnych budynków mieszkalnych” w ramach projektu Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych dofinansowanego z Funduszy Europejskich. Całkowita wartość projektu wyniosła: 467 500,00 zł, co stanowi 100% finansowania projektu. W ramach projektu zakupiono fabrycznie nowy 9-osobowy pojazd, przystosowany do przewozu osób niepełnosprawnych marki Volkswagen Transporter. Samochód przystosowany do przewozu osób niepełnosprawnych, w tym co najmniej jednej osoby na wózku inwalidzkim, wyposażony m.in. w dodatkowe atestowane pasy bezpieczeństwa umożliwiające bezpieczne przypięcie osób poruszających się na wózkach inwalidzkich, fotele wyposażone w trzypunktowe pasy bezpieczeństwa, dodatkowe poręcze lub uchwyty umożliwiające bezpieczne wsiadanie i wysiadanie osób z pojazdu, najazdy dla wózka inwalidzkiego.

Za charakterystyki osób, zaliczonych do stopnia niepełnosprawności, można wnioskować na temat czynników mających znaczenie w kontekście sytuacji osób niepełnosprawnych. Ich sytuację determinuje w dużej części wiek – poprodukcyjny lub produkcyjny niemobilny, niski poziom wykształcenia oraz status osoby niepracującej lub nieaktywnej zawodowo. Z tego względu część osób niepełnosprawnych w gminie wymaga kompleksowego wsparcia w kierunku, z jednej strony zapewnienia godnych warunków życia, a z drugiej aktywizacji społecznej, zawodowej, edukacyjnej i innej. W 2022 roku ze świadczeń pomocy społecznej tutaj skorzystało łącznie 26 rodzin, w których przebywają osoby z niepełnosprawnością

3.5. Edukacja publiczna

Usługi społeczne z zakresu edukacji publicznej w Gminie Wydminy realizowane są przede wszystkim przez Szkołę Podstawową w Gawlikach Wielkich oraz Zespół Szkół Ogólnokształcących w Wydminach. Na terenie Gminy Wydminy funkcjonuje niepubliczne przedszkole „Słoneczna Kraina”, niepubliczny punkt wychowania przedszkolnego „Mały Artysta”.

2020/2021

Tabela Nr 1. Stan organizacji oddziałów przedszkolnych w publicznych szkołach na terenie Gminy Wydminy w roku szkolnym 2020/2021 (stan na 30.09.2020r.)

L. p	Wyszczególnienie/ nazwa	Liczba oddziałów	Liczba uczniów:	W tym:			
				3- latki	4- latki	5- latki	6-latki
1.	ZSO Wydminy	5	96	13	22	24	37
2.	Szkoła Podstawowa Gawliki Wielkie	1	5	0	0	0	5

Tabela Nr 2. Stan organizacji Niepublicznych przedszkoli na terenie Gminy Wydminy w roku szkolnym 2020/2021 (stan na 30.09.2020r.)

L. p	Wyszczególnienie/ nazwa	Liczba oddział ów	Liczba uczniów:	W tym:				
				2-latki	3- latki	4- latki	5- latki	6-latki
1.	Niepubliczne Przedszkole „Słoneczna Kraina”	2	45	2	11	14	12	6
2.	Niepubliczny Punkt Wychowania Przedszkolnego, „Mały Artysta”	1	14	2	7	4	1	0

2021/2022

Tabela Nr 3. Stan organizacji oddziałów przedszkolnych w publicznych szkołach na terenie Gminy Wydminy w roku szkolnym 2021/2022 (stan na 30.09.2021r.)

L. p	Wyszczególnienie/ nazwa	Liczba oddziałów	Liczba uczniów:	W tym:			
				3- latki	4- latki	5- latki	6-latki
1.	ZSO Wydminy	6	117	15	23	39	40
2.	Szkoła Podstawowa Gawliki Wielkie	1	16	0	7	5	4
	Razem	7	133	15	30	44	44

Tabela Nr 4. Stan organizacji Niepublicznych przedszkoli na terenie Gminy Wydminy w roku szkolnym 2021/2022 (stan na 30.09.2021r.)

L. p	Wyszczególnienie/ nazwa	Liczba oddział ów	Liczba uczniów:	W tym:				
				2-latki	3- latki	4- latki	5- latki	6-latki
1.	Niepubliczne Przedszkole „Słoneczna Kraina”	1	17	2	5	3	6	1
2.	Niepubliczny Punkt Wychowania Przedszkolnego, Mały Artysta”	1	2	0	1	1	0	0
	Razem:	2	19	2	6	4	6	1

2022/2023

Tabela Nr 5. Stan organizacji oddziałów przedszkolnych w publicznych szkołach na terenie Gminy Wydminy w roku szkolnym 2022/2023 (stan na 30.09.2022r.)

L. p	Wyszczególnienie/ nazwa	Liczba oddziałów	Liczba uczniów:	W tym:			
				3- latki	4- latki	5- latki	6-latki
1.	ZSO Wydminy	5	100	9	19	28	44
2.	Szkoła Podstawowa Gawliki Wielkie	2	26	3	4	11	8

Tabela Nr 6. Stan organizacji Niepublicznych przedszkoli na terenie Gminy Wydminy w roku szkolnym 2022/2023 (stan na 30.09.2022r.)

L. p	Wyszczególnienie/ nazwa	Liczba oddział ów	Liczba uczniów:	W tym:				
				2-latki	3- latki	4- latki	5- latki	6-latki
1.	Niepubliczne Przedszkole „Słoneczna Kraina”	2	21	0	9	6	3	3
2.	Niepubliczny Punkt Wychowania Przedszkolnego, Mały Artysta”	1	0	0	0	0	0	0

3.6. Przeciwdziałanie bezrobociu

W gminie Wydminy na 1000 mieszkańców pracuje 51 osób (źródło: GUS, 31.XII.2021) - bezrobocie rejestrowane bywa definiowane w różny sposób. Najczęściej definiuje się stopę bezrobocia rejestrowanego jako stosunek liczby zarejestrowanych bezrobotnych do liczby ludności aktywnej ekonomicznie, zasobu siły roboczej danej populacji. Dane o bezrobociu na

poziomie gmin są szacowane w oparciu o stopę bezrobocia rejestrowanego dla powiatu oraz porównanie stosunku liczby bezrobotnych do ogółu ludności w wieku produkcyjnym w powiecie i gminie. W 2020 roku przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w gminie Wydminy wynosiło 4 515,13 PLN, co odpowiada 81.70% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w Polsce. Wśród aktywnych zawodowo mieszkańców gminy Wydminy 268 osób wyjeżdża do pracy do innych gmin, a 54 pracujących przyjeżdża do pracy spoza gminy - tak więc saldo przyjazdów i wyjazdów do pracy wynosi -214. 27,9% aktywnych zawodowo mieszkańców gminy Wydminy pracuje w sektorze rolniczym (rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo), 23,7% w przemyśle i budownictwie, a 16,0% w sektorze usługowym (handel, naprawa pojazdów, transport, zakwaterowanie i gastronomia, informacja i komunikacja) oraz 1,8% pracuje w sektorze finansowym (działalność finansowa i ubezpieczeniowa, obsługa rynku nieruchomości).

Według stanu na koniec grudnia 2022 r. w powiecie giżyckim zarejestrowanych było 1468 bezrobotnych, w tym 791 kobiet. Liczba bezrobotnych zwiększyła się o 2,8% . Analizując dane dotyczące osób pozostających bez pracy, do danych z końca poprzedniego miesiąca, obserwujemy wzrost bezrobocia o 5,8%. Stopa bezrobocia w powiecie giżyckim, według danych GUS, na koniec listopada 2022 r. (aktualnie dostępna) wynosiła 8,6% ludności aktywnej zawodowo (tj. o 0,7 pkt proc. więcej niż w listopadzie 2021 r.), kraj– 5,1%, województwo– 8,5%, podregion etcki1– 10,9%.

Porównanie bezrobocia w okresie sprawozdawczym 2021- 2022 *

Gmina	Liczba bezrobotnych w końcu grudnia 2020 roku	% udział w ogólnej liczbie zarejestrowanych	Liczba bezrobotnych w końcu grudnia 2021 roku	% udział w ogólnej liczbie zarejestrowanych	[+/-] wskaźnik zmian w pkt proc.
Giżycko m.	888	46,6	646	45,2	- 1,4
Giżycko gm.	286	15,0	195	13,7	- 1,3
Ryn	222	11,7	177	12,4	+ 0,7
Wydminy	238	12,5	195	13,7	+ 1,2
Miłki	158	8,3	120	8,4	- 0,1
Kruklanki	113	5,9	95	6,7	+ 0,8
RAZEM	1905		1428		

W II półroczu 2022 r. zarejestrowało się 1413 bezrobotnych, tj. o 3,6% więcej niż w tym samym okresie 2021 roku. Podstawowym składnikiem napływu były ponowne rejestracje: 1123 osoby zarejestrowały się po raz kolejny, stanowiły one 79,5% ogółu nowo zarejestrowanych (w II półroczu 2021 roku odpowiednio: -1158, -84,9%). Natomiast rejestrujących się po raz pierwszy było 290, tj. 20,5% ogólnego napływu bezrobotnych (w II półroczu 2021 roku odpowiednio: -206, -15,1%). W omawianym półroczu napływ do bezrobocia był o 295 osób wyższy od odpływu. Ewidencję opuściło 1118 osób, oznacza to spadek o 24,0% w porównaniu z analogicznym okresem 2021 roku. Wśród osób wyłączonych z ewidencji najliczniejszą grupę stanowili bezrobotni wykreśleni z powodu podjęcia pracy – 630 osób, tj. 56,4% ogółu osób wyłączonych z ewidencji w omawianym półroczu.

Bezrobocie wśród kobiet

Kobiety wpisane do ewidencji urzędu pracy w grudniu - w liczbie 102, stanowiły 45,1% ogółu nowo zarejestrowanych bezrobotnych. Ewidencję bezrobotnych, w tym okresie, opuściło 76 kobiet, tj. 52,4% ogólnego odpływu z ewidencji bezrobotnych (w Analiza lokalnego rynku pracy powiatu giżyckiego w grudniu oraz w II półroczu 2022 roku 8 grudnia 2021r. odpowiednio: -82, -50,3%). Wśród wyłączonych z ewidencji – najliczniejszą grupę stanowiły kobiety wykreślone z powodu podjęcia pracy, tj. 39 osób, które stanowiły 51,3% ogółu kobiet opuszczających rejestr bezrobotnych. W końcu omawianego okresu liczba zarejestrowanych kobiet wynosiła 791, stanowiąc 53,9% ogółu zarejestrowanych bezrobotnych, tj. o 2,8 pkt proc. mniej niż w końcu grudnia 2021 roku.

Gmina	Liczba bezrobotnych kobiet w końcu grudnia 2021	W tym z prawem do zasiłku
<i>Giżycko m.</i>	358	67
<i>Giżycko gm.</i>	101	24
<i>Ryn</i>	114	23
<i>Wydminy</i>	107	13
<i>Miłki</i>	76	8
<i>Kruklanki</i>	54	11
RAZEM	810	146

* Źródło: opracowane na podstawie danych PUP

W II półroczu 2022 r. zarejestrowały się 724 kobiety, które stanowiły 51,2% ogółu rejestrujących się. Oznacza to, że w porównaniu z analogicznym okresem 2021 roku, udział tej populacji bezrobotnych w ogólnej liczbie rejestrujących się – zmniejszył się o 1,7 pkt proc.. Ewidencję bezrobotnych w tym okresie opuściło 555 kobiet, tj. 49,6% ogólnego odpływu z ewidencji bezrobotnych (II półroczu 2021 roku odpowiednio: - 703, -47,8%). Wśród wyłączonych z ewidencji – najliczniejszą grupę stanowiły osoby wykreślone z powodu podjęcia pracy, tj. 366 kobiet.

3.7. Kultura

Za organizowanie i prowadzenie działalności kulturalnej na terenie gminy Wydminy odpowiada przede wszystkim Gminny Ośrodek Kultury. Jednostka animuje życie kulturalne na terenie gminy, prowadząc rozmaite zajęcia edukacyjne i artystyczne dla wszystkich grup wiekowych, wspierając działalność inicjatyw kulturalnych, a także realizując zajęcia

rekreacyjne i ruchowe. Gminny Ośrodek Kultury w Wydminach istnieje od 1976r. Został powołany Ustawą Gminnej Rady Narodowej. Gminny Ośrodek Kultury zajmuje się poszerzaniem zainteresowań młodzieży i seniorów w zakresie sztuk plastycznych, muzycznym oraz teatralnych. Odbywa się to w formie kółek zainteresowań, grup teatralnych i zespołów muzycznych. Oprócz zajęć podstawowych Gminny Ośrodek Kultury organizuje imprezy okolicznościowe tj. Jarmark Twórców Ludowych, Dożynki oraz Festyny o różnej tematyce. Jarmark Twórców Ludowych jest organizowana cyklicznie. W ostatnich latach kultura w Wydminach poszerzała swoje zajęcia dla dzieci i dorosłych. Odbywają się warsztaty malarskie oraz robótki ręczne w ramach realizacji projektów we współpracy z organizacjami pozarządowymi, gminą Wydminy oraz instytucjami samorządowymi. Wydarzenia kulturalne, które są realizowane w gminie Wydminy, to przede wszystkim imprezy kierowane do społeczności lokalnych, nierzadko o charakterze amatorskim bądź półamatorskim, jednakże bardzo istotne, zwłaszcza w zakresie kultywowania tradycji czy upowszechniania wiedzy historycznej związanej bezpośrednio z miejscem zamieszkania. Gminny Ośrodek Kultury współpracuje w tym zakresie z organizacjami pozarządowymi, szkołami, bibliotekami, niezależnymi animatorami i artystami, biznesem, organami pomocy społecznej, policją, parafiami czy OSP.

3.8. Aktywność obywatelska

Zaangażowanie społeczne obywateli oraz ich zainteresowanie działalnością na rzecz organizacji pozarządowych i dobra wspólnego może przyjmować różnorodne formy, np. członkostwo w organizacjach formalnych, uczestnictwo w grupach nieformalnych, wolontariat, filantropia - jest to działalność osób bądź instytucji polegająca na bezinteresownym udzielaniu pomocy finansowej lub materialnej potrzebującym. Filantropami są osoby lub firmy, które finansowo lub rzeczowo wspierają organizacje pozarządowe poprzez przekazanie darowizny lub udział w zbiorce publicznej, przekazywanie 1% na rzecz organizacji pożytku publicznego, udział w wyborach, referendach, konsultacjach społecznych itp.

Spółdzielnia Socjalna HS Prekursor

Od 1 czerwca 2017 r. w Wydminach swoją działalność rozpoczęła Spółdzielnia Socjalna HS Prekursor. Została utworzona z inicjatywy Gminy Wydminy oraz związku stowarzyszeń Forum NGO'S Wydminy. Spółdzielnia Socjalna HS Prekursor jest kolejnym narzędziem do przeciwdziałania bezrobociu poprzez aktywizację zawodową i społeczną osób znajdujących się w trudnej sytuacji. Spółdzielnia Socjalna jest połączeniem sektora społecznego i biznesowego- przedsiębiorstwem społecznym- dzięki czemu poza prowadzoną działalnością gospodarczą są realizowane cele społeczne na rzecz dzieci i młodzieży oraz lokalnej społeczności. Spółdzielnia w ramach prowadzonej działalności gospodarczej świadczy usługi opiekuńcze dla osób starszych, usługi cateringowe, usługi sprzątania, pielęgnacji zieleni oraz konserwacyjne zarówno dla firm, instytucji jak i osób fizycznych, oraz usługi transportowe.

Ekonomia Społeczna

Ekonomia społeczna jest jednym ze sposobów określenia działalności gospodarczej, łączącej cele społeczne i ekonomiczne. Określana jest także jako gospodarka społeczna lub przedsiębiorczość społeczna. Definicja ekonomii społecznej jest bardzo szeroka. Najbardziej popularną i często stosowaną jest definicja sformułowana przez pracowników europejskiej sieci badawczej EMES tj.:

Dostarczanie usług publicznych.

Usługi publiczne świadczone przez przedsiębiorstwa społeczne mogą mieć bardzo różny charakter, ale co najmniej dwie grupy (usługi społeczne oraz usługi techniczne) są szczególnie ważne dla przedsiębiorczości społecznej. Usługi społeczne: usługi edukacyjne (np. żeby utrzymać małą wiejską szkołę prowadzony jest przyszkolny sklep), działania w obszarze szeroko rozumianych usług socjalnych, (gdzie np. bezdomni początkowo wspierani przez Stowarzyszenie biorą stopniowo odpowiedzialność za prowadzenie przekazanego im we wspólne użytkowanie domu), usługi opiekuńcze świadczone w domu oraz prowadzenie różnego rodzaju instytucji opiekuńczych, działania w obszarze szeroko rozumianej służby zdrowia (np. szkolące i przygotowujące sanitariuszki do pracy w szpitalu), usługi techniczne mogą dotyczyć np. utrzymywania zieleni miejskiej i innych prac porządkowych związanych z mieniem publicznym (np. spółdzielnie socjalne dające zatrudnienie osobom zalegającym z płaceniem czynszu). Pokrewne temu są usługi związane ze zbieraniem odpadów, ich segregacją i utylizacją (działając w tym obszarze, dają pracę osobom niepełnosprawnym i chorującym psychicznie).

Wykaz organizacji pozarządowych – GMINA WYDMINY

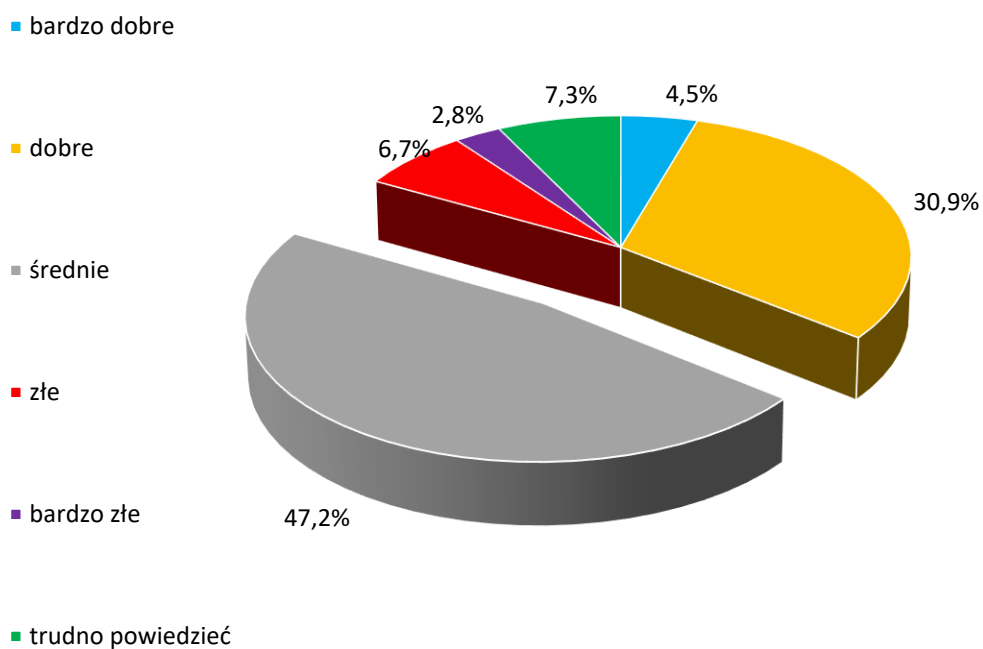
Fundacja Art Eco, Spółdzielnia Socjalna HS Prekursor, Stowarzyszenie Aktywne Mazury, Fundacja "Pole Rozwoju", Stowarzyszenie Wydmiański Klub Rowerowy, Fundacja Mazurska Wiatrak, Stowarzyszenie "Dla Niepodległej", Fundacja "Waterway", Fundacja Życie i Droga, Ludowy Klub Sportowy "Mazur" – Wydminy, Mazurska Fundacja Młodzieży Niepełnosprawnej "Marzenia", Stowarzyszenie Prospołecznych Inicjatyw Kombajn Kulturalny, Forum Ngo's Wydminy, Uczniowski Klub Sportowy Taekwondo Wydminy, Fundacja "Projekt ARCHE", Stowarzyszenie "Zielona Przystań" w Berkowie, Związek Hodowców Koni Fryzyjskich w Polsce, Fundacja Dystans, Stowarzyszenie na rzecz Rozwoju Gminy Wydminy, Spółdzielnia Socjalna "Mixgraf Studio Reklamy", Stowarzyszenie Przyjazna Szkoła Talki, Stowarzyszenie Przyjaciół Sucholasek "Teraz Sucholaski", Stowarzyszenie "Orłowo - Razem w Przyszłość", Stowarzyszenie "Echo Wydmin", Stowarzyszenie "Nasze Talki", Fundacja Teatr Iota, Wydmiańskie Stowarzyszenie Wędkarskie, Katolickie Stowarzyszenie Społeczno - Kulturalne w Wydminach, Ochotnicza Straż Pożarna w Wydminach, Stowarzyszenie Przyjaciół Zelek "Zelinka", Uczniowski Klub Sportowy "Orly", Uczniowski Klub Sportowy "Promień", Wydmiańskie Towarzystwo Strzeleckie, Fundacja "Od Tradycji Do Innowacji".

4. Prezentacja wyników badań społecznych

4.1. Potrzeby i oczekiwania mieszkańców w zakresie usług społecznych

W opinii mieszkańców jakość życia w Gminie Wydminy kształtuje się na **dość dobrym poziomie** – prawie połowa dorosłych respondentów 47,2% oceniła ją na **średnim poziomie**, natomiast nieco mniej osób wskazało, iż jest ona na **dobrym poziomie** 30,9%. Jako **bardzo dobre** warunki życia w gminie oceniło 4,5% badanych, jako **złe** – 6,7%, a **bardzo złe** 2,8%. Zdania na ten temat nie wyraziło 7,3% respondentów.

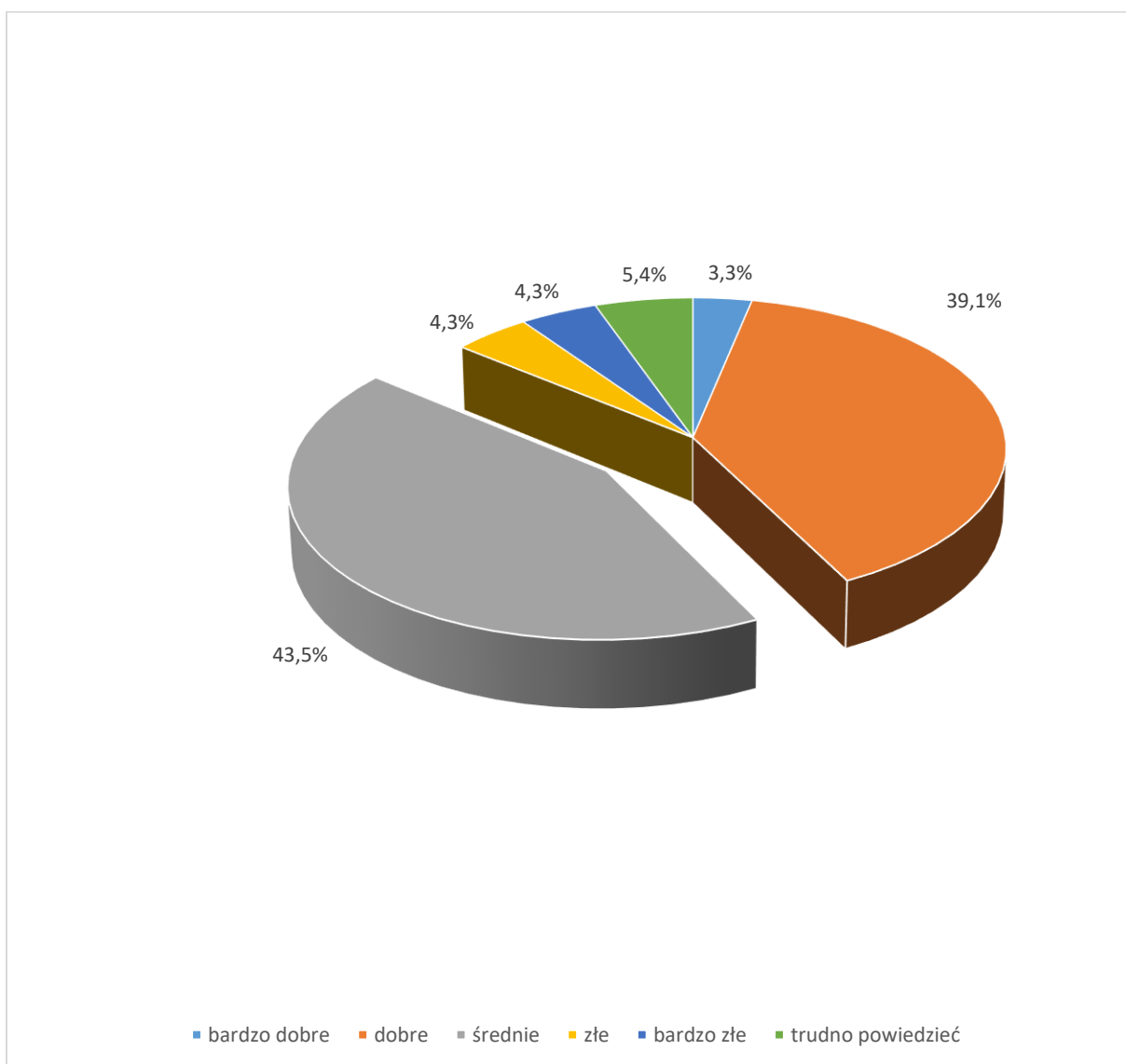
Wykres 1. Subiektywna ocena aktualnych warunków życia mieszkańców Gminy Wydminy przez dorosłych mieszkańców.

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE BADAŃ ANKIETOWYCH.

Młodzież ocenia jakość życia w gminie nieco wyżej niż dorośli ankietowani. Więcej niż połowa badanych uczniów wskazała, że jest ona na **średnim poziomie** 43,5%, natomiast 39,1% uznaje ją za **dobrą**, natomiast 3,3% ocenia ją jako **bardzo dobrą**. Złe oceny wystawiło jedynie 4,3% badanych uczniów, **bardzo złe** 4,3%, natomiast 5,4% nie wyraziło zdania na ten temat.

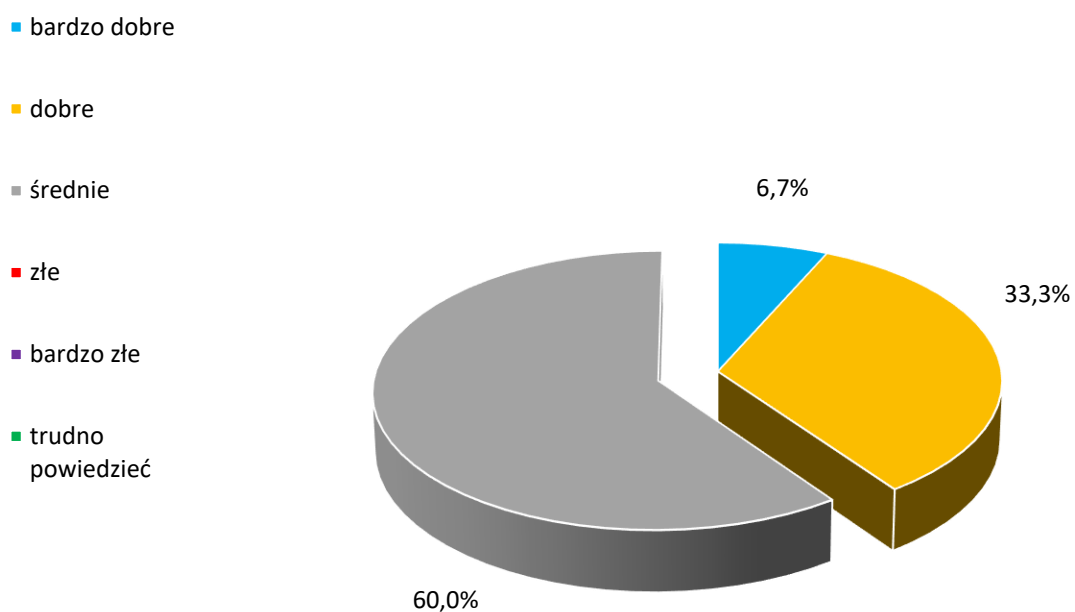
Wykres 2. Subiektywna ocena aktualnych warunków życia mieszkańców Gminy Wydminy przez młodzież

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE BADAŃ ANKIETOWYCH.

Sołtysi oceniają jakość życia w gminie niżej aniżeli dorośli ankietowani. Więcej niż połowa badanych sołtysów wskazała, że jest ona **średnia** 60%, niewiele mniej uznaje ją za **dobrą** 33,3%, natomiast 6,7% ocenia ją jako **bardzo dobrą**. Na odpowiedź **złe, bardzo złe lub trudno powiedzieć** nikt nie odpowiedział.

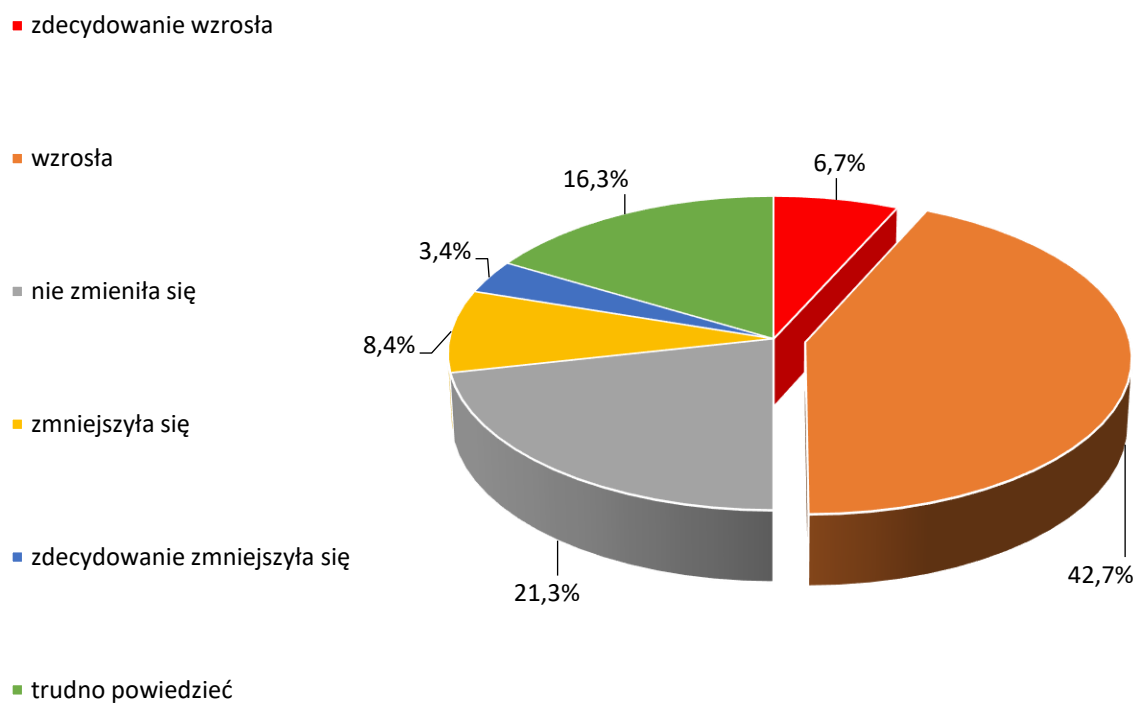
Wykres 3. Subiektywna ocena aktualnych warunków życia mieszkańców Gminy Wydminy przez sołtysów

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE BADAŃ ANKIETOWYCH.

Dorośli mieszkańcy zostali zapytani dodatkowo, jak w ich opinii zmieniła się jakość życia w gminie w ostatnich 5 latach – 42,7% uważa, że **wzrosła**, przy czym 6,7% twierdzi **tak zdecydowanie**; według 21,3% **nie zmieniła się**, natomiast 8,4% uważa, że **zmniejszyła się**, w tym 3,4% twierdzi, że **zmiana ta miała zdecydowany charakter**. Zdania nie wyraziło 16,3% respondentów.

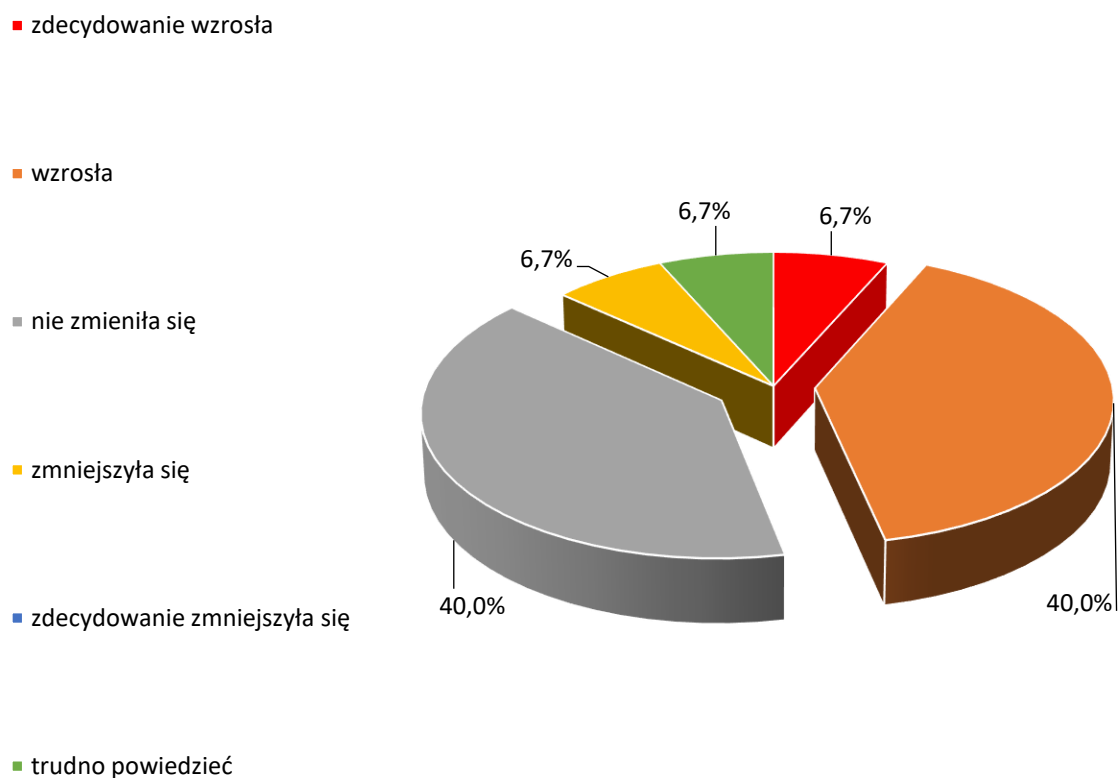
Wykres 4. Subiektywna ocena zmian jakości życia mieszkańców Gminy w ostatnich 5 latach

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE BADAŃ ANKIETOWYCH.

Tak samo sołtysi oddali głos na pytanie jak w ich opinii zmieniła się jakość życia w sołectwie w ostatnich 5 latach – 40% uważa, że **wzrosła**, przy czym 6,7% twierdzi **tak zdecydowanie**, według 40% **nie zmieniła się**, natomiast 6,7% uważa, że **zmniejszyła się**, w tym nikt z badanych nie wskazał, że **zmiana ta miała zdecydowany charakter. Trudno powiedzieć** – odpowiedziało 6,7% respondentów.

Wykres 5. Subiektywna ocena zmian jakości życia mieszkańców w sołectwie w ostatnich 5 latach

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE BADAŃ ANKIETOWYCH.

Respondenci badania ankietowego zostali poproszeni o ocenę skali występowania głównych problemów społecznych w Gminie Wydminy na skali od 0 do 5, gdzie 0 oznaczało, że *problem nie występuje*, a 5 – że *problem jest bardzo poważny*. W świetle uzyskanych odpowiedzi, najpoważniejsza jest skala problemu: **bezrobocie**, którą na poziomie 4 i 5 oceniło 20,8% i 15,7% badanych, a w drugiej kolejności skala problemu **uzależnień**, ocenionego tak przez 19,7% oraz 10,7%. Jednocześnie problem bezrobocia wykazuje się największym zróżnicowaniem odpowiedzi.

Na średnim poziomie, poza bezrobociem, wskazywano głównie takie problemy jak **ubóstwo**, **długotrwała i ciężka choroba oraz niepełnosprawność**. Problem, który w opinii badanych nie występuje w gminie lub jest najmniej obserwowalny, to **bezdomność** – w tym przypadku 39,3% respondentów wskazało, że takiego problemu w gminie nie ma lub jest na nieznaczącym poziomie.

Tabela 1. Skala występowania głównych problemów społecznych w Gminie Wydminy w opinii mieszkańców

Wyszczególnienie	0	1	2	3	4	5
Bezrobocie	10,7%	10,7%	21,9%	20,2%	20,8%	15,7%
Ubóstwo	8,4%	12,6%	25,2%	25,8%	19,8%	8,4%
Uzależnienia	10,7%	9,6%	14,6%	34,8%	19,7%	10,7%
Przemoc w rodzinie	15,7%	15,2%	32%	24,7%	8,4%	3,9%
Niewydolność opiekuńczo-wychowawcza	16,9%	18,5%	30,9%	21,9%	7,3%	4,5%
Bezdomność	39,3%	37,1%	14,6%	5,1%	2,3%	1,7%
Długotrwała i ciężka choroba	14,6%	12,4%	24,7%	21,9%	19,7%	6,7%
Niepełnosprawność	13,5%	14%	26,4%	26,4%	11,8%	7,9%

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE BADAŃ ANKIETOWYCH.

Również młodzież wypowiedziała się w temacie skali występowania głównych problemów społecznych w Gminie Wydminy, gdzie na skali od 0 do 5, to 0 oznaczało, że *problem nie występuje*, a 5 – że *problem jest bardzo poważny*. W świetle uzyskanych odpowiedzi, najpoważniejsza jest skala problemu:

uzależnienia, którą na poziomie 4 i 5 oceniło 21,7% i 16,3% badanych, a w drugiej kolejności skala problemu **przemocy w rodzinie**, ocenionego tak przez 8,7% oraz 5,4%. Jednocześnie problem **uzależnień** wykazuje się największym zróżnicowaniem odpowiedzi. Na średnim poziomie, poza przemocą w rodzinie, wskazywano głównie takie problemy jak **bezrobocie**, **ubóstwo oraz niepełnosprawność**. Problem, który w opinii badanych nie występuje w gminie lub jest najmniej obserwowalny, to **bezdomność** – w tym przypadku 27,2% respondentów wskazało, że takiego problemu w gminie nie ma lub jest na nieznaczącym poziomie.

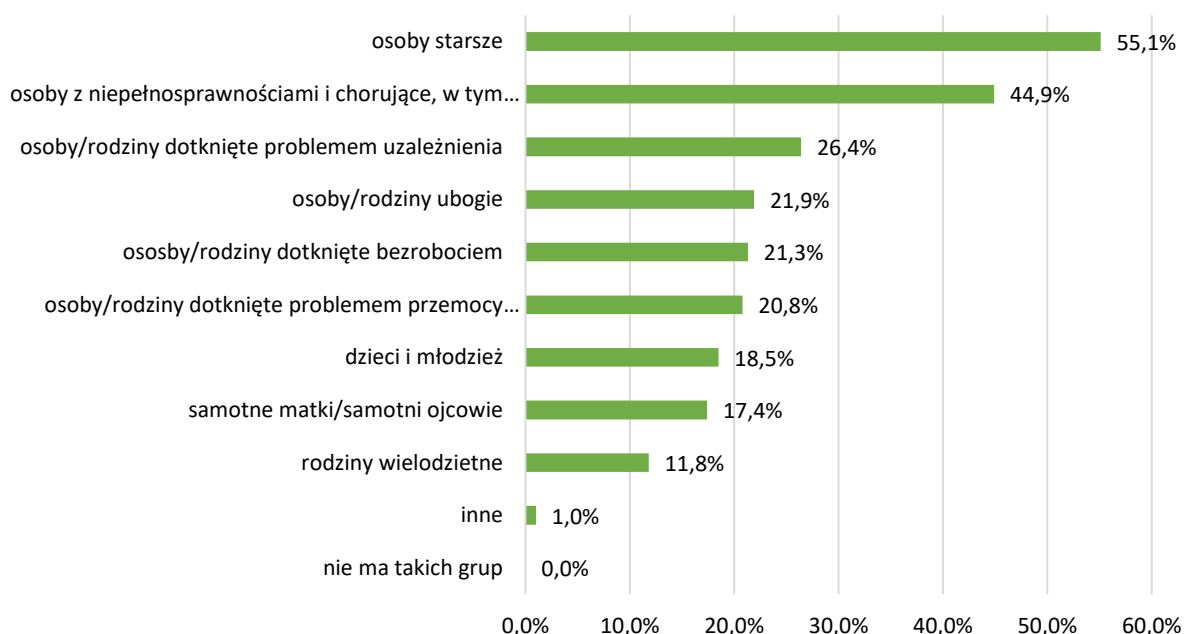
Tabela 2. Skala występowania głównych problemów społecznych w Gminie Wydminy w opinii młodzieży

Wyszczególnienie	0	1	2	3	4	5
Bezrobocie	6,5%	32,6%	32,6%	15,2%	7,6%	5,4%
Ubóstwo	13%	19,6%	26,1%	30,4%	7,6%	3,3%
Uzależnienia	6,5%	10,9%	18,5%	26,1%	21,7%	16,3%
Przemoc w rodzinie	24%	30,4%	16,3%	15,2%	8,7%	5,4%
Niewydolność opiekuńczo-wychowawcza	25%	22,8%	21,7%	17,4%	9,8%	3,3%
Bezdomność	27,2%	32,6%	15,2%	16,3%	5,4%	3,3%
Długotrwała i ciężka choroba	20,7%	35,9%	19,6%	16,3%	7,6%	0%
Niepełnosprawność	14,1%	40,2%	30,4%	9,8%	3,7%	2,2%

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE BADAŃ ANKIETOWYCH.

W opinii badanych dorosłych mieszkańców oraz młodzieży w gminie **najtrudniej żyje się osobom starszym**, na co wskazała ponad połowa badanych 55,1% oraz **osobom z niepełnościami i chorującym, w tym psychicznie** – na co wskazało 44,9,3% respondentów. **Osoby i rodziny dotknięte problemem uzależnienia** pojawiały się na trzecim miejscu 26,4%. W dalszej kolejności respondenci zaznaczali **osoby i rodziny ubogie** 21,9%, **osoby i rodziny dotknięte bezrobociem** 21,3%, **osoby i rodziny dotknięte problemem przemocy domowej** 20,8%, **dzieci i młodzież** 18,5% oraz **samotne matki/ojcowie** 17,4%. Spośród badanych nikt nie wskazał, że **nie ma takich grup**, natomiast 1 osoba uznała, że **są to inne grupy niż wymienione w kafeterii odpowiedzi**.

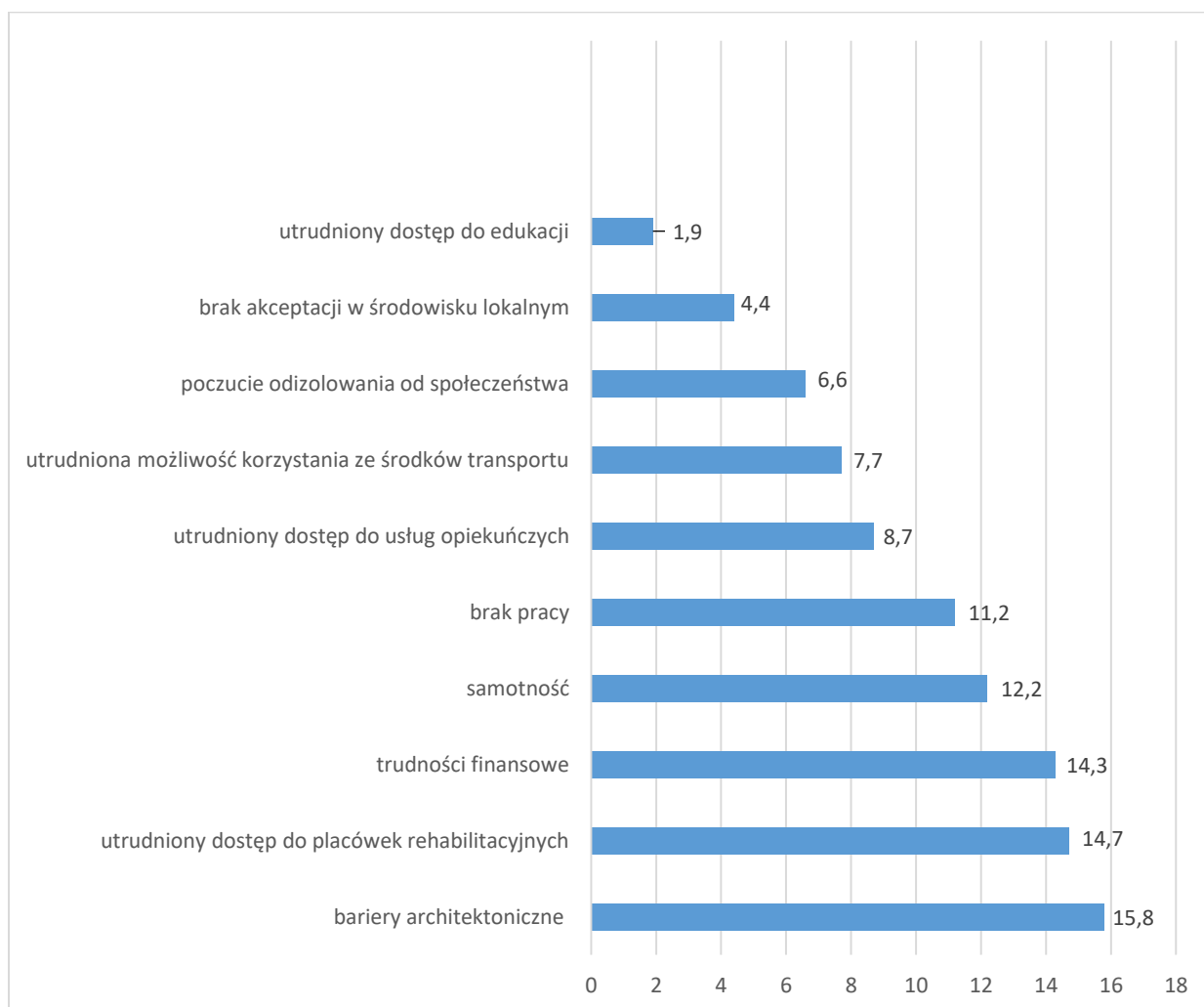
Wykres 6. Osoby i grupy, którym najtrudniej żyje się w Gminie Wydminy

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE BADAŃ ANKIETOWYCH.

Dorośli respondenci zostali poproszeni także o wskazanie, jakich barier doświadczają najczęściej osoby niepełnosprawne w Gminie Wydminy, mając możliwość wyboru odpowiedzi z kafeterii oraz dopisania własnych propozycji. W opinii badanych, do głównych trudności doświadczanych przez osoby starsze, należą: bariery architektoniczne - wskazało 15,8%, następnie utrudniony dostęp do placówek rehabilitacyjnych – wskazało 14,7% oraz trudności finansowe – wskazało 14,3% osób ankietowanych. Pozostałe wskazania ankietowanych: samotność 12,2%, brak pracy 11,2%, utrudniony dostęp do usług opiekuńczych 8,7%, utrudniona możliwość korzystania ze środków transportu 7,7%, poczucie odizolowania od społeczeństwa 6,6%, brak akceptacji w środowisku lokalnym 4,4% oraz utrudniony dostęp do edukacji 1,9%.

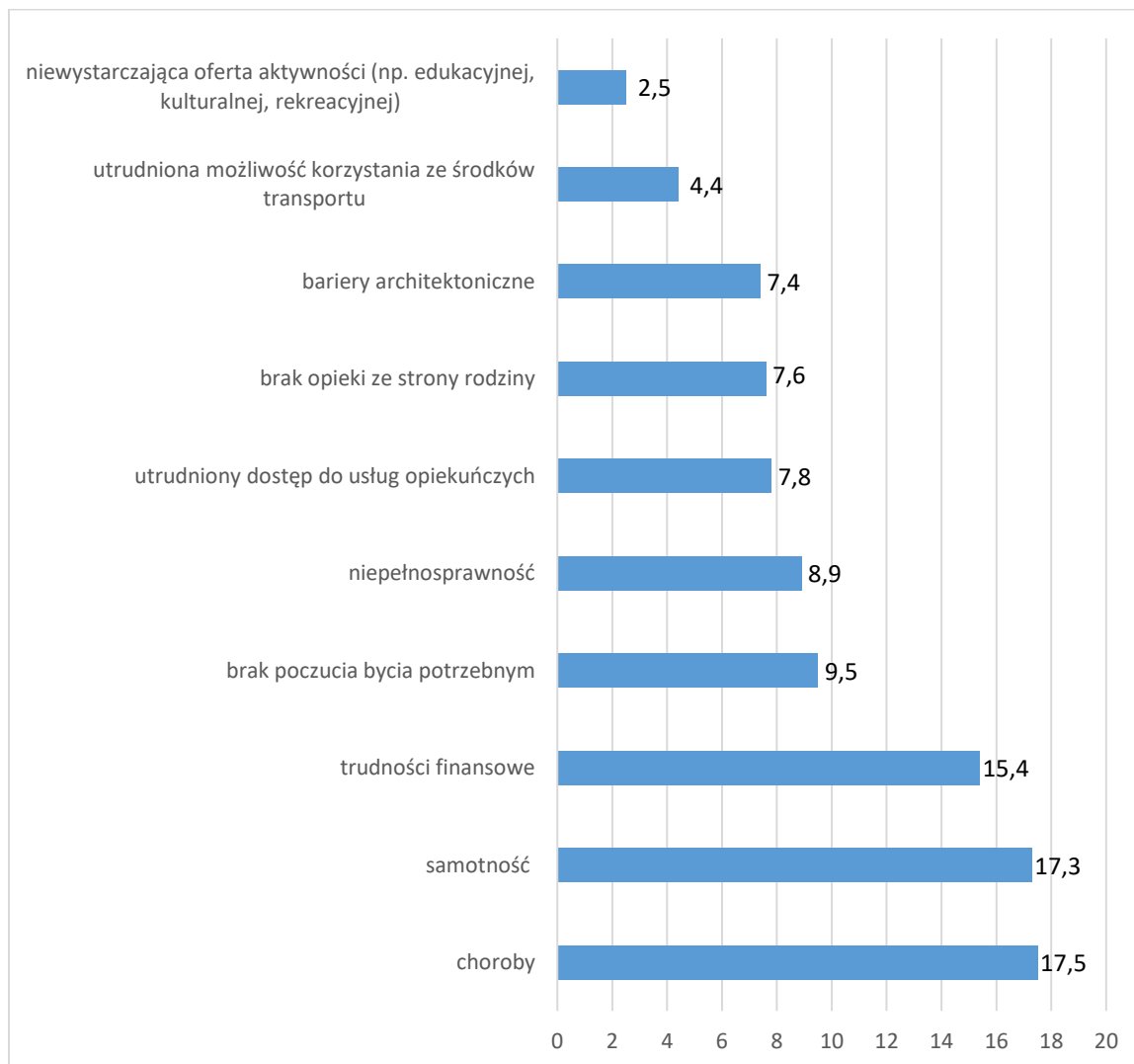
Wykres 7. Jakich barier doświadczają najczęściej osoby niepełnosprawne w Gminie Wydminy?

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE BADAŃ ANKIETOWYCH.

Wśród barier i trudności doświadczanych przez osoby starsze, badani mieszkańcy wskazali m.in. najistotniejsze czynniki t. j.: choroby 17,5%, samotność 17,3%, trudności finansowe 15,4%, brak poczucia bycia potrzebnym 9,5%, niepełnosprawność 8,9%, utrudniony dostęp do usług opiekuńczych 7,8%, brak opieki ze strony rodzin 7,6 %, bariery architektoniczne 7,4%, utrudniona możliwość korzystania ze środków transportu 4,4% oraz niewystarczająca oferta aktywności (np. edukacyjnej, kulturalnej, rekreacyjnej) 2,5%.

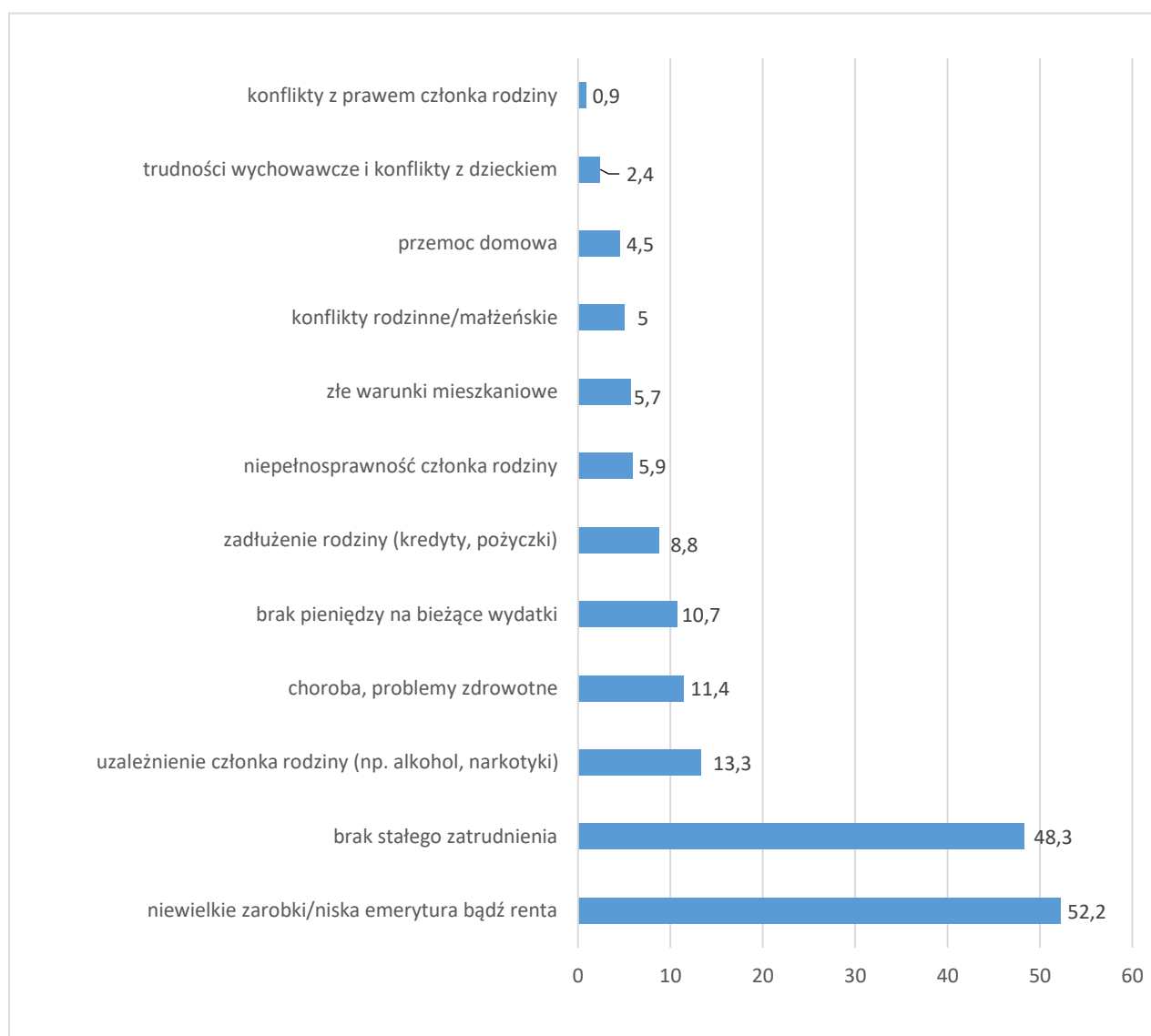
Wykres 8. Z jakimi problemami borykają się osoby starsze w Gminie Wydminy ?

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE BADAŃ ANKIETOWYCH.

Dorośli respondenci zostali poproszeni również o wskazanie najczęstszych trudności, z jakimi borykają się rodziny mieszkające na terenie gminy. Są to w ich opinii przede wszystkim: niewielkie zarobki/niska emerytura bądź renta – wskazało 52,2% ankietowanych, na brak stałego zatrudnienia - wskazało 48,3 5 ankietowanych osób oraz uzależnienie członka rodziny (np. alkohol, narkotyki) – wskazało 13,3% ankietowanych, następnie choroba, problemy zdrowotne 11,4%, brak pieniędzy na bieżące wydatki 10,7%, zadłużenie rodziny (kredyty, pożyczki) 8,8%, niepełnosprawność członka rodziny 5,9%, złe warunki mieszkaniowe 5,7%, konflikty rodzinne/małżeńskie 5%, przemoc domowa 4,5%, trudności wychowawcze i konflikty z dzieckiem 2,4%, konflikty z dzieckiem 2,4%, konflikty z prawem członka rodziny 0,9%.

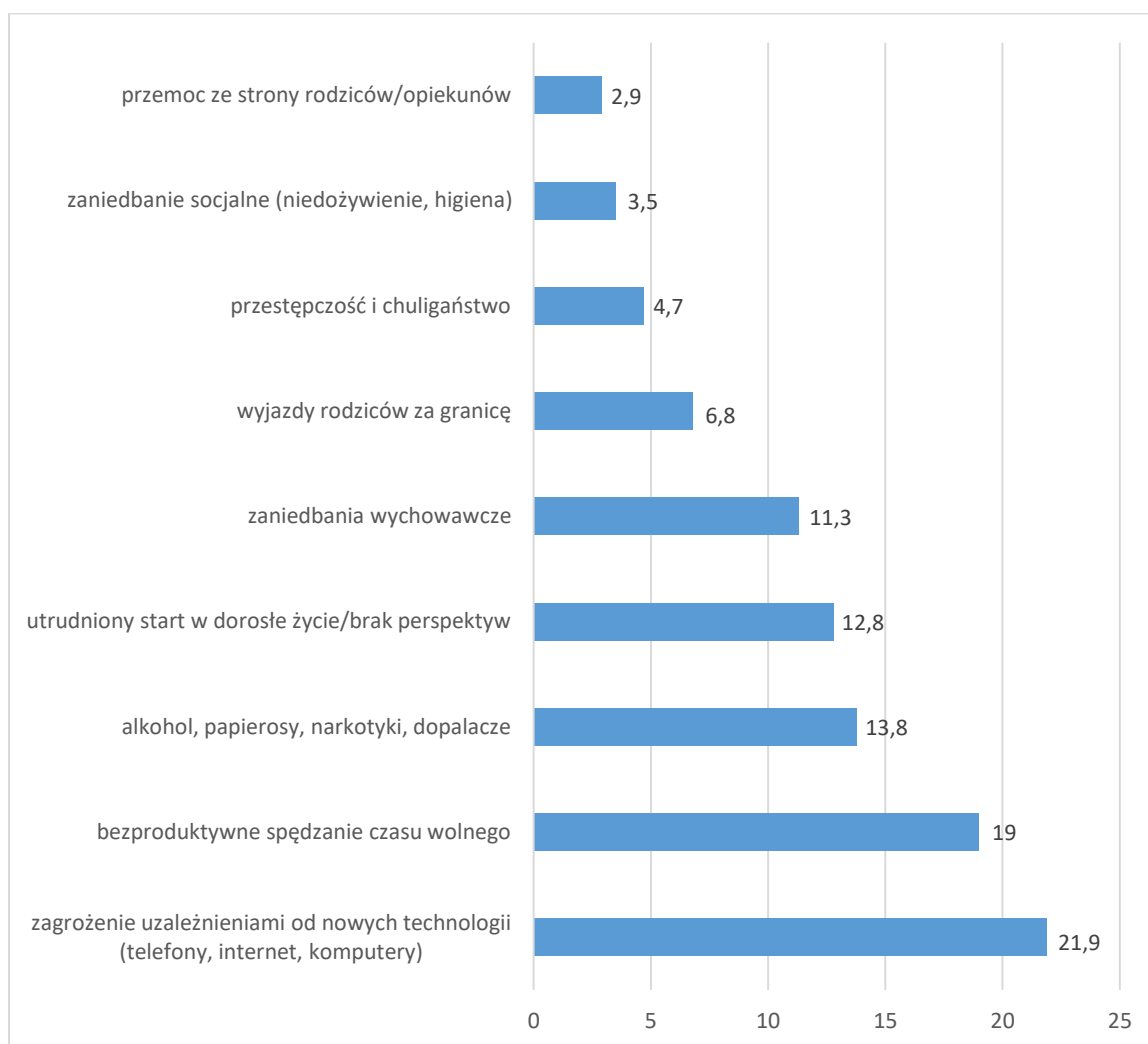
Wykres 9. Jakich problemów/trudności życiowych, w Pana/i opinii najczęściej doświadczają rodziny w Gminie?

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE BADAŃ ANKIETOWYCH.

Grupą wymienianą przez prawie jedną trzecią badanych, jako wymagającą szczególnego wsparcia, są dzieci i młodzież. Dorośli respondenci wskazali, że do tej grupy odnoszą się takie negatywne zjawiska jak: zagrożenie uzależnieniami od nowych technologii (telefony, Internet, komputer) 21,9%, bezproduktywne spędzanie czasu wolnego 19%, nadużywanie alkoholu, narkotyków papierosów, dopalaczy 13,8%, utrudniony start w dorosłe życie/brak perspektyw 12,8%, zaniedbania wychowawcze 11,3%, wyjazdy rodziców za granicę 6,8%, przestępczość i chuligaństwo 4,7%, zaniedbanie socjalne (niedożywienie, higiena) 3,5%, przemoc ze strony rodziców/opiekunów 2,9%.

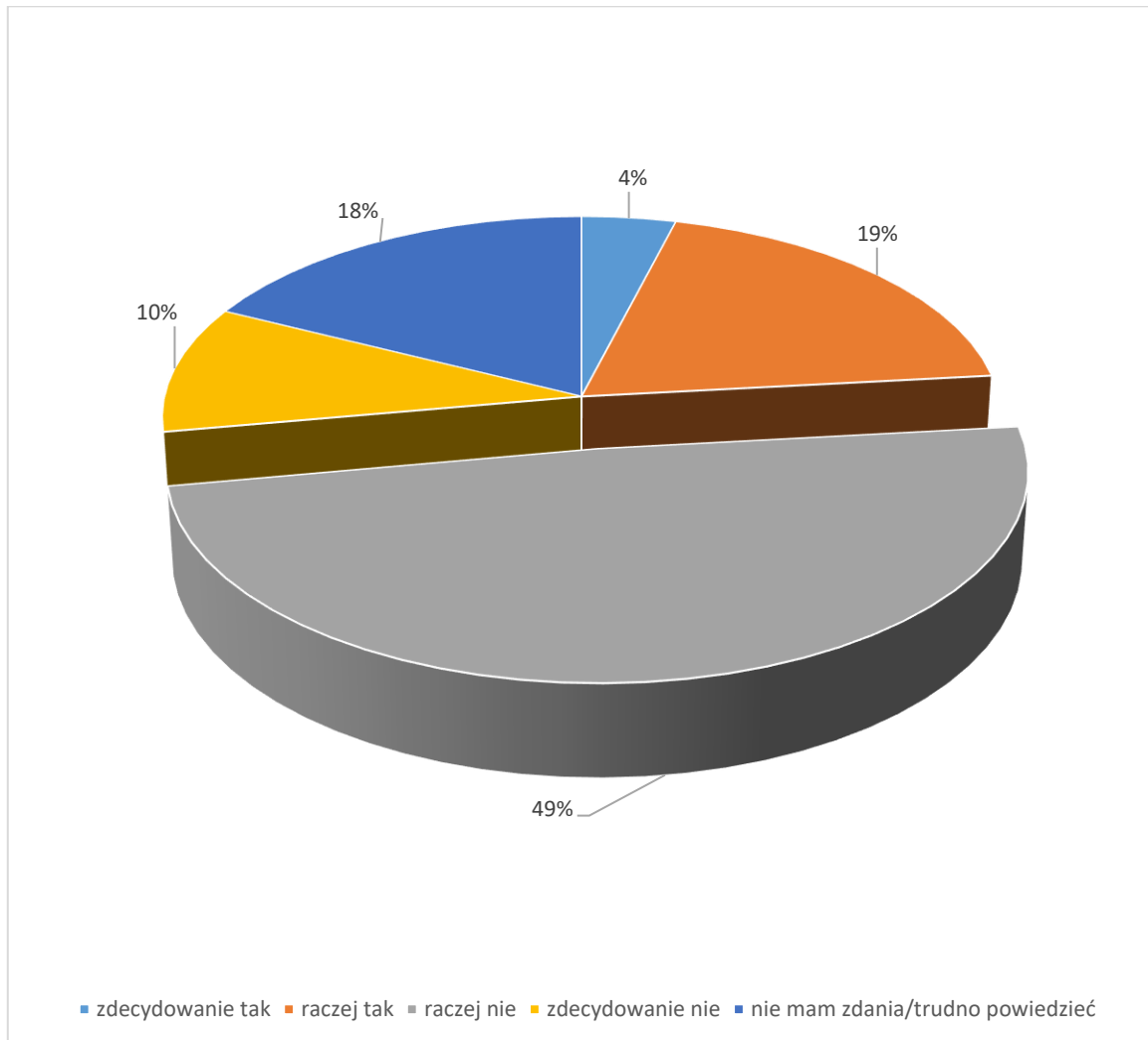
Wykres 10. Jakie negatywne zjawiska odnoszące się do dzieci i młodzieży dostrzega Pan/i najczęściej w Gminie?

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE BADAŃ ANKIETOWYCH.

Dorośli respondenci zostali poproszeni również o odpowiedź na pytanie czy mają poczucie wpływu na sprawy w Gminie Wydminy:

Wykres 11. Czy ma Pan/i poczucie wpływu na sprawy lokalne?

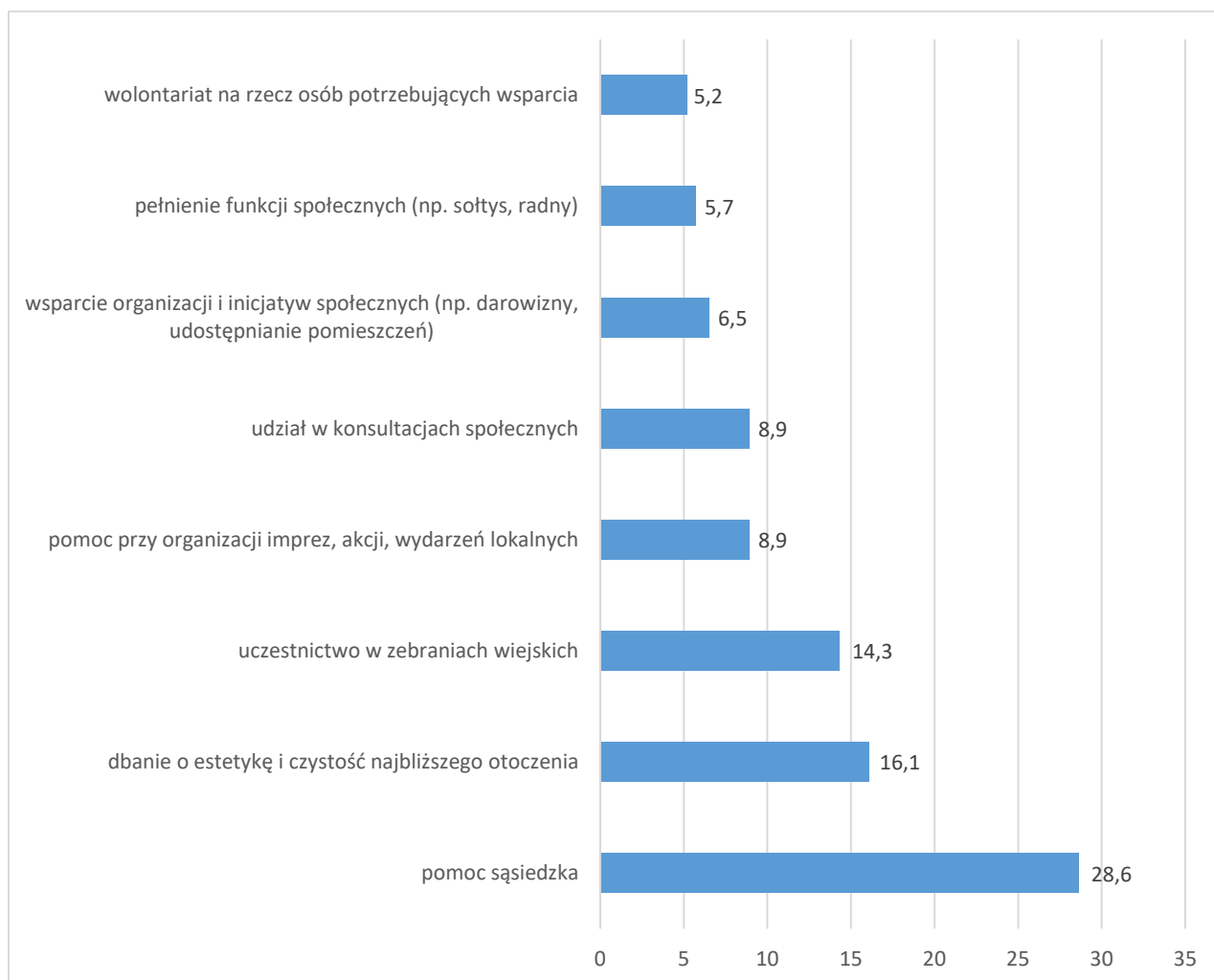

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE BADAŃ ANKIETOWYCH.

W opinii badanych dorosłych mieszkańców 49% uważa, że raczej nie ma wpływu na sprawy lokalne, 19% odpowiedziało, że wpływ raczej posiada, a 18 % zadeklarowało, że nie ma zdania lub trudno powiedzieć jaki wpływ maja na spawy lokalne. Pozostali badani w 10% wskazało, że zdecydowanie nie ma żadnego wpływu, natomiast 4% zadeklarował, że zdecydowanie maja wpływ na sprawy lokalne w gminie Wydminy.

Mieszkańcy zostali poproszeni również o wskazanie sposobu angażowania się w życie społeczności lokalnej w ciągu ostatniego roku: ankietowani uznali, że najbardziej angażują się w pomoc sąsiedzka 28,6%, następnie dbanie o estetykę i czystość najbliższego otoczenia 16,15, uczestnictwo w zebraniach wiejskich 14,3%, pomoc przy organizacji imprez, akcji, wydarzeń lokalnych 8,9%, udział w konsultacjach społecznych 8,9%, wsparcie organizacji i inicjatyw społecznych (np. darowizny, udostępnianie pomieszczeń) 6,5%, pełnienie funkcji społecznych (np. radny, sołtys) 5,7%, wolontariat na rzecz osób potrzebujących wsparcia 5,2%.

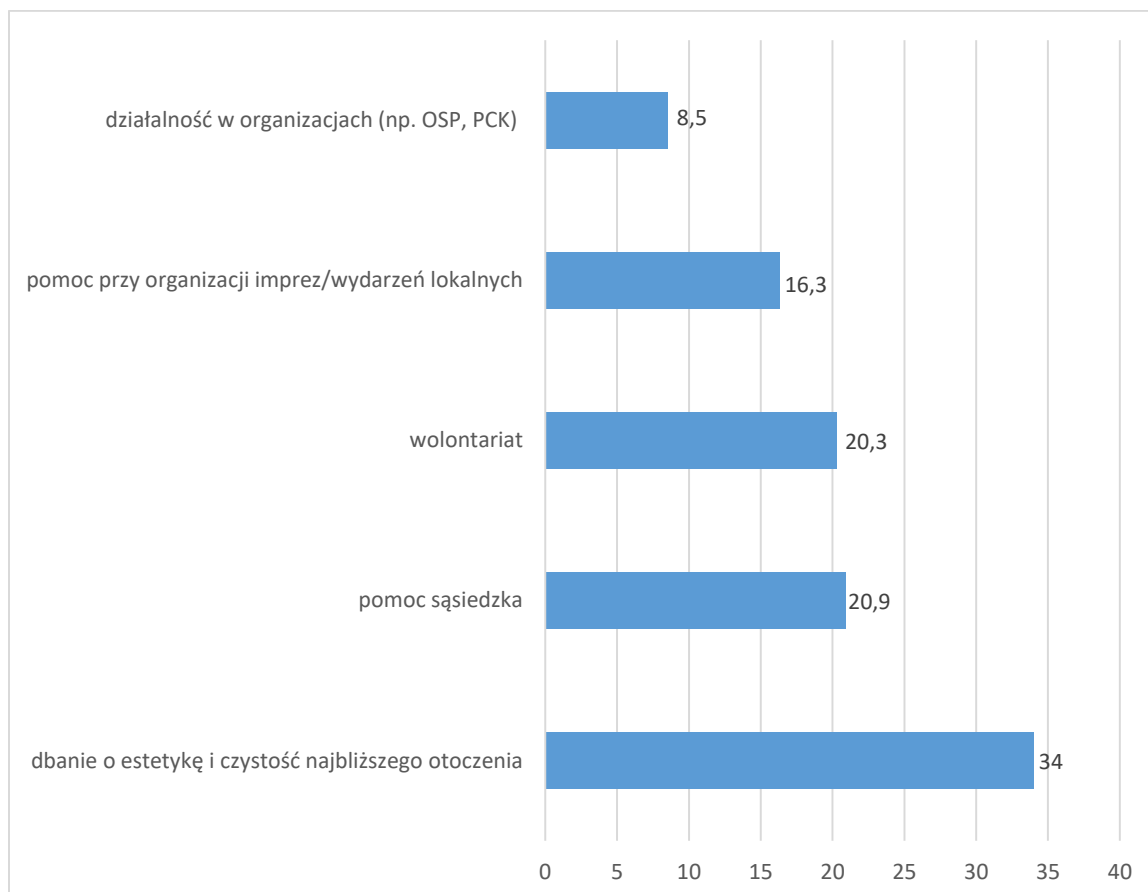
Wykres 12. W jaki sposób w ciągu ostatniego roku angażował się Pan/i w życie społeczności lokalnej?

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE BADAŃ ANKIETOWYCH.

Na powyższe pytanie odpowiedziała również młodzież w następujący sposób: najczęściej osób wśród młodych ludzi angażuje się aby zadbać o estetykę i czystość najbliższego otoczenia 34%, następnie w pomoc sąsiedzka 20,9%, wolontariat 20,3%, pomoc przy organizacji imprez, akcji, wydarzeń lokalnych 16,3%, działalność w organizacjach 8,5%.

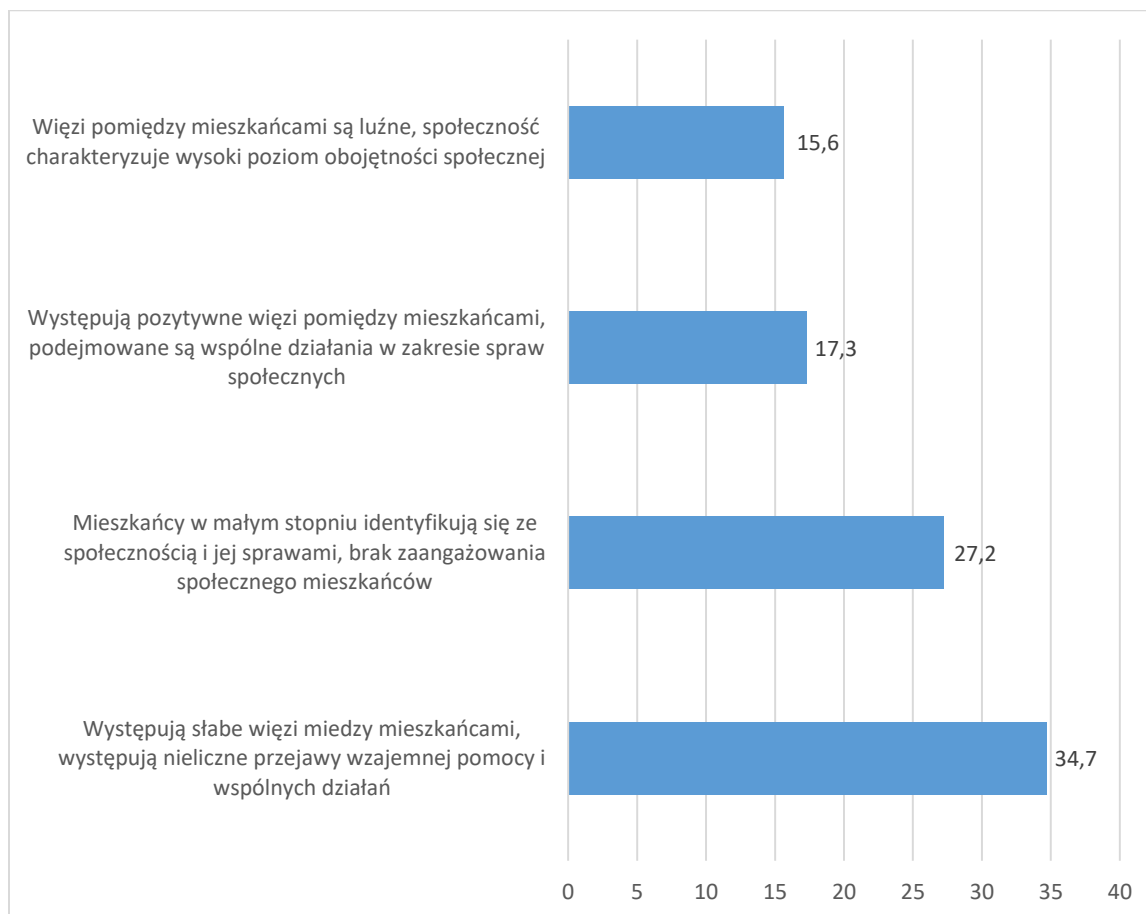
Wykres 13. W jaki sposób w ciągu ostatniego roku angażowałeś się w życie społeczności lokalnej?

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE BADAŃ ANKIETOWYCH.

Dorośli respondenci zostali poproszeni również o wskazanie poziomu integracji społeczności w miejscowości, którą Pan/i zamieszkuje:

Wykres 14. Jaki jest w Pana/i ocenie poziom integracji społeczności w Gminie Wydminy?

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE BADAŃ ANKIETOWYCH.

Zdefiniowane trudności i bariery doświadczane przez mieszkańców Gminy Wydminy mogą być podstawą do określenia proponowanych kierunków działań. Na podstawie przeprowadzonego wstępnego rozeznania, wyłoniono cztery główne obszary, w których poproszono mieszkańców o wskazanie pożądanych i najważniejszych kierunków działań w perspektywie najbliższych kilku lat. Są to następujące obszary:

wsparcie osób starszych i ich rodzin,

wsparcie osób z niepełnosprawnościami i ich rodzin,

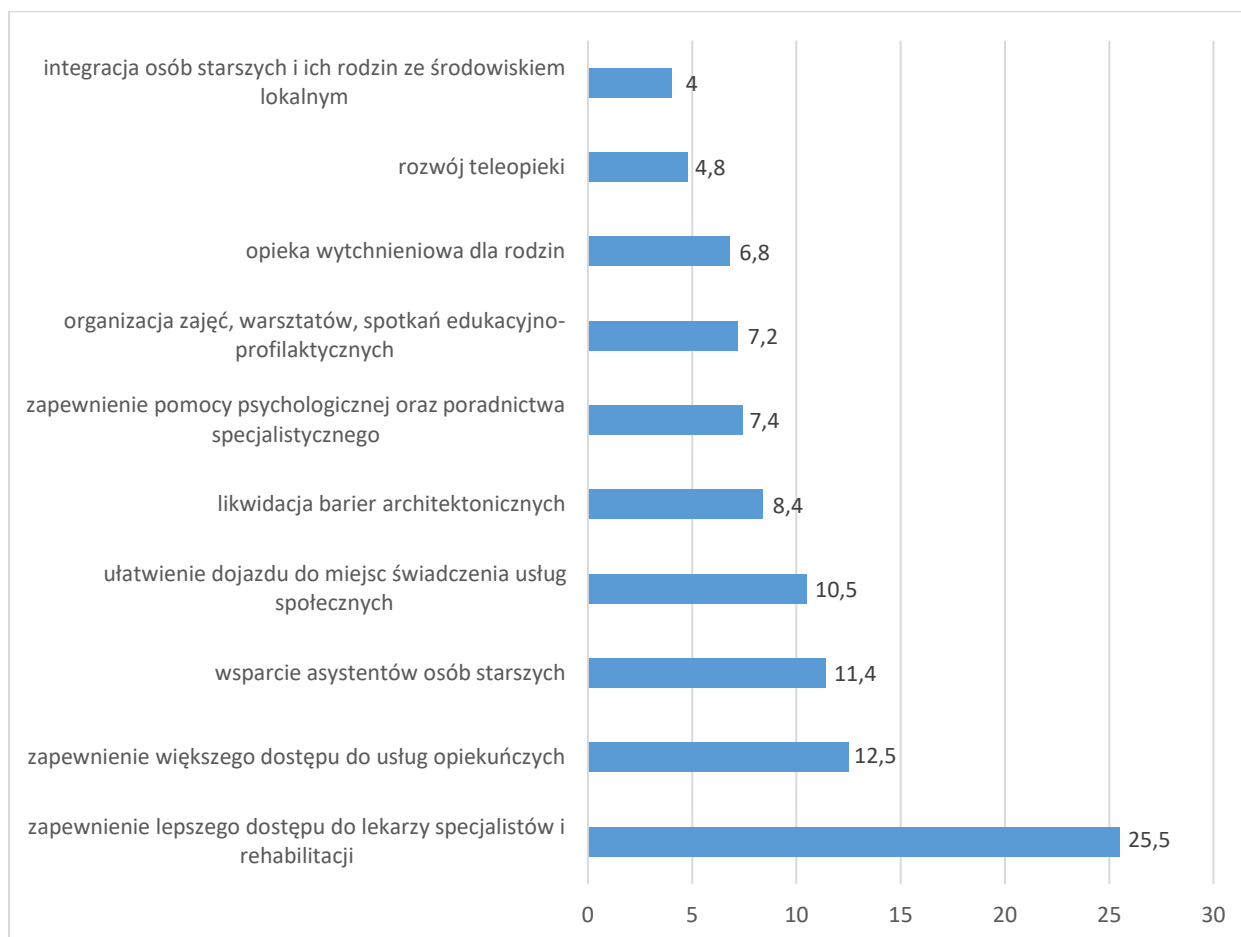
wsparcie rodzin z dziećmi oraz promocja zdrowia.

Poniżej wskazano odpowiedzi najczęściej wybierane przez respondentów badania ankietowego, wraz z uzupełnieniem ich o informacje pozyskane z badań ankietowych wśród sołtysów.

Wsparcie osób starszych i ich rodzin

W opinii ankietowanych mieszkańców, w najbliższych latach najważniejsze są następujące kierunki działań:

Wykres 15. Jakie kierunki działań uważają Państwo za najważniejsze w najbliższych latach w Gminie w zakresie wsparcia osób starszych i ich rodzin?

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE BADAŃ ANKIETOWYCH.

W opinii sołtysów:

Stworzyć miejsce, gdzie starsi ludzie mogliby spotykać się ze sobą np. na kawę. Coś poza kościołem. Chcemy stworzyć takie miejsce w świetlicy. Zaangażować osoby starsze w zajęcia również z młodzieżą i dziećmi.

Aktywizacja osób starszych (stworzenie warunków do zdrowego i aktywnego życia, warsztaty, spotkania dla seniorów). Ułatwienie dostępu do lekarzy specjalistów, usług opiekuńczych, transportu publicznego.

Opieka lekarza rodzinnego, możliwość korzystania ze środków transportu, dostęp do usług opiekuńczych.

Więcej fachowej opieki – lekarzy, rehabilitantów.

Potrzeby społeczne seniorów, w świetle wywiadu grupowego przeprowadzonego wśród mieszkańców w wieku powyżej 60 lat, są zbieżne z opiniami wyrażonymi w ankiecie oraz przez sołtysów. Jednym z najważniejszych barier w życiu osób starszych stają się samotność i izolacja społeczna, na które nakładają się rosnące problemy zdrowotne oraz niewielkie dochody, wystarczające nierzadko na pokrycie jedynie podstawowych potrzeb. Ponadto padło zdanie, że „osoba w podeszłym wieku, czuje potrzebę towarzystwa drugiej osoby, rozmowy, uśmiechu, chciałaby czuć się jeszcze potrzebna”.

W związku z powyższym, wśród usług społecznych, których realizacja w gminie będzie stanowiła odpowiedź na potrzeby społeczne osób starszych, uczestnicy wywiadu wymieniali:

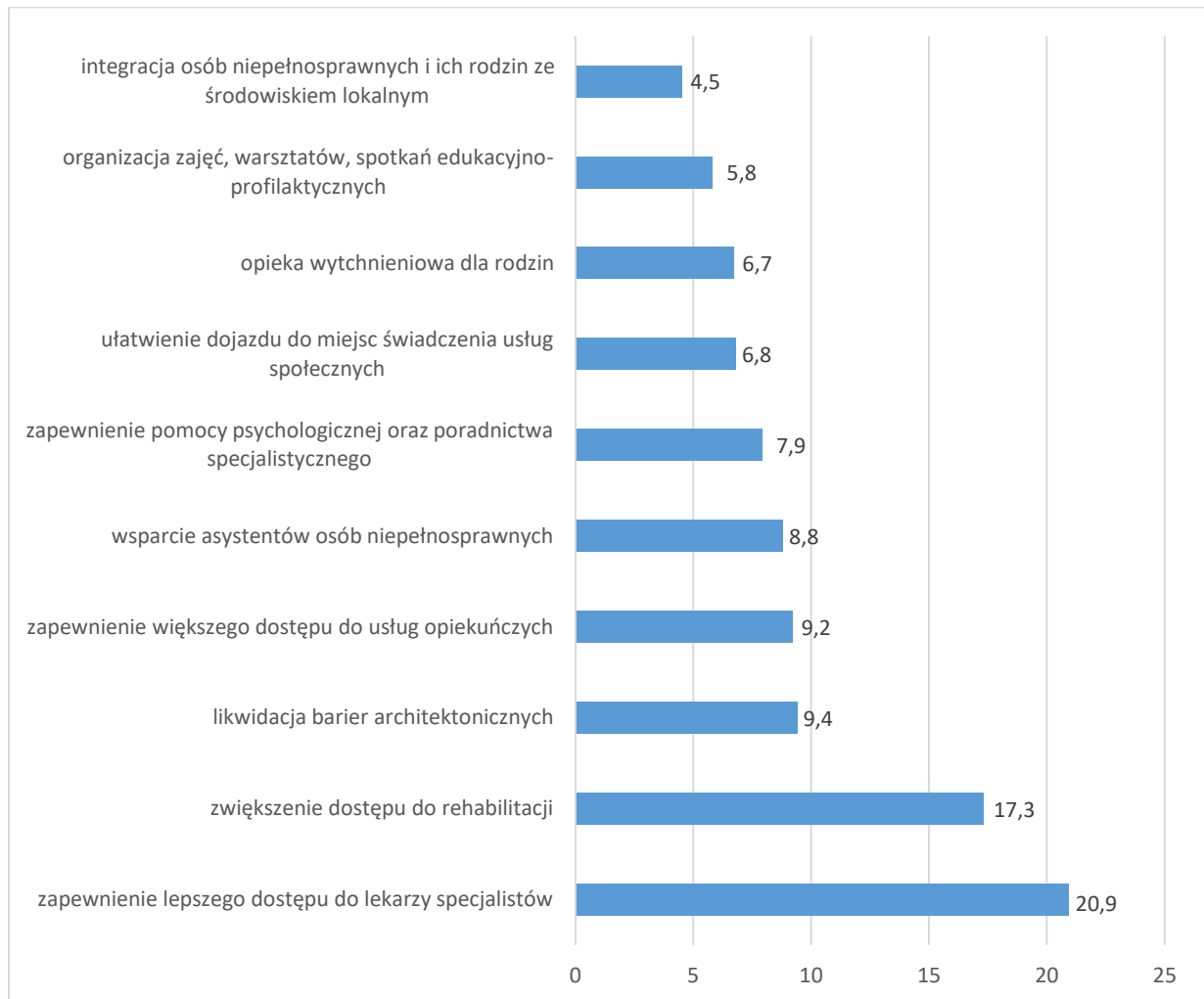
- ✓ zapewnienie transportu door-to-door dla osób starszych nie posiadających własnego środka komunikacji, samotnych, mających niskie dochody (w celu udziału w spotkaniach, zajęciach, jak również korzystania z porady lekarskiej, załatwienia sprawy urzędowej);
- ✓ utworzenie domu dziennego pobytu dla seniorów (wraz z dowozem dla uczestników, którzy nie mają możliwości dotarcia we własnym zakresie);
- ✓ wycieczki krajoznawcze oraz wyjazdy integracyjne (w tym chociażby do miasta do kawiarni czy restauracji, bo w gminie nie ma takich miejsc);
- ✓ spotkania konsultacyjne z rehabilitantem;
- ✓ zajęcia ruchowe stymulujące aktywność fizyczną seniorów (z uwzględnieniem indywidualnych ograniczeń);
- ✓ grupowe i indywidualne spotkania z psychologiem;
- ✓ grupa wsparcia/samopomocowa dla osób starszych;
- ✓ zajęcia aktywizujące seniorów, np. rękodzielnicze, kulinarne, z zakresu obsługi komputera, urządzeń mobilnych typu: smartfon oraz Internetu;
- ✓ integracja międzypokoleniowa – spotkania, inicjatywy realizowane wspólnie z dziećmi i młodzieżą, osobami w wieku aktywności zawodowej, całymi rodzinami;
- ✓ zajęcia z samoobrony, pogadanki o bezpieczeństwie seniora.

W zakresie działań służących aktywności społecznej seniorów, powinna być wykorzystywana infrastruktura świetlic wiejskich, CAL, w których odbywać się mogą różnego rodzaju zajęcia, warsztaty i spotkania integrujące lokalną społeczność.

Wsparcie osób niepełnosprawnych i ich rodzin

W opinii ankietowanych mieszkańców, w najbliższych latach najważniejsze są następujące kierunki działań:

Wykres 16. Jakie kierunki działań uważają Państwo za najważniejsze w najbliższych latach w Gminie w zakresie wsparcia osób niepełnosprawnych i ich rodzin?

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE BADAŃ ANKIETOWYCH.

W opinii sołtysów:

Łatwiejszy dostęp do usług opiekuńczych, pomocowych (pomoc w rozwiązywaniu problemów i trudności dnia codziennego). Integracja osób niepełnosprawnych (wspólne spotkania, warsztaty, kursy).

Pomoc finansowa w zakupie drogich leków.

Poprawić sytuację z powrotem do pracy osób niepełnosprawnych.

Większa pomoc rehabilitacyjna dla osób niepełnosprawnych.

Zmniejszenie barier architektonicznych – lepszy dostęp do urzędów.

Spotkania z osobami do których jest wiele pytań - fizjoterapeuci, położne, prawnicy, psychologodzy, rehabilitanci.

Dostęp do usług opiekuńczych, dostęp do placówek rehabilitacyjnych, możliwość korzystania ze środków transportu.

Pomoc dla osób niepełnosprawnych np. w formie wolontariatu, pomocy sąsiedzkiej.

Na podstawie wywiadów przeprowadzonych z osobami z niepełnosprawnościami i członkami ich rodzin można wnioskować, że jest to grupa najmniej zdiagnozowana pod kątem barier, których doświadczają w codziennym życiu, a także ich potrzeb oraz koniecznych do realizacji usług społecznych. Wśród wskazanych przez uczestników oraz wywnioskowanych na podstawie ich wypowiedzi głównych potrzeb znajdują się następujące:

- ✓ rehabilitacja dla dorosłych i dzieci z niepełnosprawnościami;
- ✓ usługi opiekuńcze oraz opieka wytchnieniowa;
- ✓ usługi asystenckie dla dorosłych osób z niepełnosprawnościami;
- ✓ wsparcie psychologiczne;
- ✓ poradnictwo specjalistyczne;
- ✓ spotkania, zajęcia ruchowe, warsztaty dla osób z niepełnosprawnościami oraz integrujące te osoby z lokalną społecznością.

W odniesieniu do osób z niepełnosprawnościami:

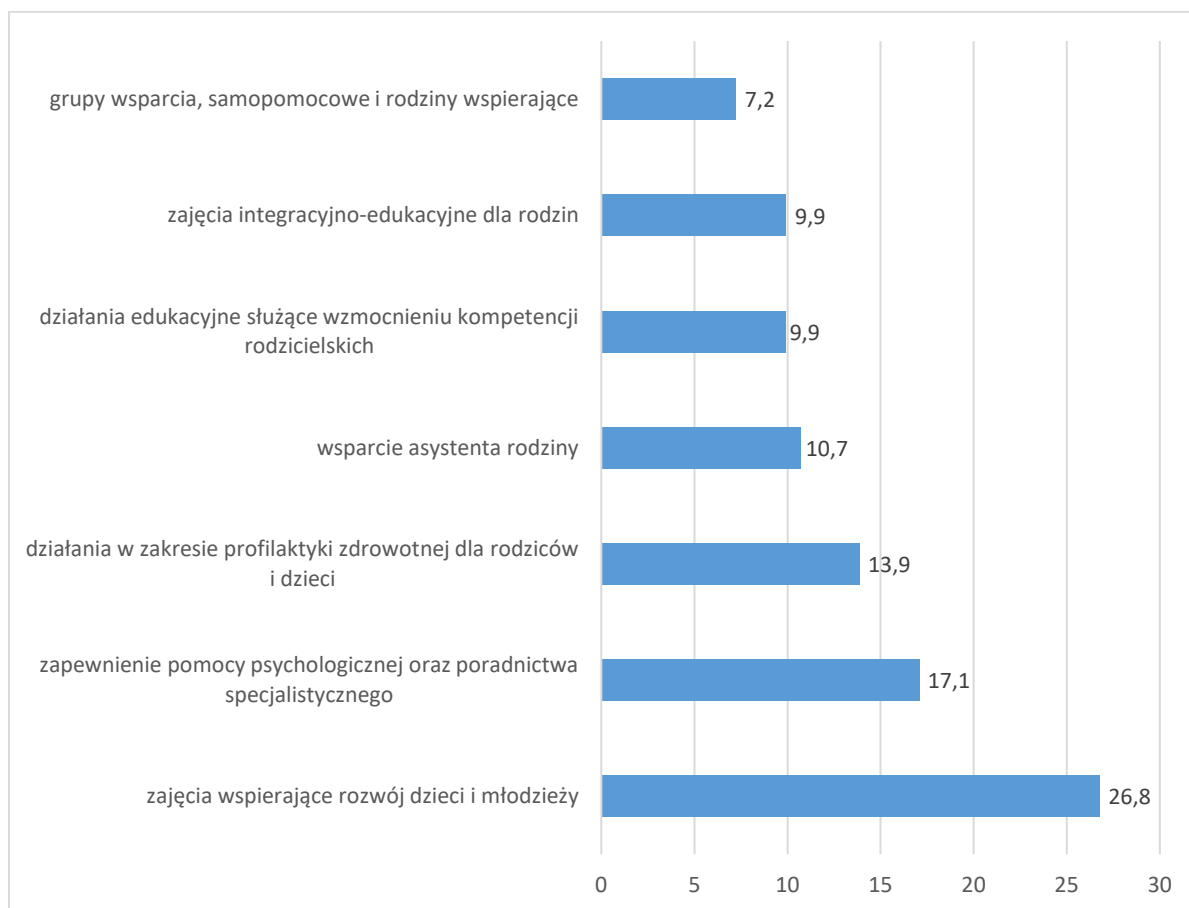
ogromną rolę odgrywa czas poświęcony takim osobom – organizacja grup (2-3 os.) wolontariuszy odwiedzających osoby niepełnosprawne w ich domach, wspólne spędzanie czasu np. gra w planszówki, gotowanie, rozmowa, wypicie herbaty, czytanie książek, pisanie wierszy. Wsparcie ważne nie tylko dla osoby niepełnosprawnej, ale też jej opiekunów, którzy w tym czasie mogą wyjść na zakupy, do fryzjera czy spokojnie wziąć kąpiel – osobisty asystent osoby niepełnosprawnej.

Warunkiem koniecznym realizacji usług dla osób z niepełnosprawnościami, jest ich realizacja w miejscu zamieszkania bądź z uwzględnieniem usługi transportu do i z miejsca realizacji usługi. Utworzone mieszkanie chronione dla dorosłych osób z niepełnosprawnościami w gminie Wydminy, jest dla nich szansą na dobrą jakość życia, gdy zabraknie ich rodziców, będących dotychczasowymi opiekunami.

Wsparcie rodzin z dziećmi

Dorośli respondenci wskazywali najczęściej następujące odpowiedzi w zakresie wsparcia rodzin z dziećmi:

Wykres 17. Jakie kierunki działań uważają Państwo za najważniejsze w najbliższych latach w Gminie w zakresie wsparcia rodzin z dziećmi?

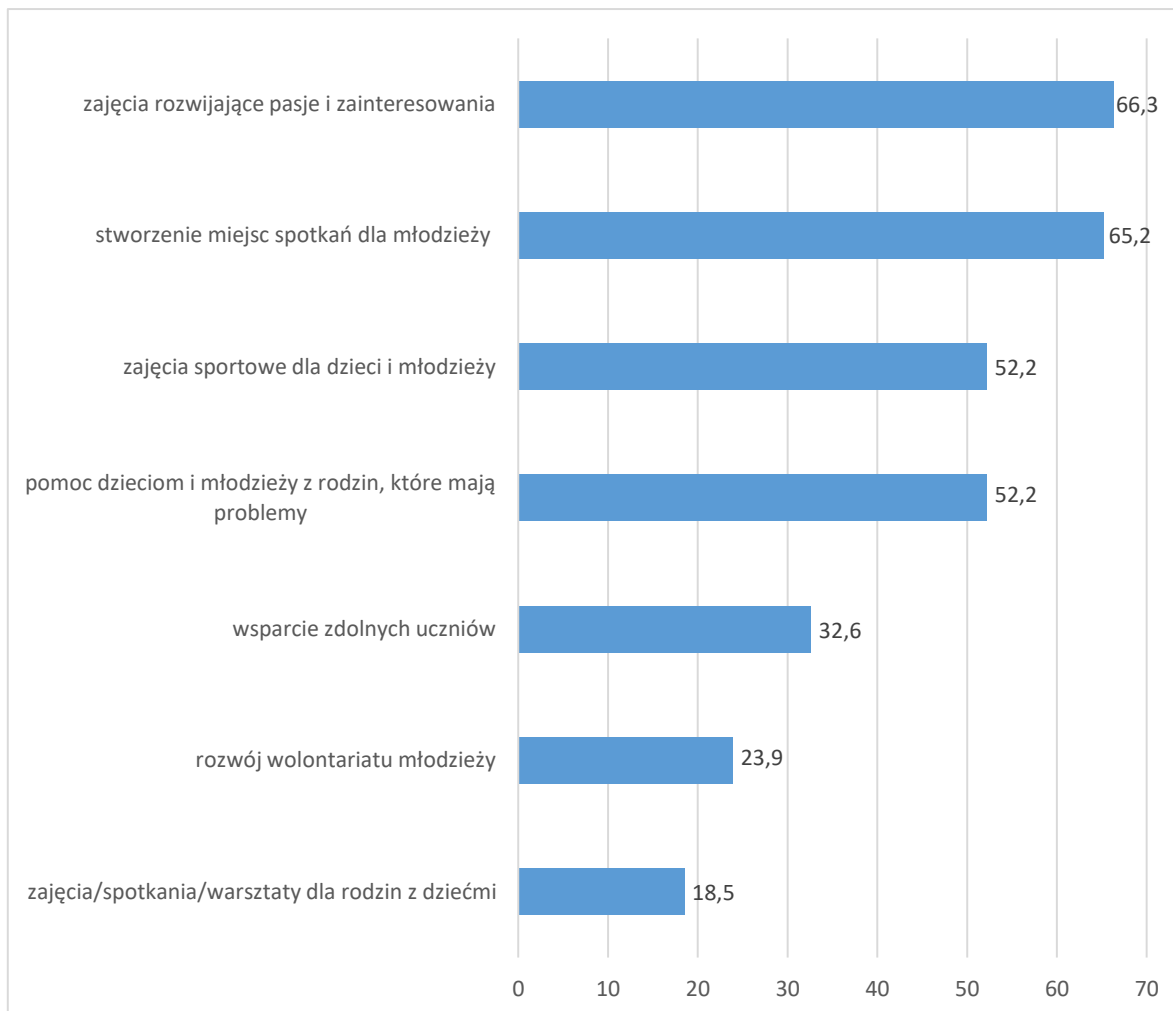

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE BADAŃ ANKIETOWYCH.

Za jeden z najważniejszych kierunków działań w zakresie wsparcia rodzin z dziećmi w gminie Wydminy ankietowane osoby dorosłe uważają: zajęcia wspierające rozwój dzieci i młodzieży (26,8%), następnie ważnym kierunkiem jest zapewnienie pomocy psychologicznej oraz poradnictwa specjalistycznego (17,1), trzecim ważnym miejscem są działania w zakresie profilaktyki zdrowotnej dla rodziców i dzieci (13,9%). Niezbędnym wsparciem jest również pomoc poprzez prace w rodzinie asystenta rodziny (10,7%).

Dodatkowo młodzież została poproszona o wskazanie kierunków rozwoju dzieci i młodzieży w gminie, odpowiedzi wyglądały następująco:

Wykres 18. Najważniejsze kierunki działań dla rozwoju dzieci i młodzieży w najbliższych latach w Gminie w opinii młodzieży

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE BADAŃ ANKIETOWYCH.

W opinii sołtysów:

Potrzebne są: żłobek i przedszkole działające w pełnym wymiarze godzinowym, spełniające wymogi lokalowe, żeby rodzice mogli pracować.

Tam gdzie istnieje potrzeba - pomoc asystenta rodziny albo kogoś, kto potrafi pomóc. Czasami wystarczy rozmowa.

Doprowadzenie wody do domostw, gdzie jeszcze jej nie ma.

Brak miejsca dla młodzieży jaka mogłaby aktywnie spędzać czas wolny np. kawiarenka.

Zwiększenie dojazdów do miast takich jak: Giżycko czy Ełk.

Modernizacja i doposażenie placów zabaw.

Otwarcie i prowadzenie wakacyjnej świetlicy dla dzieci i młodzieży.

Zwiększenie oferty zajęć pozalekcyjnych.

Spotkania integrujące oraz spotkania z ciekawymi osobami – ciekawsze organizowanie czasu.

Spotkania w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom.

Akcje i działania edukacyjne w tematyce ekologii, np. sprzątanie świata.

Organizacja Dni Rodziny, wspólne uczestnictwo w wyjazdach integrujących rodziny (planetarium, kino, teatr, parki rozrywki, nauka pływania na basenie). Terapeuta dla rodzin.

Pomoc psychologiczna i specjalistyczna. Zajęcia wspierające rozwój dzieci i młodzieży. Działania w zakresie profilaktyki zdrowotnej dla rodziców i dzieci.

Organizacja czasu wolnego, warsztaty kreatywne, lekcje tańca, nauki pływania, nauka języków obcych, kursy podnoszące kwalifikacje wśród młodzieży.

Zajęcia tematyczne, korekcyjne, psychoruchowe.

Zajęcia integracyjne.

Organizowanie większej liczby spotkań sportowych. Wyjazdy do kina, na basen.

Ankietowane osoby dorosłe wskazały na szereg działań, których realizacja mogłaby poprawić działania, skierowane zarówno do dzieci, jak i młodzieży, rodziców oraz całych rodzin:

- ✓ grupy zabawowe dla dzieci do 3 lat;
- ✓ zajęcia dla rodziców z małymi dziećmi, rozwijające umiejętności kreatywnej zabawy, komunikacji z dzieckiem;
- ✓ warsztaty kreatywne i rozwijające zainteresowania dla dzieci i młodzieży;
- ✓ działania animacyjne dla dzieci;
- ✓ zajęcia sportowe;
- ✓ poradnictwo specjalistyczne, w tym psychologiczne, oraz wsparcie terapeutyczne;
- ✓ opieka wytchnieniowa dla rodziców dzieci z niepełnosprawnościami;
- ✓ rehabilitacja dzieci z niepełnosprawnościami.

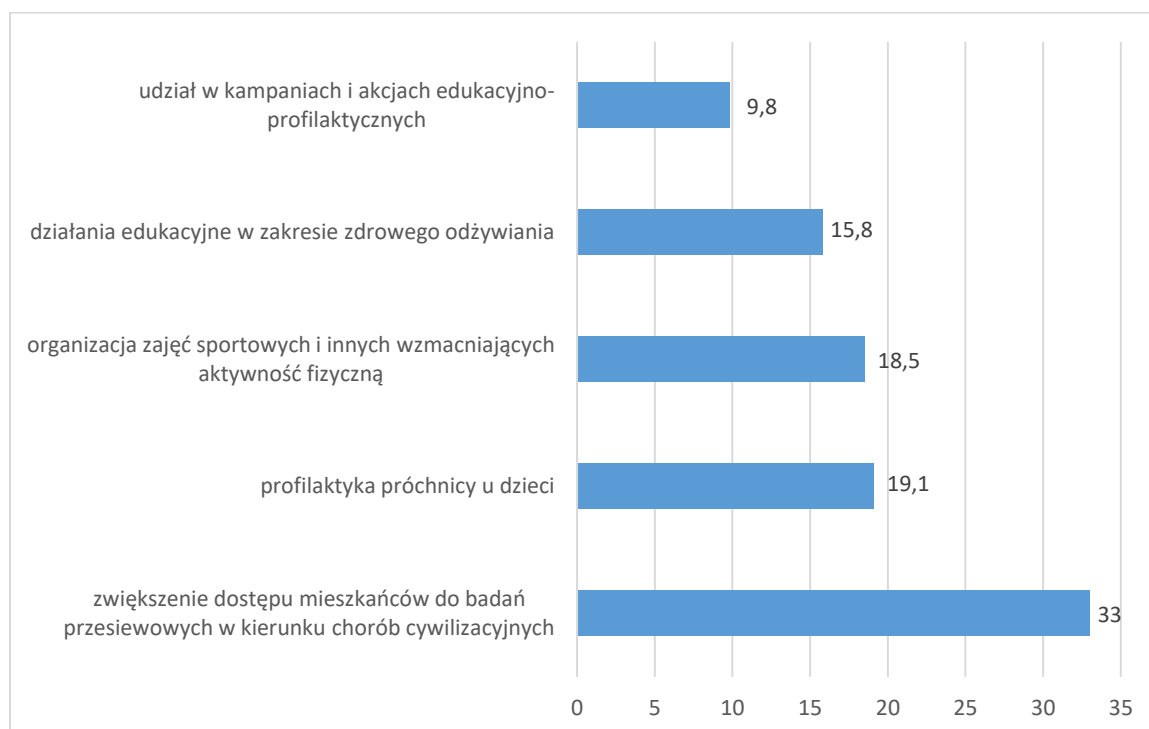
Swoje potrzeby wyraziła również ankietowana młodzież, która wskazała potrzebę aranżowania spotkań młodych ludzi z terenu kilku sołectw lub nawet całej gminy. Uczestnicy wywiadu wskazywali na rozszerzoną potrzebę organizacji zajęć sportowych, w tym m.in. piłki nożnej, sztuk walki i treningu siłowego, a także innych zajęć rozwijających pasję i zainteresowania np. teatralnych, kreatywnych, prowadzonych przez profesjonalnych trenerów oraz uwzględniających wsparcie młodych talentów, w sposób dopasowany do potrzeb uczestników. Ważne są również aktywności integrujące młodzież w miejscowości lub

gminie oraz wyłonienie lokalnych liderów młodzieżowych, przy wsparciu ze strony animatora, który będzie potrafił rozmawiać oraz współpracować z młodzieżą. Jednym z optowanych rozwiązań, które mogłyby poprawić poziom satysfakcji osób młodych z zamieszkiwania w gminie, mogłoby być również utworzenie klubu młodzieżowego. Ważne, aby to miejsce było faktycznie otwarte na potrzeby i oczekiwania uczestników oraz przez nich współtworzone, nie zaś „narzucane przez dorosłych”. W klubie mogłyby być organizowane różne wydarzenia adresowane nie tylko do starszej młodzieży, ale również młodszych dzieci i całych rodzin.

Promocja zdrowia

W opinii ankietowanych mieszkańców, w najbliższych latach najważniejsze są następujące kierunki działań:

Wykres 19. Najważniejsze w najbliższych latach w Gminie w zakresie promocji zdrowia.

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE BADAŃ ANKIETOWYCH.

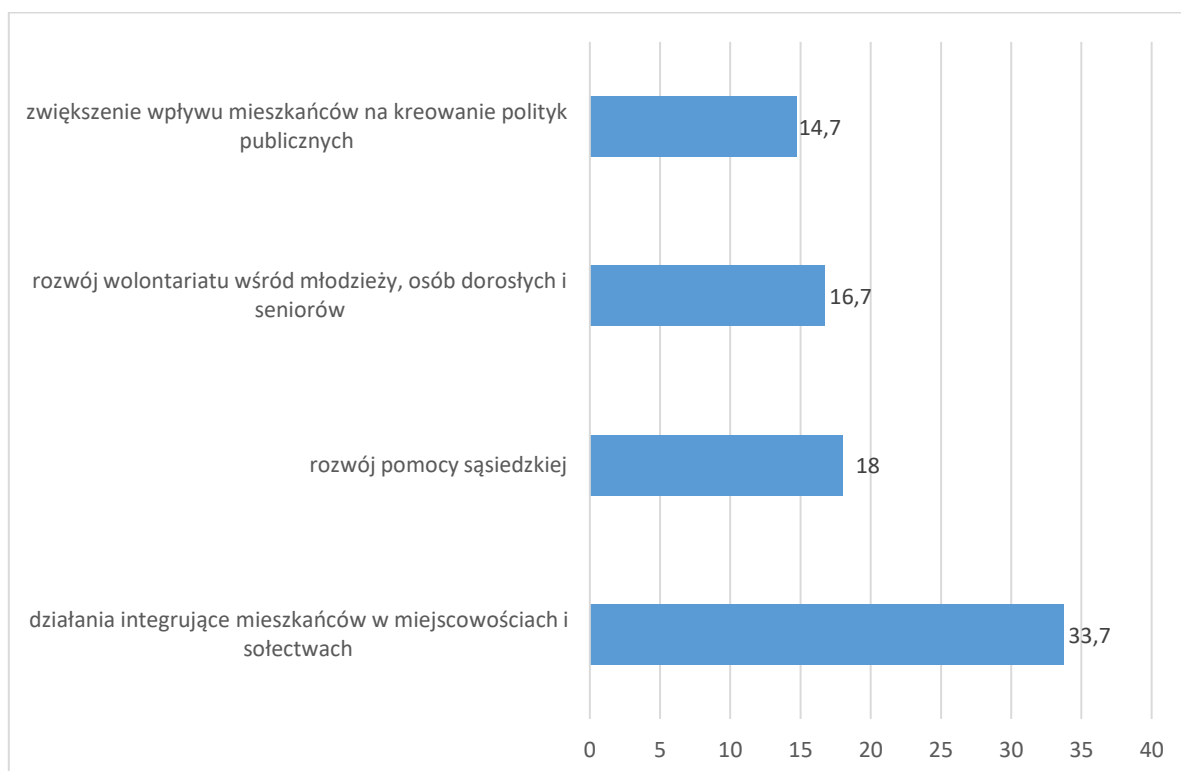
Działania w zakresie promocji zdrowia wskazywane były przez respondentów w pozostałych obszarach. Były to m.in. zajęcia sportowe, korekcyjne i psychoruchowe dla dzieci i młodzieży, zwiększenie dostępu osób starszych i niepełnosprawnych do lekarzy specjalistów i możliwości rehabilitacji, a także profilaktyka i promocja zdrowia dzieci i rodziców. Podczas wywiadu z przedstawicielami organizacji pozarządowych m. in. OSP wskazano tu szczególną potrzebę prowadzenia działań w zakresie bezpieczeństwa mieszkańców, takich jak podstawowe zasady pierwszej pomocy przedmedycznej, zakup defibrylatorów,

postępowanie w sytuacjach zagrożenia, w szczególności w przypadku osób starszych, osób z niepełnosprawnościami, małych dzieci, bezpieczeństwo w domu, nad wodą, na ulicy.

Rozwój aktywności społecznej i obywatelskiej

W opinii ankieterowanych mieszkańców, w najbliższych latach najważniejsze są następujące kierunki działań:

Wykres 20. Jakie kierunki działań uważają Państwo za najważniejsze w najbliższych latach w Gminie w zakresie rozwoju aktywności społecznej i obywatelskiej?

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE BADAŃ ANKIETOWYCH.

Sołtysi zostali poproszeni o scharakteryzowanie i ocenę aktywności społecznej mieszkańców ich sołectw:

Aktywność społeczna jest niska. Raczej bardziej angażują się osoby starsze w tym emeryci.

Aktywność mieszkańców oceniam średnio. Są rodziny które bardzo angażują się w pomoc realizacji inicjatyw, zadań sołectkich, lecz jest ich znacznie mało. Pomoc przy np. spotkanie w święto piezzonego ziemniaka, andrzejki, ognisko czy piknik rodzinny itp. Utrzymanie porządku przy krzyżu, przystanku oraz koszenie trawy. Pomoc przy wykonywaniu kukieł dożynkowych – organizacja stoiskowa na Święto Twórców Ludowych oraz Dożynki Gminne.

W moim sołectwie działa tylko określona grupa mieszkańców. Co by się nie zrobiło zawsze narzekają. Jako sołtys staram się organizować spotkania integracyjne z elementami zabaw, sportu i animacjami. Organizowane są: Dzień Dziecka, Dzień Kobiet, rozpoczęcie wakacji, pieczony ziemniak, kulig, Halloween, sylwester, Andrzejki, warsztaty. Niestety nasze społeczeństwo jest nauczone tego że na każdym spotkaniu muszą coś dostać bo się inaczej obrażają itp.

Większość moich mieszkańców to osoby starsze, więc ciężko jest im udzielać się społecznie.

Bardzo niewielkie zaangażowanie ze strony mieszkańców, po prostu lenistwo.

Zaangażowanie jest bardzo zróżnicowane. Są osoby, które są otwarte na wszelkie inicjatywy, ale też takie, które nie mają czasu lub chęci w żadnej inicjatywie uczestniczyć.

Aktywność jest średnia. Zaangażowane są co roku te same osoby.

Aktywność społeczna i obywatelska jest bardzo ważna dla ankietowanych respondentów:

Ważne jest, by dbać o nasze małe miejscowości.

Tylko od naszych chęci zależy, jak nasze dzieci wyrosną, jakie będą miały wspomnienia...

Dostrzegają oni coraz większe trudności w integracji mieszkańców:

Podupadły stosunki między ludźmi...

Są podziały na wsi. Według wieku czy tego, kto do jakiej grupy należy.

Spółeczność gminy jest bardzo zróżnicowana. Mieszkańcy niektórych miejscowości integrują się, współdziałają, razem dbają o wieś. W innych natomiast zaangażowanych w dbanie o wspólne dobro jest kilka osób, zaś większość jest skupiona na sprawach prywatnych. Aktywności społecznej nie sprzyja ponadto obawa przed krytyką ze strony innych oraz podziały we wsi według wieku czy szerzej przynależności do danej grupy społecznej. Młodsze osoby chętnie uczestniczą w wydarzeniach organizowanych przez seniorów. W niektórych społecznościami dominuje przekonanie, że gmina powinna wszystko zorganizować. Według badanych mieszkańców, rozwojowi aktywności społecznej i wzmocnieniu integracji mogłoby służyć zaangażowanie animatora lokalnego (organizatora społeczności lokalnej), który współpracowałby ze społecznościami, zachęcałby mieszkańców do działania, współorganizowałby ich aktywność. Ważne byłyby także szkolenia dla mieszkańców, wzmacniające ich kompetencje miękkie oraz potencjał do działania i współpracy. Nie można przy tym zapominać o działaniach przełamujących stereotypy społeczne, w tym bariery związane z płcią, wiekiem czy statusem osób korzystających z usług społecznych. W niektórych miejscach wciąż silne jest przekonanie, że korzystanie z niektórych form wsparcia np. pomocy psychologa, terapeuty czy grupy wsparcia, świadczy negatywnie o osobie uczestniczącej.

Trzeba stworzyć mieszkańcom możliwości, „przekuwając” poczucie osamotnienia i izolacji w aktywność i zaangażowanie. Jest to szczególnie ważne dla funkcjonowania dzieci i młodzieży, ale także całych rodzin i ogółu społeczności.

4.2. Kondycja i potencjał organizacji pozarządowych

W ramach diagnozy przeprowadzono badanie kondycji i potencjału organizacji pozarządowych działających na terenie gminy. Wzięło w nim udział 5 organizacji spośród których:

- ✓ 1 organizacja działa poniżej 1 roku;
- ✓ 2 organizacje działają w przedziale od 6 do 10 lat;
- ✓ 2 organizacje funkcjonują w przedziale od 11 do 20 lat.

W tym:

- ✓ 3 organizacje liczą mniej niż 10 członków;
- ✓ 1 organizacja liczy od 11 do 20 członków;
- ✓ 1 organizacja liczy od 51 wzwyż.

Obszar działania organizacji:

- ✓ 2 organizacje zajmują się całą gminą;
- ✓ 2 organizacje powiatem;
- ✓ 1 organizacja zajmuje się województwem.

Badane organizacje działają w kierunkach aktywizacji i rozwoju społeczności lokalnych; kultury fizycznej i sportu; turystyki, rekreacji i hobby; kultury, sztuki i dziedzictwa narodowego; edukacji i wychowania; działalności charytatywnej oraz rynku pracy i aktywizacji zawodowej, a także w kierunku żywienia. Swoje zaangażowanie kierują przede wszystkim do lokalnych społeczności, rodzin, dzieci i młodzieży, osób starszych, osób niepełnosprawnych, osób bezrobotnych, ubogich i innych osób oraz grup społecznych. Wśród źródeł ich finansowania znajdują się w szczególności, składki członkowskie, darowizny, dotacje publiczne, działalność odpłatna, 1% podatku oraz środki agencyjne oraz konkursowe w przypadku KGW.

W codziennym funkcjonowaniu badane organizacje doświadczają przede wszystkim trudności w brak lokalu na prowadzenie działalności, biurokracja i zbyt skomplikowane formalności przy załatwianiu spraw urzędowych, niejasne reguły współpracy z samorządem, brak „siły przebicia” małej organizacji.

Dla zapewnienia stabilnej działalności organizacji najważniejsze, w opinii badanych, jest podniesienie kwalifikacji pracowników, współpracowników i wolontariuszy (1 wskazanie), wynajem lokalu (1 wskazanie), rozszerzenie zakresu działalności - nowe obszary i grupy odbiorców (1 wskazanie), zakup sprzętu i wyposażenia biurowego (1 wskazanie), promocja działań (1 wskazanie), zatrudnienie dodatkowych pracowników (1 wskazanie), wkład własny do projektów (2 wskazania).

Główne źródła przychodów organizacji to:

- ✓ składki członkowskie (1 wskazanie);
- ✓ darowizny (2 wskazania);
- ✓ dotacje samorządu (2 wskazania);
- ✓ dotacje rządowe i ministerialne (3 wskazania);
- ✓ środki z Funduszy Europejskich (1 wskazanie);
- ✓ działalność gospodarcza (3 wskazania);
- ✓ 1% podatku (1 wskazanie).

Potrzeby i oczekiwania organizacji pozarządowych działających na rzecz mieszkańców Gminy Wydminy zostały uszczegółowione podczas wywiadu ankietowego. Ich reprezentacji wskazali przede wszystkim na konieczność:

- ✓ kompetencje interpersonalne,
- ✓ budowanie wizerunku organizacji, marketing, public relations,

Główne potrzeby szkoleniowe i doradcze organizacji:

- ✓ kompetencje interpersonalne (2 organizacje);
- ✓ budowanie wizerunku organizacji, marketing, public relations (1 organizacja);
- ✓ specjalistyczne.

Jedna organizacja nie potrzebuje wsparcia szkoleniowo – doradczego.

Wsparcie organizacji jest kluczowe dla ich potencjału do realizacji usług społecznych na rzecz mieszkańców Gminy Wydminy. Powinno to być z jednej strony wsparcie miękkie, motywacyjne, a z drugiej doradztwo i szkolenia w konkretnych wskazanych przez nie obszarach.

Przedstawiciele organizacji obecnych na spotkaniu zaproponowali następujące przedsięwzięcia, które mogłyby stać się ich udziałem w partnerstwie Centrum Usług Społecznych:

- ✓ Organizowanie czasu wolnego osobom starszym oraz ich aktywizacja;
- ✓ możemy pomóc we wsparciu inicjatyw dla mieszkańców związanych z aktywnością fizyczną i zdrowym stylem życia. Nasza rola zależna jest od rodzaju prowadzonego działania;
- ✓ usługi z zakresu sprzątnia mieszkań, usług opiekuńczych dla osób starszych, samotnych, usług opieki nad dziećmi do lat 5, usług cateringowych związanych z dostarczaniem obiadów abonamentowych lub organizacja imprez okolicznościowych. Spółdzielnia prowadzi działalność gospodarczą w tym zakresie więc posiada odpowiednią infrastrukturę i kadry;

- ✓ usługi cateringowe w zakresie dostarczania posiłków abonamentowych lub organizacja imprez okolicznościowych.

Powyższe działania mogą odbywać się z wykorzystaniem istniejącej infrastruktury, tj. świetlic wiejskich, siłowni, plaż. Ważną rolą Centrum Usług Społecznych będzie koordynowanie realizacji usług, wyszukiwanie i wspieranie potencjalnych realizatorów, a także kojarzenie strony popytowej i podażowej. Wszyscy reprezentanci organizacji pozarządowych obecni na warsztatach „Kooperacja – efektywna i skuteczna” współfinansowanego z Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój na lata 2014-2020, wyrazili chęć współpracy z Centrum Usług Społecznych w zakresie realizacji usług.

5. Potencjał społeczności lokalnej

Potencjał społeczności lokalnej w obszarze usług społecznych tworzą różne podmioty, niezależnie od sektora, który reprezentują. Łączy je to, że prowadzą lub mogą prowadzić działalność na terenie gminy w zakresie usług społecznych. Są to w szczególności:

- 1) jednostki organizacyjne gminy;
- 2) organizacje pozarządowe i podmioty, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego, tj.:
 - osoby prawne i jednostki organizacyjne działające na podstawie przepisów o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej, o stosunku Państwa do innych kościołów i związków wyznaniowych oraz o gwarancjach wolności sumienia i wyznania, jeżeli ich cele statutowe obejmują prowadzenie działalności pożytku publicznego;
 - stowarzyszenia jednostek samorządu terytorialnego;
 - spółdzielnie socjalne;
 - spółki akcyjne i spółki z ograniczoną odpowiedzialnością oraz kluby sportowe będące spółkami działającymi na podstawie przepisów ustawy z dnia 25 czerwca 2010 r. o sporcie, które nie działają w celu osiągnięcia zysku oraz przeznaczają całość dochodu na realizację celów statutowych oraz nie przeznaczają zysku do podziału między swoich udziałowców, akcjonariuszy i pracowników;
- 3) osoby fizyczne i prawne, wykonujące usługi społeczne.

Potencjał społeczności lokalnej zostanie przedstawiony w podziale na obszary usług społecznych, aczkolwiek mogą w nich występować te same instytucje bądź organizacje, ze względu na szeroki zakres ich kompetencji oraz obszaru działania.

Polityka prorodzinna, wspieranie rodziny, piecza zastępcza

Usługi w zakresie polityki prorodzinnej, wspierania rodziny oraz pieczy zastępczej powinny być skierowane na tworzenie przyjaznego środowiska rodzinnego, sprzyjającego rozwojowi dzieci i młodzieży oraz innych członków rodziny, budowaniu zaradności i samodzielności rodzin, a także ich potencjału do przewycięzania trudności. Obszar ten obejmuje działania przejawiające się w szczególności w:

- wspierania osób planujących założenie rodziny oraz rodzin już istniejących w zakresie odpowiedzialności za dzieci;
- wsparciu kobiet na rynku pracy, w podjęciu i utrzymaniu zatrudnienia, a także w powrocie do pracy po przerwie związanej z urodzeniem i wychowaniem dziecka;
- ułatwianiu godzenia życia rodzinnego i zawodowego;
- wsparciu rodzin w przewycięzaniu kryzysów, problemów, przełomów oraz zmian;
- pomocy rodzinom, przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, mającej na celu m.in. zapobieganie występowaniu sytuacji umieszczania dzieci w pieczy zastępczej;
- pracy z rodziną biologiczną, umożliwiającą powrót dziecka z pieczy zastępczej do rodziny lub, w przypadku gdy nie jest to możliwe, dążenie do przysposobienia dziecka;
- przygotowaniu dzieci do godnego, samodzielnego i odpowiedzialnego życia oraz efektywnego radzenia sobie z trudnościami życiowymi;
- tworzeniu warunków do zaspokojenia potrzeb emocjonalnych, bytowych, zdrowotnych, edukacyjnych i kulturalno-rekreacyjnych dzieci;
- wsparciu dzieci i młodzieży w wszechstronnym rozwoju.

Potencjalni realizatorzy:

- CUS w Wydminach (pracownicy socjalni, asystent rodziny);
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Giżycku: Dom Dla Dzieci MAŁGOSIA ul. Staszica 13/3, 11-500 Giżycko, Dom Dla Dzieci JAŚ ul. Staszica 13/2, 11-500 Giżycko, Dom Dla Dzieci WOJTEK ul. Staszica 13A 11-500 Giżycko, rodziny zastępcze;
- Powiatowy Ośrodek Rozwoju Edukacji - Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Giżycku ul. Smętka 5;
- Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Giżycku;
- GOK w Wydminach (koła zainteresowań);
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej. Poradnia Usług Medycznych "Med - J.A.R." S.C., Wydminy – lekarze rodзинni, pielęgniarka środowiskowa;
- Dora-M.Ed Wydminy - lekarz rodzinny, pielęgniarka środowiskowa;

- Szkoła Podstawowa w Gawlikach Wielkich wraz z kadrą (psycholog, pedagog);
- ZSO Wydminy wraz z kadrą (psycholog, pedagog);
- Organizacje pozarządowe i społeczne (Koła Gospodyń Wiejskich, stowarzyszenia, OSP);
- Rzymskokatolicka Parafia pw. Chrystusa Zbawiciela w. Wydminach, oraz Parafie w Zelkach i Orłowie;
- Parafia Świętych Włodzimierza i Olgi w Wydminach – parafia greckokatolicka w Wydminach;
- Związki wyznaniowe;
- Sołectwa, świetlice wiejskie.

Pomoc społeczna

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. W świetle art. 15 ustawy o pomocy społecznej, polega ona przede wszystkim na:

- 1) przyznawaniu i wypłacaniu przewidzianych ustawą świadczeń,
- 2) pracy socjalnej,
- 3) prowadzeniu i rozwoju odpowiedniej infrastruktury socjalnej,
- 4) analizie i ocenie zjawisk rodzących zapotrzebowanie na świadczenia z pomocy społecznej,
- 5) realizacji zadań wynikających z rozeznaczonych potrzeb społecznych,
- 6) rozwijaniu nowych form pomocy społecznej i samopomocy w ramach zidentyfikowanych potrzeb.

Obszar pomocy społecznej to również organizowanie i świadczenie usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych, w miejscu zamieszkania, z wyłączeniem specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi oraz wspieranie członków rodzin osób starszych i niepełnosprawnych, a także dożywanie dzieci, osób starszych i niepełnosprawnych, pomoc w realizacji zadań wynikających z dystrybucji żywności POPŻ.

Potencjalni realizatorzy:

- CUS w Wydminach;
- Spółdzielnia Socjalna HS Prekursor;
- Szkoła Podstawowa w Gawlikach Wielkich;
- ZSO Wydminy;
- Rzymskokatolicka Parafia pw. Chrystusa Zbawiciela w. Wydminach, oraz Parafie w Zelkach i Orłowie - Parafialny Zespół Caritas;

- Wolontariusze i pomoc sąsiedzka.

Promocja i ochrona zdrowia

Usługi w zakresie promocji i ochrony zdrowia powinny być ukierunkowane na zwiększanie poziomu zdrowotności społeczeństwa, kształtowanie świadomości społecznej w zakresie zdrowego stylu życia i zdrowego starzenia się oraz zwiększanie dostępności do świadczeń wszystkich mieszkańców. Ważne w tym zakresie jest w szczególności:

- zwiększenie różnych form aktywności wśród mieszkańców gminy;
- promocja zdrowego odżywiania;
- zwiększenie skuteczności edukacji zdrowotnej mieszkańców;
- promocja zdrowia psychicznego i zapobieganie występowaniu zaburzeń psychogennych;
- zwiększenie sprawności i skuteczności pomocy doraźnej w nagłym zagrożeniu życia;
- zwiększenie dostępności i usprawnienie podstawowej opieki zdrowotnej;
- profilaktyka oraz usprawnienie wczesnej diagnostyki i czynnej opieki nad osobami z ryzykiem rozwoju choroby serca
- profilaktyka oraz usprawnienie wczesnej diagnostyki i zwiększenie efektywności leczenia chorób nowotworowych;
- stwarzanie warunków umożliwiających osobom niepełnosprawnym włączyć się lub powrócić do czynnego życia;
- zwiększenie skuteczności zapobiegania chorobom zakaźnym;
- profilaktyka próchnicy zębów i chorób przyzębia u dzieci i młodzieży.

Potencjalni realizatorzy:

- CUS w Wydminach;
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej. Poradnia Usług Medycznych "Med - J.A.R." S.C., Wydminy – lekarze rodzinni, pielęgniarka środowiskowa;
- Dora-M.Ed Wydminy - lekarz rodzinny, pielęgniarka środowiskowa;
- Gabinet Stomatologiczny w Wydminach ;
- Psycholog (Wydminy, Giżycko, Ełk i miasta ościenne);
- Psychiatra (Giżycko, Ełk, Węgorzewo i miasta ościenne);
- Rzymskokatolicka Parafia pw. Chrystusa Zbawiciela w. Wydminach, oraz Parafie w Zerkach i Orłowie;
- Parafia Świętych Włodzimierza i Olgi w Wydminach – parafia greckokatolicka w Wydminach;
- Organizacje pozarządowe i społeczne (Koła Gospodyń Wiejskich, stowarzyszenia, OSP);

- Sołectwa, świetlice wiejskie;
- Media Lokalne.

Wsparcie osób niepełnosprawnych

Obszar wsparcia osób niepełnosprawnych ukierunkowany jest na rozwój i zwiększenie ich aktywności w środowisku rodzinnym, zawodowym i społecznym, a także wzmocnienie rodzin sprawujących opiekę nad osobą niesamodzielną oraz zwiększanie dostępności poprzez likwidację barier w dostępie do różnych sfer życia społecznego.

Potencjalni realizatorzy:

- CUS w Wydminach;
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej. Poradnia Usług Medycznych "Med - J.A.R." S.C., Wydminy – lekarze rodzinni, pielęgniarka środowiskowa;
- Dora-M. Ed Wydminy - lekarz rodzinny, pielęgniarka środowiskowa;
- rehabilitant/trener personalny (Wydminy, Giżycko, Ełk i miasta ościenne);
- interwent kryzysowy (psycholog, terapeuta, psychiatra, pracownik socjalny);
- wolontariusze i pomoc sąsiedzka;
- Rzymskokatolicka Parafia pw. Chrystusa Zbawiciela w. Wydminach, oraz Parafie w Zelkach i Orłowie;
- Parafia Świętych Włodzimierza i Olgi w Wydminach – parafia greckokatolicka w Wydminach;
- Parafialny Zespół CARITAS w Wydminach;
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Giżycku (Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Giżycku);
- Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (PFRON);
- Warsztaty Terapii Zajęciowej w Siedliskach;
- Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Giżycku.

Edukacja publiczna

Edukacja rozumiana jest jako ogół czynności i procesów, które mają na celu przekazywanie wiedzy, a także kształtowanie określonych cech i umiejętności. Realizowana jest zarówno przez podmioty publiczne, jak i niepubliczne, przy czym w przypadku gminy jest to zadanie własne o charakterze obowiązkowym.

Potencjalni realizatorzy:

- Szkoła Podstawowa w Gawlikach Wielkich + oddziały przedszkolne;
- Zespół Szkół Ogólnokształcących w Wydminach + oddziały przedszkolne;

- Szkoły średnie w Giżycku, Ełku i innych miastach ościennych;
- Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Giżycku;
- Wyższa Szkoła Bezpieczeństwa - Wydziałowi Nauk Społecznych w Giżycku.

Przeciwdziałaniu bezrobociu

Usługi społeczne w zakresie przeciwdziałania bezrobociu dotyczą przede wszystkim organizacji i realizacji różnych form aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych i biernych zawodowo, takich jak staże, szkolenia, doradztwo zawodowe, poradnictwo zawodowe i pośrednictwo pracy czy dofinansowanie rozpoczęcia działalności gospodarczej.

Szczególnym wyzwaniem jest jednak wsparcie osób i rodzin, które dotyka nie tylko bezrobocie, ale szereg innych problemów i trudności, które nie sprzyjają aktywności zawodowej. Ważne jest tu wsparcie w odbudowywaniu i podtrzymywaniu umiejętności uczestniczenia w życiu lokalnej społeczności, w powrocie do pełnienia określonych ról społecznych oraz podniesieniu kwalifikacji zawodowych, szczególnie osób z grup znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy, tj. osób niepełnosprawnych, osób w wieku 50+ czy długotrwale bezrobotnych.

Potencjalni realizatorzy:

- Powiatowy Urząd Pracy w Giżycku;
- Klub Integracji Społecznej w Wydminach;
- Gmina Wydminy.

Kultura, kultura fizyczna i turystyka

Obszar usług w zakresie kultury, kultury fizycznej i turystyki obejmuje w szczególności tworzenie warunków służących zaspokajaniu i rozwijaniu potrzeb mieszkańców, a zwłaszcza dzieci i młodzieży we wskazanym zakresie, prowadzenie różnorodnych form edukacji kulturalnej i wychowania przez sztukę dzieci, młodzieży i dorosłych, a także inicjowanie i stwarzanie warunków dla amatorskiego ruchu artystycznego, kół, klubów i zespołów.

Potencjalni realizatorzy:

- GOK w Wydminach;
- Gminna Biblioteka Publiczna w Wydminach + oddziały;
- Szkoła Podstawowa w Gawlikach Wielkich + oddziały przedszkolne;
- Zespół Szkół Ogólnokształcących w Wydminach + oddziały przedszkolne;
- Rzymskokatolicka Parafia pw. Chrystusa Zbawiciela w. Wydminach, oraz Parafie w Zelkach i Orłowie;

- Parafia Świętych Włodzimierza i Olgi w Wydminach – parafia greckokatolicka w Wydminach;
- Organizacje pozarządowe i społeczne (Koła Gospodyń Wiejskich, stowarzyszenia, OSP, Związek Ukraińców, związki wyznaniowe),
- Lokalne media.

Aktywność obywatelska

W ramach obszaru aktywności obywatelskiej istotne jest:

- zaangażowanie mieszkańców do aktywnego udziału w życiu społecznym i kulturalnym gminy;
- zwiększenie udziału NGO w życiu społeczno-kulturalnym gminy;
- pobudzanie mieszkańców do większego udziału w sferze społeczno- kulturowej, w tym m.in. upowszechnienie roli wolontariatu, działalności i/lub pracy w organizacjach pozarządowych oraz pomocy sąsiedzkiej;
- pomoc dla NGO w prowadzeniu ich statutowej działalności;
- kształtowanie świadomości społecznej, rozwijanie kompetencji obywatelskich: tolerancji, zainteresowań i odpowiedzialności za los wspólnoty i jej członków, gotowości do niesienia pomocy.

Potencjalni realizatorzy:

- CUS w Wydminach;
- GOK w Wydminach;
- Gminna Biblioteka Publiczna w Wydminach + oddziały;
- Organizacje pozarządowe i społeczne (Koła Gospodyń Wiejskich, OSP, Stowarzyszenia),
- Klub Integracji Społecznej w Wydminach,
- Gmina Wydminy/Sołectwa i świetlice wiejskie,
- Szkoła Podstawowa w Gawlikach Wielkich + oddziały przedszkolne;
- Zespół Szkół Ogólnokształcących w Wydminach + oddziały przedszkolne;
- Rzymskokatolicka Parafia pw. Chrystusa Zbawiciela w. Wydminach, oraz Parafie w Zelkach i Orłowie;
- Parafia Świętych Włodzimierza i Olgi w Wydminach – parafia greckokatolicka w Wydminach;
- Lokalne media;
- Organizacje pozarządowe o zasięgu regionalnym, mające potencjał i doświadczenie w realizacji usług wspierających NGO.

6. Wnioski i rekomendacje. Nowe rozwiązania w zakresie usług społecznych

Badania społeczne przeprowadzone w ramach *Diagnozy potrzeb i potencjału społeczności lokalnej Gminy Wydminy w zakresie usług społecznych* wskazują na pewne tendencje, zjawiska i procesy, które mogą mieć istotny wpływ na realizację usług społecznych.

Położenie gminy, rozproszona zabudowa, niewielkie pod względem liczby mieszkańców, miejscowości oraz zasięg wykluczenia komunikacyjnego stanowią czynniki utrudniające realizację usług społecznych. Ma to znaczenie w szczególności w przypadku osób starszych, osób z niepełnosprawnościami, a także dzieci i młodzieży.

REKOMENDACJA

Organizacja usług społecznych będzie wymagała lokowania usług jak najbliżej miejsca zamieszkania odbiorców lub będzie warunkowana dowozem uczestników na miejsca ich realizacji.

Społeczeństwo Gminy Wydminy ma charakter społeczeństwa starzejącego się. Liczba mieszkańców wykazuje tendencję malejącą, która wynika głównie z procesów migracyjnych oraz wzrostu średniej wieku. W najbliższych latach w strukturze społecznej gminy będzie przybywać osób starszych, prawdopodobny jest również odpływ ludzi młodych, związany z podjęciem nauki w szkole średniej lub na uczelni wyższej, a następnie pracy w innym mieście. Nie bez znaczenia są tu zmiany w strukturze rodzin, które coraz rzadziej mają charakter wielopokoleniowy, częściej natomiast rozpraszają się, pozostawiając osoby starsze bez odpowiedniego wsparcia.

REKOMENDACJA

W najbliższych latach należy prognozować zwiększenie popytu na usługi opiekuńcze, asystenckie, wytchnieniowe, pomoc sąsiedzką, a także inne rodzaje wsparcia osób starszych i osób z niepełnosprawnościami. Szczególną uwagę trzeba zwrócić na osoby samotne, mieszkające w miejscach oddalonych od wsi, a także na dorosłe osoby z niepełnosprawnościami, które po śmierci rodziców – ich dotychczasowych opiekunów, mogą pozostać bez wsparcia. Z uwagi na odpływ ludzi młodych, należy skierować działania również w stronę rodzin oraz dzieci i młodzieży, aby zapewnić im dostęp „na miejscu” do usług społecznych, odpowiadających na ich potrzeby.

Ważnym aspektem funkcjonowania mieszkańców gminy jest zdrowie. Długotrwała lub ciężka choroba stanowi jeden z głównych powodów udzielania pomocy społecznej w gminie. Społeczeństwo starzejące się boryka się z problemami zdrowotnymi wynikającymi ze starszego i podeszłego wieku. Znaczenie ma również prowadzony tryb życia, w tym zła dieta,

mała aktywność fizyczna oraz nałogi. Wszystkie te czynniki powodują pogorszenie stanu zdrowia wraz z wiekiem oraz zwiększanie zapadalności na choroby tzw. cywilizacyjne, a tym samym na konieczność zwiększania dostępu do lekarzy specjalistów, rehabilitacji, usług opiekuńczych. Z przeprowadzonych badań wynika, że wśród osób starszych oraz osób z niepełnosprawnościami problemy zdrowotne oraz dostępność usług zdrowotnych i rehabilitacyjnych stanowią jedną z najważniejszych kwestii.

REKOMENDACJA:

W zakresie realizowanych usług społecznych należy uwzględnić działania w obszarze promocji i ochrony zdrowia. Ważna jest szeroko rozumiana profilaktyka – od kształtowania świadomości społeczeństwa w zakresie zdrowia i zdrowego starzenia się, po realizację badań przesiewowych, służących wczesnemu wykrywaniu chorób.

Aktywność społeczna i obywatelska mieszkańców gminy pozostaje na średnim poziomie, na co wskazują dane dotyczące frekwencji wyborczej oraz funkcjonowania organizacji pozarządowych na jej terenie. Współpraca gminy z organizacjami pozarządowymi odbywa się jak dotąd jedynie w zakresie 4 - 5 zadań, przy czym wartości tych zadań pozwalają na działania ograniczone czasowo i kosztowo. Na uwagę zasługuje oddolna aktywność mieszkańców, wyrażająca się m.in. w funkcjonowaniu kół gospodyń wiejskich, aczkolwiek aktywność ta wymaga wsparcia, podobnie jak wzmocnienie integracji społecznej i poczucia współodpowiedzialności za wspólne dobro.

REKOMENDACJA:

Aktywność i integracja jest bardzo ważnym aspektem funkcjonowania społeczności lokalnej, szczególnie w wymiarze wrażliwości społecznej, samopomocy i potencjału wspólnoty do diagnozowania i rozwiązywania problemów jej członków. Z tego względu rozwój usług społecznych wymaga działań ukierunkowanych na wzmocnienie aktywności i integracji społecznej oraz wyłanianie i wsparcie lokalnych liderów. Istotną rolę w tym zakresie będzie pełnił organizator społeczności lokalnej.

Organizacje społeczne funkcjonujące na terenie gminy z powodzeniem realizują zadania publiczne, angażują mieszkańców oraz wykazują się interesującymi inicjatywami. Nie są one jednak, w większości, przygotowane do profesjonalnej realizacji usług społecznych, głównie z tego względu, że ich działalność opiera się na osobach liderów; jest ograniczona terytorialnie lub czasowo, bądź nie dysponują kadrą o określonych kwalifikacjach i doświadczeniu.

REKOMENDACJA:

Udział organizacji pozarządowych w lokalnym rynku usług społecznych będzie wymagał przygotowania potencjalnych realizatorów do ich świadczenia. Istotne w tym zakresie będzie wsparcie doradcze i szkoleniowe, w tym w kwestiach finansowo-księgowych, formalno-prawnych i organizacyjnych (lokalowych) funkcjonowania organizacji, a także kompetencji i kwalifikacji ich członków potrzebnych do świadczenia określonych usług. Ważna jest także komunikacja z kadrą CUS oraz wzajemna wymiana informacji i doświadczeń, doposażenie w sprzęt biurowy, promocji działań. Zaleca się utworzenie „punktu doradczego” do NGO, w ramach którego te zadania będą realizowane w sposób elastyczny, dostosowany do potrzeb organizacji, zapewniający bieżący kontakt i komunikację z doradcą/doradcami.

Z przeprowadzonych badań wynika gotowość mieszkańców do ponoszenia odpłatności za usługi społeczne, jednak przede wszystkim chodzi o takie usługi, z których muszą korzystać poza gminą, a ich organizacja na miejscu pozwoliłaby im zaoszczędzić czas. Opinie uczestników wywiadów koncentrują się na założeniu, że niektóre usługi mogą być z założenia odpłatne, natomiast powinna istnieć możliwość zwolnienia z opłat lub zmniejszenia ich wymiaru dla osób w określonej sytuacji finansowej. W związku z odpłatnością, szczególnie ważne jest, by usługi odpowiadały na potrzeby mieszkańców.

REKOMENDACJA:

Zapewnienie dostępności i powszechności usług społecznych nie stoi w sprzeczności z odpłatnością za ich realizację. Wręcz przeciwnie – odpłatność może sprzyjać dostępności, przy założeniu, że środki pochodzące z opłat nie będą stanowić głównego źródła finansowania usług, zostaną ustalone racjonalnie w odniesieniu do stawek rynkowych, a jednocześnie nie będą wpływać na niższy standard i jakość usług. Ważne jest ustalenie jednolitych zasad i warunków odpłatności. Rekomenduje się również ustalenie systemu preferencji, zniżek lub zwolnień z opłat osób w najtrudniejszej sytuacji ekonomicznej.

Rozwój usług społecznych w Gminie Wydminy będzie wymagał zaangażowania asystentów osoby niepełnosprawnej/starszej, animatorów czasu wolnego, animatorów zabaw dla dzieci. Lokalny rynek pracy wykazuje raczej niedobór osób spełniających wymagania do wykonywania wskazanych wyżej zawodów, a więc liczba potencjalnych zleceniobiorców i realizatorów usług społecznych może okazać się niewystarczająca w stosunku do potrzeb.

REKOMENDACJA:

W przypadku organizacji lub zlecenia określonych usług społecznych należy mieć na uwadze precyzyjne określenie kwalifikacji i doświadczenia, wymaganych od kadry, która będzie je bezpośrednio realizować. Warto również uwzględnić szkolenia dla mieszkańców i członków organizacji w obszarach realizowanych usług, które pozwolą zwiększyć potencjał lokalnej społeczności w tym zakresie, a jednocześnie przeciwdziałać bezrobociu i bierności zawodowej wśród mieszkańców.

Przeprowadzona diagnoza potwierdziła wyniki wstępnego rozeznania przeprowadzonego na etapie planowania projektu, służącego utworzeniu CUS w Wydminach. W jej świetle, nowe rozwiązania w zakresie usług społecznych powinny zostać wprowadzone i skoncentrowane na następujących osobach i grupach społecznych:

- 1) osoby starsze,
- 2) osobom z niepełnosprawnościami i chorującym, w tym psychicznie,
- 3) osoby i rodziny z dziećmi dotknięte problemem m. in. uzależnienia, przemocy, niewydolności wychowawczej,
- 4) dziećmi i młodzieżą,
- 5) osoby samotne.

W ramach poszczególnych grup należy szczególnie uwzględnić osoby i rodziny będące w kryzysie bądź trudnej sytuacji ekonomicznej, doświadczające dotychczas barier w dostępie do usług społecznych oraz rodziny mające problemy w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Grupą wymagającą szczególnej uwagi jest młodzież zamieszkująca gminę.

Jako priorytetowe powinny być traktowane usługi w zakresie wspierania rodziny, pomocy społecznej, promocji i ochrony zdrowia, wsparcia osób niepełnosprawnych oraz aktywności obywatelskiej. Rodzaje usług będą uzależnione od potrzeb poszczególnych grup odbiorców:

- ⇒ **Osoby starsze:** usługi opiekuńcze i asystenckie, opieka wytchnieniowa, teleopieka, poradnictwo specjalistyczne, wsparcie psychologiczne dla dorosłych, pomoc sąsiedzka, rehabilitacja, interwencja kryzysowa – dla osób o szczególnych potrzebach oraz spotkania międzypokoleniowe, zajęcia i inicjatywy rozwijające aktywność oraz zagospodarowujące potencjał seniorów, spotkania edukacyjne i profilaktyczne. W przypadku postępującego procesu starzenia się społeczeństwa ważne byłoby stworzenie infrastruktury wsparcia dla osób starszych, w postaci np. dziennego domu pobytu, bezpłatny transport.
- ⇒ **Osoby z niepełnosprawnościami:** usługi opiekuńcze i/lub asystenckie, opieka wytchnieniowa, teleopieka, poradnictwo specjalistyczne tj.: logopeda, wsparcie terapeutyczne, wsparcie psychologiczne, rehabilitacja, interwencja kryzysowa – dla osób o szczególnych potrzebach oraz zajęcia integrujące osoby z niepełnosprawnościami z lokalną społecznością, warsztaty, spotkania i inne formy aktywności. Korzystanie z utworzonego mieszkania chronionego - wspieranego.

- ⇒ **Rodziny z dziećmi** – wsparcie asystenta rodziny, grupy wsparcia i samopomocowe dla rodzin, pomoc psychologiczna, poradnictwo specjalistyczne (logopeda, psycholog, psychiatra), wsparcie terapeutyczne, interwencja kryzysowa, profilaktyka zdrowotna dla rodziców i dzieci, zajęcia wspierające rozwój dzieci do lat 3 np. w grupach zabawowych; zajęcia dla rodziców i małych dzieci, wspierające rozwój kompetencji rodzicielskich, umiejętności komunikacji i zabawy z dzieckiem (np. w formie Klubu Rodziny czy Klubu Rodzica), świetlice środowiskowe, warsztaty środowiskowe.
- ⇒ **Młodzież** – działania ukierunkowane na stworzenia miejsc spotkań dla młodzieży, zajęcia rozwijające pasje i zainteresowania (np. sportowe, muzyczne, żeglarskie), animacja czasu wolnego i rozwój wolontariatu.
- ⇒ **Ogół mieszkańców** – poradnictwo specjalistyczne (logopeda, psycholog dla osób dorosłych, dzieci i młodzieży), psychiatra, wsparcie terapeutyczne, zajęcia aktywizacyjne i integracyjne, animacja lokalna, rajdy krajoznawcze, szkolenia z kompetencji miękkich, zajęcia sportowe, aktywności międzypokoleniowe, działania w zakresie szeroko rozumianego bezpieczeństwa publicznego i profilaktyki zdrowotnej oraz promocji zdrowia, działania w zakresie aktywizacji zawodowej, w szczególności w kontekście zdobywania kwalifikacji pożądaných na rynku usług społecznych i możliwości pracy w tym zakresie, interwencja kryzysowa.
- ⇒ **Organizacje pozarządowe** – doradztwo i szkolenia w kwestiach finansowo-księgowych, formalno-prawnych i organizacyjnych funkcjonowania organizacji, szkolenia i wsparcie merytoryczne lokalnych liderów, wsparcie motywacyjne, spotkania integracyjne i wymiana doświadczeń przez organizacje.

W świetle przeprowadzonej diagnozy znaczenie mają również kwestie odnoszące się bezpośrednio do organizacji Centrum Usług Społecznych. Rekomenduje się utworzenie wewnętrznego systemu wsparcia przez CUS podmiotów realizujących usługi społeczne, ukierunkowanego na zapewnienie powszechności i wysokiej jakości tych usług. Może to zostać zrealizowane poprzez oddelegowanie pracownika, który będzie odpowiedzialny za współpracę z usługodawcami i lokalnymi liderami. Istotna jest również komunikacja, wzajemna wymiana informacji i doświadczeń w zakresie potrzeb oraz realizowanych usług społecznych. Innowacyjnym rozwiązaniem w tym zakresie może być internetowa platforma usług społecznych, za pomocą której można byłoby kojarzyć usługodawców z usługobiorcami. Na uwadze warto mieć działania na rzecz zmiany w świadomości społecznej mieszkańców gminy oraz potencjalnych realizatorów usług społecznych. Powinna ona zmierzać do odejścia od dotychczasowego postrzegania pomocy społecznej jako zarezerwowanej dla grupy osób wykluczonych społecznie, na rzecz realizacji usług społecznych dostępnych dla wszystkich mieszkańców. W pierwszej kolejności należy podjąć działania promocyjne, w tym poprzez spotkania z mieszkańcami, służące informowaniu o przekształceniu GOPS w Centrum Usług Społecznych, a także o proponowanej ofercie

wsparcia i możliwości oraz zasad skorzystania z niej. Warto również rozważyć promocję CUS w lokalnych mediach, co pozwoli zwiększyć wiedzę i świadomość mieszkańców o tej instytucji, a z drugiej strony wpłynie na wizerunek Gminy Wydminy, która podjęła się tak ważnej, pilotażowej inicjatywy.